

«Foreldresamarbeid mellom minoritetsmødre og
barnehagelærere i barnehagen»

- et symbolsk interaksjonistisk perspektiv

«Me prøve så godt me kan vet du!»

Karen Elisabeth Bjelland
VID vitenskapelige høgskole
Stavanger

Masteroppgave
Master i interkulturelt arbeid

Antall ord: 2808

11 Mai 2020

Obligatorisk erklæring

Navn: Mctgp'Gruudgj 'Dlgrmpf
Navn på studiet: Master i interkulturelt arbeid
Navn på eksamen: Foreldresamarbeid mellom minoritetsmødre og barnehagelærere i barnehagen
Emnekode: MIKA-316 1 Masteroppgave
Innleveringsfrist: 11.05.2020
Antall ord: 2808

Eksempler på fusk i forbindelse med oppgaver og hjemmeeksamener:

- gjengivelse av stoff/materiale hentet fra lærebøker, andre fagbøker, tidsskrifter, egne eller andres oppgaver osv. som er framstilt uten kildehenvisning og klar markering av at det er sitater
- besvarelse eller tekst som er hentet fra internett og utgitt som egen besvarelse
- besvarelse som i sin helhet er brukt av studenten ved en tidligere eksamen
- besvarelse som er brukt av en annen person ved en tidligere eksamen
- besvarelse som er utarbeidet av en annen person for studenten
- innlevert arbeid av praktisk eller kunstnerisk art som er laget av andre enn studenten selv
- samarbeid som fører til at en besvarelse i det alt vesentlige er lik en annen besvarelse til samme eksamen der det kreves individuelle besvarelser

Retningslinjer om fusk finner du her:

- lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler § 4-7 og § 4-8
- forskrift 11. desember 2015 nr. 1665 om [opptak, studier, eksamen og grader ved VID vitenskapelige høyskole](#) § 30
- retningslinjer for behandling av fusk eller forsøk på fusk ved VID vitenskapelig høyskole fastsatt 18. desember 2015.

Ved å signere med navn erklærer jeg å være kjent med VID vitenskapelige høyskoles retningslinjer om plagiering og fusk, og at min besvarelse er i samsvar med disse bestemmelsene.

Navn: Karen Elisabeth Bjelland

Masteroppgaver med karakteren A-C:

Jeg samtykker i at min masteroppgave publiseres i VID vitenskapelig høyskole åpne elektroniske arkiv (VID OPEN):

Sett kryss Ja: Nei:

Opphavsrettigheter

Forfatteren har opphavsrettighetene til rapporten.

Nedlasting for privat bruk er tillatt.

Sammendrag

Denne masteroppgaven er en kvalitativ studie som baseres på individuelle intervju med tre barnehagelærere og to individuelle og 3 fokusgruppemøte intervjuer med åtte minoritetsmødre. Det jeg ønsker med denne studien er å få frem partenes subjektive livsverden og fortellinger rundt foreldresamarbeid. Hovedproblemstilling og underspørsmålet mitt ble derfor; *«Hvilke forståelser og forventinger fremmes i minoritetsforeldre og barnehagelærere sine fortellinger rundt foreldresamarbeid i barnehagen?»* «Hvilke fortellinger har minoritetsmødre og barnehagelærere om mangfoldskompetanse i foreldresamarbeidet?»

Formålet med studiet er å svare på problemstillingen og underspørsmålet gjennom fortellingene til informantene. Det er brukt et symbolsk interaksjonistisk perspektiv for å belyse det informantene fortalte, analysere og drøfte dem opp til relevant teori. De teoretisk referanserammene i denne studien er i tillegg til symbolsk interaksjonistisk perspektiv, teorier rundt mangfold, foreldresamarbeid, medvirkning, kommunikasjon, strategivalg, kultur og akkulturasjonsrammeverk og profesjonsutøvelse og holdninger.

Resultatet viser at minoritetsmødrene forstår foreldresamarbeidet som preget av en likhetstankegang i norsk barnehage, at det er vanskelig å samarbeide om barnet har utfordringer og at foreldresamarbeidet opplevde bedre med barn nummer to.

Barnehagelærerne sine fortellinger viser en forståelse av at de gir mer til minoritetsforeldre i samarbeidet enn til majoritetsforeldre, at forventningsavklaring er essensielt og at minoritetsforeldrene er mest opptatt av sitt eget barn. Minoritetsforeldrene forventer at barnehagelærer tar hovedansvaret for foreldresamarbeidet og medvirkning rundt kultur, identitet, hvilke aktiviteter barna har i barnehagen og hva de spiser. Barnehagelærerne forventer mest av seg selv og kjenner på at minoritetsforeldre forventer skolerelaterte aktiviteter. Minoritetsforeldrene opplevde mangfoldskompetanse i foreldresamarbeid med barnehagelærer som tilfeldig. Barnehagelærernes fortellinger viser til en holdningsendring, fokus på dialog og økt handlingskompetanse i foreldresamarbeidet med minoritetsforeldre. I konklusjonen viser jeg til at grunnen til at barnehagelærerne og minoritetsmødrenes fortellinger ikke alltid samsvarer kan være fordi det ikke er forutsetninger for å ta den andres perspektiv.

Forord

De siste fem årene har jeg brukt mye av min fritid på å dypdukke i refleksjon rundt tospråklighet, interkulturell kompetanse, holdninger, det å kunne forstå andre, globaliseringsprosesser og andre emner rundt flerkultur og mangfold. Jeg har lært mye og er takknemlig for flere perspektiv og måter å møte andre på. Denne kunnskapen tar jeg med meg privat og i arbeidet mitt, for stadig bedre kvalitet for barna i barnehagen.

Jeg har ikke valgt det letteste valget da jeg valgte å ha fokusgruppe intervjuer og forsøke å belyse forståelsen og forventningene til både barnehagelærerne og minoritetsmødrene. Det resulterte i et enormt datamateriale som tok lang tid å bearbeide. Samtidig så angrer jeg ikke på dette, fordi jeg har lært så mye. Når jeg treffer så mange fantastiske mennesker i intervjuene, med så innlevelse og følelser så har det virkelig gjort noe med meg. Jeg føler meg heldig og privilegert som har fått mulighet til å lære så mye! Så tusen takk til alle mine 11 informanter som brukte av sin tid å fortalte meg sine fortellinger.

Oddrun Røksund har vært en stor motivator, venn og medstudent. Vi har hatt det gøy! Tusen takk! Ellers vil jeg takke Sola kommune som la til rette for at jeg kunne ta de første 30 studiepoengene, og fikk meg i gang med videreutdanningen. Takker en super kollokviegruppe i masterskrivingen. Takk Ole, Margrethe og min mor for god hjelp.

Tusen takk for tålmodigheten verdens beste barnehage og kollegaer i Hålandsmarka barnehage!

Jeg vil også takke min veileder Gunhild Odden for konstruktive tilbakemeldinger og motivasjon i denne prosessen.

Til slutt vil jeg takke min kjære Jon Thomas for at du alltid pusher meg til å jobbe på, i tillegg til at du forventer at vi skal leve livet. Takk mine to store gutter, Ferdinand og Markus for at dere har hatt troen på meg og vist tålmodighet. Mine to små gutter Axel og Erik skal endelig få sin mor hundre prosent tilbake. Jeg gleder meg til en flott sommer med dere alle fem.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	2
1.1	Begrunnelse for valg av tema.....	2
1.2	Presentasjon av problemstilling.....	2
1.2.1	Hovedproblemstilling:.....	3
1.2.2	Delspørsmål.....	3
1.3	Oppbygging og innhold.....	4
1.3.1	Avgrensninger.....	4
1.4	Tidligere forskning.....	5
2	Teoretisk referanseramme.....	7
2.1	Symbolisk interaksjonistisk perspektiv som grunnlag for forståelse og tolkning.	8
2.2	Mangfold.....	9
2.3	Foreldresamarbeid.....	10
2.3.1	Samarbeidets innhold og formål.....	10
2.3.2	Medvirkning.....	11
2.3.3	Kommunikasjon.....	12
2.4	Strategier.....	13
2.4.1	Kultur og akkulturasjonsrammeverk.....	14
2.4.2	Profesjonsutøvelse og holdninger.....	17
3	Metode.....	19
3.1	Kvalitativt forskningsintervju.....	20
3.2	Fremgangsmåte.....	21
3.2.1	Informanter, portvakter og utvalg.....	21
3.2.2	Intervjuguider.....	25
3.2.3	Gjennomføring av intervjuene.....	26
3.3	Transkribering og loggføring.....	28
3.4	Dataanalyse.....	29
3.5	Etikk.....	30
3.5.1	Forskningsetikk.....	30
3.5.2	Forskerrollen.....	32
3.5.3	Reliabilitet og validitet.....	33
4	Resultat.....	35
4.1	Minoritetsmødrenes forståelse i foreldresamarbeidet.....	35
4.1.1	Likhetstankegang i norsk barnehage.....	35

4.1.2	Vanskelig foreldresamarbeid om barnet har utfordringer.....	37
4.1.3	Foreldresamarbeidet oppleves bedre med barn nummer to	39
4.1.4	Oppsummering og drøfting.....	40
4.2	Barnehagelærernes forståelse i foreldresamarbeidet	44
4.2.1	Gir mer til minoritetsforeldre.....	44
4.2.2	Forventningsavklaring er viktig	46
4.2.3	Minoritetsforeldre er mest opptatt av sitt eget barn	46
4.2.4	Oppsummering og drøfting.....	48
4.3	Minoritetsmødrenes forventninger i foreldresamarbeidet	53
4.3.1	Barnehagelærerne må ta hovedansvaret for foreldresamarbeidet.....	53
4.3.2	Forventning om medvirkning rundt barnehagens innhold	54
4.3.3	<i>“Barnehagen må akseptere at mat er kultur og identitet!”</i>	57
4.3.4	<i>Oppsummering og drøfting</i>	60
4.4	Barnehagelærernes forventninger i samarbeidet.....	65
4.4.1	Forventer mest av seg selv i foreldresamarbeidet.....	65
4.4.2	Føler minoritetsforeldre forventer skolerelaterte aktiviteter.....	66
4.4.3	Oppsummering og drøfting.....	67
4.5	Minoritetsmødrene sine fortellinger om hvordan mangfoldskompetanse gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet.....	69
4.5.1	Kompetansen til barnehagelærere oppleves tilfeldig.....	69
4.5.2	Oppsummering og drøfting	70
4.6	Barnehagelærerne sine fortellinger om hvordan mangfoldskompetanse gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet	71
4.6.1	Videreutdanning og kurs gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet.....	71
4.6.2	Mangfoldskompetanse innad i barnehagen gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet. 71	
4.6.3	Erfaring er viktig for hvordan mangfoldskompetanse gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet	72
4.6.4	Oppsummering og drøfting.....	73
5	Oppsummering og konklusjon	76
5.1	Oppsummering.....	76
5.1.1	Forståelser	76
5.1.2	Forventninger	77
5.1.3	Mangfoldskompetanse.....	79
5.2	Konklusjon	80
5.2.1	Hvilke forståelser fremmes i minoritetsforeldre og barnehagelærere sine fortellinger rundt foreldresamarbeid i barnehagen?.....	80

5.2.2	Hvilke forventninger fremmes i minoritetsforeldre og barnehagelærere sine fortellinger rundt foreldresamarbeid i barnehagen?	81
5.2.3	Hvilke fortellinger har minoritetsmødre og barnehagelærere om mangfoldskompetanse i foreldresamarbeid?	82
5.2.4	Avsluttende betraktninger	82
6	Litteraturliste	84
7	Vedlegg	87
7.1	Vedlegg 1 - Skriftlig forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet, barnehagelærer	87
7.2	Vedlegg 2 - Skriftlig forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet minoritetsmødre	90
7.3	Vedlegg 3 - Intervjuguide fokusgruppeintervju	93
7.4	Vedlegg 4 - Intervjuguide/temaliste barnehagelærere	94
7.5	Vedlegg 5 - Intervjuguide/temaliste individuelle intervjuer	95
7.6	Vedlegg 6 – Godkjenning NSD	98
7.7	Vedlegg 7 – Ny godkjenning NSD	100

1 Innledning

1.1 Begrunnelse for valg av tema

I dagens samfunn er det en økende trend til globalisering og mangfold. Dette har en stor påvirkning på barnehagen og fokuset vi har på kultur, tospråklighet, mangfold og inkludering. Å forstå interaksjonen og samspillet i mellom minoritetsforeldre og barnehagelærere er viktig for å kunne legge til rette for et best mulig samarbeid til det beste for barnet.

Som nyutdannet barnehagelærer hadde jeg lite erfaring med tospråklige barn eller samarbeid med minoritetsforeldre. Denne erfaringen kom først etter fire år i arbeid, da det begynte barn med bakgrunn fra Øst Europa i barnehagen, og jeg så at jeg hadde behov for å få bedre handlingskompetanse for å møte barna og foreldrene på en god nok måte.

Dette behovet for økt kompetanse var primær årsaken til min studiestart på en arbeidsbasert master i interkulturelt arbeid. Jeg mener og tror at økt forståelse for mangfold og inkludering er kritisk for å fremme god interaksjon med fokus på respekt og verdsettelse av et mangfoldig samfunn.

Jeg jobber i en stor barnehage som faglig leder, og har stor innflytelse på barnehagens faglige utvikling. Jeg ønsker derfor å være en god støtte og ressurs for mine kollegaer slik at vi sammen kan gi best mulig oppfølging til alle barn og foreldre i det mangfoldige samfunnet vi lever i.

1.2 Presentasjon av problemstilling

Målet med denne masteroppgaven er å få økt kunnskap om minoritetsforeldre og barnehagelærere sin oppfatning av foreldresamarbeid.

1.2.1 Hovedproblemstilling:

«Hvilke forståelser og forventinger fremmes i minoritetsforeldre og barnehagelærere sine fortellinger rundt foreldresamarbeid i barnehagen?»

Med *forståelsesbegrepet* legger jeg fokuset på hver enkelt part sin subjektive oppfatning av situasjoner. Ved å se på *forventningene* til partene i foreldresamarbeidet mener jeg det kan få frem ønsker og behov i foreldresamarbeidet. *Fortellinger* blir i denne forbindelse definert som personlige historier som omhandler hvordan partene selv opplever det som skjer.

Foreldresamarbeid mellom foreldre og barnehagen tar hovedsakelig for seg samarbeidet om barnet og barnegruppen. Dermed kan foreldresamarbeid ses på som den direkte relasjonen som finner sted mellom foreldrene og barnehagepersonalet (Grythe and Midtsundstad 2002). Samarbeidssituasjoner kan være uformelle møter, for eksempel kommunikasjon ved hente/levering av barn og daglig kontakt. Formelle møtesteder for samarbeid mellom foreldre og personal er for eksempel foreldresamtaler, foreldremøter, og samarbeidsutvalg (Gjervan, Bleka et al. 2006).

1.2.2 Delspørsmål

For å belyse problemstillingen vil jeg ha et delspørsmål hvor jeg vil se på hvilke fortellinger minoritetsmødre og barnehagelærere har om mangfoldskompetanse i foreldresamarbeidet. Dette fordi jeg mener det kan belyse hovedproblemstillingen i stor grad.

Delspørsmål:

«Hvilke fortellinger har minoritetsmødre og barnehagelærere om mangfoldskompetanse i foreldresamarbeidet?»

1.3 Oppbygging og innhold

Denne masteroppgaven tar for seg innledning i kapittel 1, der begrunnelse for valg av tema samt presentasjon av problemstilling blir beskrevet.

Kapittel 2 tar for den teoretiske referanserammen som belyser symbolsk interaksjonistisk perspektiv som grunnlag forståelse og tolkning, mangfold, foreldresamarbeid, og teorier som kan belyse informantenes strategier.

Kapitel 3 tar for seg metode hvor den kvalitative forskningsmetoden blir beskrevet, hvilken fremgangsmåte som er brukt samt transkribering og loggføring, data analyse og etikk.

I kapitel 4 presenteres resultatet av dette kvalitative studiet. Jeg viser til seks forskjellige hovedkategorier for å belyse problemstillingen. De to første tar for seg minoritetsmødrenes og barnehagelærernes forståelse i foreldresamarbeidet, de to neste minoritetsmødrenes og barnehagelærernes forventninger i samarbeidet og de to siste minoritetsmødrene og barnehagelærernes fortellinger om mangfoldskompetanse i foreldresamarbeidet.

I kapittel 5 svarer jeg på problemstillingen i oppsummering og konklusjon.

1.3.1 Avgrensninger

På grunn av stort datamateriale, tidsbegrensing og omfang i oppgaven så jeg meg nødt til å ikke ha med så mange sitater som jeg helst ville ønsket. Jeg har valgt å gjengi i oppsummering informantenes fortellinger, og viser til enkelte sitater som belyser perspektivene informantene fortalte om. Jeg har også valgt å ha oppsummering og drøfting i samme avsnitt for å unngå gjentakelser. Jeg ønsker heller å bruke plass til å kunne belyse problemstillingen fra flere perspektiv da interaksjon i foreldresamarbeidet mellom barnehagelærer og minoritetsmødrene er sammensatt.

1.4 Tidligere forskning

Det finnes mye forskning rundt foreldresamarbeid i skolen, i barnehagen derimot kan jeg ikke se like mye. På grunn av oppgavens begrensninger i omfang og stort datamateriell har jeg valgt å gi plass til teorier i større grad enn nyere forskning. For å kunne svare på min problemstilling ønsker jeg å belyse perspektiv fra flere sider, nemlig fra minoritetsforeldrene, barnehagelærerne og barna.

Forskning relevant til min problemstilling:

Zachrisen (2017) har studert måten de voksne kommuniserte sensitivt med barn med ulike språklige og kulturell bakgrunn i barnehager. Hun hevder at nyere skandinavisk forskning viser at det blir lagt stor vekt på likhetsbehandling i barnehagene. En forutsetning for likhetsbehandling ifølge Zachrisen er at barns ulike språklige og kulturelle bakgrunn tas hensyn til. Hun viser til begrepet «kultursensitiv omsorg», hvor personalet må bli kjent med hvert enkelt barn og hjemmesituasjonen og være bevisst på sin egen kulturelle bakgrunn. Hun viser videre til at foreldrene er viktige samarbeidspartnere til barnehageansatte. Det er dem som mest kjennskap til barnets kompetanse, og hvordan barnet erfarer omsorg fra hjemmemiljøet (Zachrisen 2017). Undersøkelsene til Andersen, Engen et al. (2011) *Den flerkulturelle barnehagen i rurale områder* og Djuve, Sandbæk et al. (2011) *Fafo-rapporten Likeverdige tjenester? Storbyens tjenestetilbud til en etisk mangfoldig befolkning*, viser at den daglige kontakten mellom minoritetsforeldre og barnehagepersonell hovedsakelig innebærer beskjeder av praktisk karakter gitt fra barnehagen, for eksempel hva barnet har spist og hva foreldrene må huske til dagen etterpå. Det blir også stilt spørsmål til hvor mye det blir lagt til rette for dialog i foreldremøter, da det viser seg at oppmøte blant minoritetsspråklige foreldre er lavt. Er fokuset til barnehagen å få videreformidlet beskjeder og informasjon? Blir det brukt nok tid på minoritetsspråklige foreldrene i barnehagen?

For å skape en trygg kommunikasjon kreves det involvering og tid fra foreldrene og barnehagen. Nyere forskning viser at om barnehagen spør foreldre om deres erfaringer, ønsker å bli kjent med foreldrene og høre på deres ønsker for barna sine bidrar dette til aktive foreldre (Bleka and Svolsbru 2009). Dette kom til uttrykk med at foreldrene spurte mer, ville

bidra og vise engasjement. Aamodt and Hauge (2013) drøfter om personalet er utrygge i å spør fordi de opplever språklige utfordringer mellom dem og foreldrene som vanskelig (Aamodt and Hauge 2013).

2 Teoretisk referanseramme

Globaliseringsprosesser, arbeidsinnvandring, økning av flyktninger og asylsøkere har i de siste tiårene ført til større migrasjon til Norge, det har derfor blitt nødvendig for institusjoner/profesjoner å tilegne seg mer kompetanse innen integrering og et flerkulturelt samfunn. En naturlig konsekvens av dette er forskning på pedagogikk innenfor den senmoderne pluraliteten og utfordringene dette bringer med seg i praksis. Det har da vært fokusert på kulturkompetanse i profesjonene, som har kommet til uttrykk i studier og forskning knyttet til interkulturell kompetanse og flerkulturell forståelse i profesjonsutøvelsene.

Den teoretiske referanserammen for denne oppgaven følger Øystein Lund Johannessen fokus på inkluderende pedagogikk, som kan utfordre og stille spørsmål til forståelsene i flerkulturdiskursene som eksisterer i dag (Johannessen, Universitetet i Stavanger Institutt for kultur- og et al. 2015). Jeg skal også ha et symbolsk interaksjonistisk perspektiv da jeg videre skal belyse teori knyttet opp til empirien. Som en naturlig del av dette blir mangfoldskompetanse, kommunikasjon og holdninger en sentral del av kapitlet, som tar for seg delene i et generelt samarbeid.

Profesjonskompetanse er med for å belyse barnehagelærers ansvar og rolle i foreldresamarbeidet. Kultur er med for å kunne være et drøftingsmoment opp mot det symbolsk interaksjonistiske perspektivet. I første omgang ønsker jeg ikke å ha så stort fokus på kultur i dette studiet. Det å bli mor for første gang, komme til et nytt land, lære nytt språk eller å oppdra barn uten sitt kjente nettverk er utfordringer som ikke nødvendigvis er kulturelt betinget og innebærer flere dimensjoner enn kultur, språk, etnisitet. I forhold til et vidt mangfolds- og kulturbegrep som rammeplanen og barnehageloven er tuftet på, kan det å kun ta utgangspunkt i kultur, kulturfiltermodellen eller for eksempel akkulturasjonsteorien gi et ensidig og låst bilde av det som skjer og oppleves. På den andre siden kan det være med på å belyse andre sider i tillegg til det som skjer eller erfares.

2.1 Symbolsk interaksjonistisk perspektiv som grunnlag for forståelse og tolkning.

Jeg skal studere forskjellige perspektiv og hva ulike aktører legger i sine fortellinger. Gunnhild Odden tar utgangspunkt i symbolsk interaksjonisme i hennes artikkel «*They assume dirty kids means happy kids*» for å få frem hvilken forståelse og mening informantene har med det som formidles (Odden 2016). Symbolsk interaksjonisme kan ses som et teoretisk utgangspunkt for å få frem flere sider eller forestillinger om virkeligheten. Her står samhandling og aktørenes subjektive tolkninger av hva som skjer i den sosiale verden i fokuset. Symbolsk interaksjonisme er et holdepunkt som kan være til hjelp når enn skal analysere og forsøke å forstå samfunnet enn er en del av. Levin og Trost bruker bildet «en verktøykasse» for å vise til ulike perspektiv for å kunne forstå hvorfor mennesker føler og handler som de gjør. Verktøyene eller «hjørnesteinene» som de omtaler som de viktigste er: «*definisjonen av situasjonen, at all interaksjon er sosial, at vi interagerer ved hjelp av symboler, at mennesket er aktivt, og at vi handler, oppfører oss og befinner oss i nået*» (Levin and Trost 2005).

Dewey mente at følelser har en sentral plass i hva som styrer oss når vi vurderer og handler. Dette kan være en interessant vinkling med å analysere data opp mot problemstillingen og forskningsspørsmålene jeg har valgt, fordi symbolsk interaksjonisme gir meg muligheten til å se på dataen ut fra følelser, tanker, hvordan informantene omtaler seg selv, prosessen de er i/har vært i og samarbeidspartene (Levin and Trost 2005).

Innen symbolsk interaksjonistisk teori kommer ikke vår adferd som konkrete svar på andres handlinger, men på hvordan vi tolker det som ligger bak adferden deres (Levin and Trost 2005). I forhold til et symbolsk interaksjonistisk perspektiv kan enn ved å definere situasjoner annerledes endre og utvikle perspektiv. Foreldresamarbeid kan dermed ses på som en prosess hvor enn stadig omdefinerer situasjonen, får mulighet til å endre oppfatning som igjen gjør seg gjeldene til adferden vi utøver (Levin and Trost 2005).

2.2 Mangfold

Når kunnskapsministeren sendte ut pressemelding om forslag til ny rammeplan for barnehage på høring, opplyste han om at han ønsket å styrke barnehagens kompetanse innen integrering og mangfold; «*Fremtidens barnehager skal være inkluderende arenaer. Mer systematisk arbeid med mangfold, språk og vennskap i barnehagen kan hjelpe alle barn til å delta i leken og få gode opplevelser*», sier Røe Isaksen (Kunnskapsdepartementet 2017).

Mangfoldsbegrepet viser til at det i samfunnet er uendelige forskjeller mellom mennesker (Kunnskapsdepartementet 2017). Arnesen mener det allmenne i menneskeheten er at mennesker er forskjellige og handler deretter, og at mangfoldsbegrepet tar for seg nettopp denne uendeligheten av forskjeller det er mellom hvert unikt menneske. Vi er like som mennesker, men de samfunnsskapte ulikhetene som kultur, det sosiale og historiske påvirker hver enkelt (Arnesen 2017). I sammenheng med denne oppgaven slik jeg forstår Arnesen kan betegnelse «mødre med flerkulturell bakgrunn» si lite om hver enkelt mor og hva deres ressurser og behov innebærer i foreldresamarbeid. Med et utvidet mangfoldsbegrep møtes det enkelte individ til en jevnbyrdig jeg-du-posisjon «der vi prøver å møte den andre så forutsetningsløst som mulig og lar oss overraske» (Johannessen, Universitetet i Stavanger Institutt for kultur- og et al. 2015). 46).

En helhetlig måte å se mangfold på er gjennom at mennesker er ulike sosiale vesener. Inkludering av minoriteter i lokalsamfunnet, skole eller barnehage er dermed ikke de eneste arenaer ulikhet kommer til uttrykk og må håndteres. Johannessen knytter opp inkluderingsbegrepet til å anerkjenne og synliggjøre forskjellighet. Det blir da et mangfoldsbegrepet som ikke er normativt, satt og låst. Ved å bruke forskjellighetsbegrepet gis det fokus på hvordan vi er her og nå, det gis åpenhet og menes at mennesker er subjekter og egne individ (Johannessen, Universitetet i Stavanger Institutt for kultur- og et al. 2015) .

2.3 Foreldresamarbeid

I dette kapittelet skal jeg gjøre rede for hva som er hensikten med samarbeid mellom foreldre og barnehagen og hva det inneholder. Medvirkning og kommunikasjon får her en sentral rolle.

2.3.1 Samarbeidets innhold og formål

Barnehagen må forholde seg til føringene for foreldresamarbeid som er satt i lov om barnehage. jf. barnehageloven § 1: «*Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling*» (Kunnskapsdepartementet 2005).

Forskriftene til loven, rammeplan for barnehage, innhold og oppgaver tar for seg mer konkret lovtekst og føringer for samarbeidet: «*Barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeidet og god dialog med foreldrene. Foreldresamarbeidet skal både skje på individnivå, med foreldrene til hvert enkelt barn, og på gruppenivå, gjennom foreldrerådet og samarbeidsutvalget. På individnivå skal barnehagen legge til rette for at foreldrene og barnehagen jevnlig kan utveksle observasjoner og vurderinger knyttet til enkeltbarnets helse, trivsel, erfaringer, utvikling og læring. Barnehagen skal begrunne sine vurderinger overfor foreldrene og ta hensyn til foreldrenes synspunkter*» (Utdanningsdirektoratet 2017). Ut fra rammeplanen kommer det tydelig frem at foreldre og personalet har ansvar for samarbeidet, men barnehagen har hovedansvaret. Barnehagen må ta ansvar for å legge til rette for samarbeidet, for utviklingen og samtidig ta på alvor foreldrenes innspill og forventninger. Det blir også vektlagt i den nye rammeplanen at samarbeidet skal inneholde mer enn informasjonsutveksling, men felles vurderinger rundt barnet.

Daglig dialog blir i St. meld. Nr. 41 *Kvalitet i barnehagen* betegnet som avgjørende for samarbeidet mellom barnehagen og hjemmet (Kunnskapsdepartementet 2008-2009).

I barnehage er det styrer eller daglig leder sitt ansvar at det er et godt foreldresamarbeid i barnehagen, å legge til rette for refleksjon og arbeid med holdninger de ansatte har til foreldre og hvordan personalets rolle er i samarbeidet blir her sentralt. Johannessen and Mikkelsen (2015) skriver at barnehagen må ha en felles plan for foreldresamarbeidet, kontakt og samarbeid bør startes før barnet begynner i barnehagen, oppfordrer til hjemmebesøk for å treffe barn og foreldre på deres arena, barnehagen må invitere foreldre til å bidra i

forventningsavklaring rundt samarbeidet, personalet bør ha hovedfokus på det positive rundt barnet i informasjonsutveksling og vektlegger åpenhet i kommunikasjonen.

Rammeplanen for barnehage tar i tillegg til det som er nevnt tidligere tydelige nasjonale rammer om krav til for eksempel progresjon i barnehagens innhold og et godt omsorgs- og læringsmiljø, og at foreldrene skal ha god informasjon når det kommer til barnets trivsel, utvikling og læring i barnehagen (Utdanningsdirektoratet 2017).

2.3.2 Medvirkning

St. meld. Nr. 41 *Kvalitet i barnehage* skriver: «Foreldre er også viktige samarbeidspartnere for barnehagen i utviklingen av barnehagens kvalitet og innhold. For å sikre samarbeidet med barnas hjem skal hver barnehage ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg (barnehageloven § 4). Denne bestemmelsen skal sikre foreldrenes rett til medvirkning i tråd med FNs barnekonvensjon artikkel 5 om foreldrenes ansvar for oppdragelsen. Foreldrenes formelle rett til medvirkning er på denne måten ivarettatt i den enkelte barnehage» (Kunnskapsdepartementet 2008-2009). Medvirkningsretten til foreldrene er her nedfelt fra FNs barnekonvensjon og det blir stilt krav til samarbeidet og mulighet for medvirkning gjennom foreldreråd og samarbeidsutvalg i barnehagen.

Rammeplanen for barnehage er også tydelig på at foreldre skal ha medvirkning: «Samarbeidet skal sikre at foreldrene får medvirke til den individuelle tilretteleggingen av tilbudet. Både foreldrene og personalet må forholde seg til at barnehagen har et samfunnsmandat og verdigrunnlag som det er barnehagens oppgave å forvalte». (Utdanningsdirektoratet 2017)

Aamodt and Hauge (2013) henviser til tre områder som bør kvalitetssikre at minoritetsspråklige foreldre får medvirkning på skolen. Jeg mener disse tre har overføringsverdi til barnehagen også.

1. Informasjon bør gis på mange språk og på mange måter. Skolen bør ha andre rutiner enn informasjonsskriv på norsk for informasjonsutveksling. Oversette skriv til flere språk, likevel kan skriftlig informasjon være den beste måten å gi informasjon på til minoritetsforeldre. Dermed legges det til rette for dialog for to aktive parter og ikke bare fokus på informasjonsutveksling.

2. Dialog bør foregå på mange språk: Det må sikres fra skolen at det er avklart om foreldrene kan nok norsk til å ha likeverdige samtaler før så tidlig som mulig, i hvert fall før foreldremøter. Det kan brukes personell som tolk om det er tilgang til det. Aamodt and Hauge (2013) skriver at et slikt initiativ fra skolen signaliserer et ønske om kontakt og medvirkning, respekt og anerkjennelse.

3. Medbestemmelse bør ta utgangspunkt i forskjellige tradisjoner: At foreldrene skal medvirke og ha medbestemmelse er ikke det samme som at de skal bestemme pedagogisk praksis, men ha reel innflytelse og bli invitert inn til dialog rundt elevens læringsmiljø og pedagogisk praksis. Forslag til hvordan dette kan gjøres er å invitere til et informasjonsmøte før foreldremøte for de minoritetsspråklige foreldrene, slik at de kan få informasjon i forkant og får mulighet til å spørre om det de lurer på før foreldremøte for alle (Aamodt and Hauge 2013).

Hovedmålet med medvirkning og samarbeid er tydelig i rammeplanen for barnehage: «Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål» (Utdanningsdirektoratet 2017). Foreldresamarbeid mellom minoritetsforeldre og personalet i barnehagen må hele tiden være å sammen finne løsninger til beste for barna (Gjervan, Bleka et al. 2006).

2.3.3 Kommunikasjon

Kommunikasjon er vesentlig for samhandling og dermed også samarbeid. Det er forsket mye på kommunikasjon. Den norske psykologen Ragnar Rommetveit mener at begrepet stammer fra det latinske «communicare» og betyr å dele eller gjøre noe felles. Hans kommunikasjonsmodell innebærer først en intensjon om å formidle noe, en innkoding. Budskapet som var tenkt blir gitt videre ved hjelp av et medium, blir dermed avkodet og mottaker kan få erfare budskapet i innkodingen og ta imot (Kvamme, Kvernbekk et al. 2016). Siden mennesker kan forstå symboler i språk har vi muligheter til å lære av hverandre. Vygotskij mente at språket var det viktigste medierende redskapet vi har. Språket blir den mest sentrale artefaktet vi har igjennom å tolke, sette ord på og vurdere det som skjer rundt oss. Kommunikasjon forekommer derimot både verbalt og nonverbalt, og enn kan gjennom samhandling med andre mennesker forstå hva som blir uttrykket og menes, dermed blir det mulig å ta andres perspektiv. Intersubjektivitetsbegrepet tar for seg dette, ved at vi lærer av andre nettopp i samhandling (Säljö 2016).

Dialog og anerkjennelse

St. meld. Nr 41 (2008-2009) skriver: *«Et godt og tillitsfullt samarbeid mellom hjem og barnehage er viktig for det enkelte barnets trivsel, utvikling og læring. (...) ... Barnehagen og foreldre har daglig kontakt. Det gir mulighet til dialog og gjensidig informasjonsutveksling. Barnehagen må møte alle foreldre med åpenhet og legge til rette for et nært samarbeid om det enkelte barnets trivsel og utvikling»* (Kunnskapsdepartementet 2008-2009). I en dialog er enn opptatt av å lytte til den andre, være åpen for både saken og personen og møte den andre som et likeverdig subjekt. Anerkjennelse knyttes ofte til dialektisk relasjonsforståelse og Meads speilingsteori. Det vil si at mennesker påvirker hverandre, ved å sende ut og få sendt tilbake (Jensen 2011). Det å være anerkjennende består av flere komponenter som henger tett sammen:

- Forståelse og bekreftelse er forutsetninger for å være åpen for det den andre forteller. Ved å vise forståelse lytter enn til mer enn det verbale, også det analogiske. Dersom barnehagelærer setter ord på de følelser man tror andre har brukes det definisjonsmakt (Jensen 2011). Bekrefte gjøres om man er lydhør til det de andre sier uten å komme med sine egne meninger. Ved å bekrefte etableres også tillitt i relasjonen. Gjennom å aktivt lytte, vise aksept og ha en genuin åpenhet er vi med på å «gi den andres opplevelser kraft» og kan gjøres ved å møte den andre uten moral og sensur. Selvrefleksivitet og selvavgrensning henger tett sammen når det anerkjennelse er tema. Dette fordi bevisstheten rundt vår egen rolle er fokuset her. Jensen & Ulleberg omtaler selvrefleksivitet som at man ser sin rolle objektivt fra utsiden. For å være selvavgrensende må enn klare å skille mellom egne følelser og opplevelser og de den andre parten har (Jensen 2011).

2.4 Strategier

Johannessen setter ord på i sin doktorgradsavhandling at fagfeltet innenfor interkulturell kompetanse, kulturkompetanse og den flerkulturelle kompetansen ikke nødvendigvis gjør seg gjeldene i profesjonell praksis eller som han kaller det «hverdagsdiskursene». Johannessen skriver videre at de problemstillingene som blir tatt opp på det vitenskapelige nivået kan ha et oversettelsesproblem, og ikke ha nærhet til praksis som utøves i hverdagen eller at det kan være utfordrende å oversette praksis/sette ord på praksis slik at andre som ikke opplever

konteksten kan forstå. Teori og praksis kan dermed være vanskelig å sammenligne.

(Johannessen, Universitetet i Stavanger Institutt for kultur- og et al. 2015)

Etnografiske studier og økt interkulturell forståelse har økt kunnskapen og bidratt mye med holdningsarbeid i forhold til kulturelle forskjeller, men gir ikke nødvendigvis i seg selv bedre handlingskompetanse i møte med hvert enkelt subjekt eller situasjon en profesjonell yrkesutøver møter i praksis. Fokuset har tidligere vært på forskjellene mellom kulturer hvor det har vært en tenkt fare for kultursjokk og kulturkonflikter. Johannessen hevder at et slikt syn kan forsterke eller erstatte stigmatisering og stereotyper. Nå ses det mer på kulturmøtene mellom mennesker i konkrete analyser. Johannessen sier videre at fokuset rettes nå mot å øve seg i å «fungere som profesjonell kommunikator i kultur møte situasjonene» (Johannessen, Universitetet i Stavanger Institutt for kultur- og et al. 2015).

2.4.1 Kultur og akkulturasjonsrammeverk

Kultur blir definert på uendelig mange måter. Jeg velger her å gå for et vidt kulturbegrep som er i bevegelse. Johannessen and Mikkelsen (2015) skriver at kultur kan ses på som referanserammen hver enkelt forstår livet sitt utfra, men det styrer ikke handlingene våre eller måten vi forstår på. Det vil si at rollen som forelder ikke blir styrt av kultur, fordi foreldrene tilpasser seg barnet og samfunnet de lever i. Minoritetsforeldre som nylig har kommet til Norge kan oppleve det utfordrende å følge opp oppdragerrollen for barna sine, spesielt om barna har det vanskelig med å tilpasse seg samfunn, barnehage eller skole, samtidig som de ikke har funnet seg til rette i samfunnet selv heller. Barnehagepersonale bør ta ekstra hensyn til foreldrene i en slik sårbar situasjon, hvor forskning viser hvor avgjørende hjemmesituasjonene er for barnas utvikling (Johannessen and Mikkelsen 2015). I forhold til symbolsk interaksjonisme tenker jeg at kultur kan ha en del å si for hvordan foreldresamarbeidet oppleves både for foreldrene og barnehagelærere. Med vår egen «ryggsekk» er det ikke alltid vi forstår andres vaner eller væremåter, det er først da vi snakker om hva vi har i «sekken» vi kan forstå hverandre. Personer er ulike, dermed har vi ulik historie, tradisjoner, kultur, normer, verdier og personlighet. Interseksjonalitetsperspektivet forsøker å forklare på hvilken måte menneskers ulike identiteter og sosiokulturelle kategorier veves sammen utfra og i samspill med kontekst og relasjon, (Fandrem 2011) det passer da sammen med et vidt kulturbegrep og måten rammeplanen definerer mangfold. Levin og Trost vektlegger også at mennesker er aktive i prosesser. Vi er ikke statiske, men i stadig

forandring. Vi handler i nuet, men har med oss vårt «Me» av erfaringer i hukommelsen (ryggsekk) som styrer spontaniteten og handlingene i nuet- som Mead kalte «I» (Levin and Trost 2005).

I forhold til *sosialisering og oppdragelse* er disse i endring i takt med at samfunnet utvikler seg, noe som økt globalisering har påvirket betraktelig. Sosialisering tar for seg ideer, normer, interesser, muligheter, holdninger og verdier som de ulike samfunnslagene forventer av barnet i oppdragelsen (Qureshi 2008). Levin & Trost kommer med et eksempel på at alle har en oppfatning av hva familie er, men vi legger ulik betydning i dette. Innholdet og begrepene varierer fordi person, tid og sted er i forandring (Levin and Trost 2005).

Ulike materielle, kulturelle og religiøse forhold legger også føringer for hvordan sosialiseringprosessen blir. Dette medfører at sosialiseringprosessen blir ulik fra samfunn til samfunn (Qureshi 2008). Da blir resultatet også ulikt syn på oppdragelse og sosialisering. Den mest brukte modellen for å forklare ulike syn er de to ytterpunktene: individualistisk og kollektivistisk livssyn og samfunn. *“Dette varierer fordi det eksisterer ulikhet i sosioøkonomiske og sosiokulturelle forhold og et mangfold av livssynsgrupper som alle har egne historier, tradisjoner og relasjoner”* (Qureshi 2008). Den individualistiske kulturen blir beskrevet som en «jeg-kultur», motsatt til den kollektivistiske kulturen som beskrives som en «vi kultur» hvor kjerne og storfamilien er meget viktig. Innenfor den individualistiske kulturen anerkjennes selvstendighet, ansvarlighet, personlige mål og fokuset kan bli på samvittighet og skyldfølelse. Den kollektivistiske kulturen legger vekt på visdom og at den kommer med årene. Respekt, lydighet og avhengighet er viktig. Egne behov ofres her til fordel for gruppens (Fandrem 2011).

I løpet av de siste generasjonene har Norge gått fra å være et kollektivistisk orientert samfunn til å bli et individualistisk orientert samfunn (Fandrem 2011). Disse to kulturene representerer ytterpunktene og denne modellen blir ofte kritisert for å kunne føre til stereotyper. I forhold til dette prosjektet er jeg nysgjerrig på hvordan og i hvilken grad informantene omtaler sin egen oppdragerstil og hvilke verdier de anerkjenner spesielt i sammenheng med samarbeid. Qureshi skriver: *“Problemet med å beskrive samfunn eller verdier i oppdragelse ut fra dikotomier som individualistisk versus kollektivistisk, er at slike beskrivelser i liten grad tar hensyn til variasjoner, og i liten grad rommer likheter og ulikheter ut fra for eksempel klasse, kjønn, materielle, kulturelle og/eller religiøse nyanser blant det etniske mangfold av befolkning som er representert så å si i alle samfunn”* (Qureshi 2008).

«Kulturfiltermodellen» av Dahl setter søkelys på at det ikke nødvendigvis er slik at mennesker automatisk forstår hverandre fordi de har ulike referanserammer og dermed forstår samme melding på ulike måter. Modellen viser hvilke komplikasjoner som kan oppstå når avsender og mottaker tolker hverandre ut fra deres ulike kulturelle ståsted eller kulturelle referanserammer (Dahl, Habert et al. 2001). Kulturell refleksjon ved hjelp av kulturfiltermodellen åpner opp perspektiver og kan bidra til at en får en mer sensitiv tilnærming i møte med andre. Dahl viser også til en forståelse av kultur som dynamisk, altså i kontinuerlig endring (Dahl, Habert et al. 2001). Dette endringsperspektivet i kultur og kulturfiltermodellen kan bli relevant da det i oppfatningene om samarbeidet mellom foreldrene og personalet i barnehagen og i den eventuelle utviklingen av samarbeidet jeg ønsker å belyse. Her kan interkulturell kommunikasjonen, holdninger, åpenheten og et ønske om å forstå den andres perspektiv knyttes på.

Mennesker lærer og utvikler seg i samspill med andre (Säljö and Moen 2001). Geerts teori om «*webs of significans*» tydeliggjør dette billedlig med å omtale de ulike momentene i kultur som et nett individ er med på å spinne i samhandling med andre. Man kan bare gjøre mening i relasjon til andre. Hvordan beskriver enn hverandre og det som skjer? Ser man kun det konkrete eller også de ulike perspektivene som ligger bak?, noe Geertz omtaler som «*thick or thin description*» (Fenn and Geertz 1974).

Berrys akkulturasjonsrammeverk viser til ulike mestringsstrategier i tilpasningsprosesser til nye kulturer. Her har personlige trekk, alder, erfaringsbakgrunn og samfunnet enn flytter til sammenheng med hvilke strategier personer har til å forholde seg til en ny kultur. Fandrem henviser til det Lysgaard kalte en *u-kurve*, hvor man går igjennom en del faser hvor det kan være spennende å komme til en ny kultur, mer og mer utfordrende til du klatrer opp igjen i *u-kurven* eller tilpasningskurve som det blir omtalt som. Fandrem sier at *u-kurven* kan brukes som et kart i foreldresamarbeidet, spesielt om det blir vanskelig. Hun kommer med eksempler på at samarbeidsutfordringer med en mor kan være noe relatert til at hun er nede i *u-kurven* (Fandrem 2011).

2.4.2 Profesjonsutøvelse og holdninger

Otterstad viser til at en monokulturell pedagogisk forankring hvor alle behandles likt, med en etnosentrisk tilnærming. Hvilke holdninger gjenspilles til mangfoldet generelt i barnehagen? Rugkåsa viser til et kritisk blikk til den norske velferdsstatens likhetsideal. Her kommer det spørsmål som i hvilken grad skal minoriteter bli møtt annerledes fra majoriteten. Hun viser blant annet til makten sosialarbeidere med etnisk majoritetsbakgrunn ansatt i en stat basert på kultur og forståelse i majoriteten kan ha. Dermed kan majoriteten i samfunnet ha definisjonsmakt. Den norske velferdsstaten er tuftet på et likhetsideal, om noen ikke «passer inn i dette tankesettet kan det skape et skille som «resten og vi» Det blir her sentralt å spørre alle familier om kulturelle forhold og møte dem på en åpen måte. Hun vider også til nyere forskning som sier at vi må ha en viss tilrettelegging og kultursensitivitet, og møte minoriteten med empati og innlevelse (Otterstad 2008).

Læringssynet som ligger til grunn for barnehagelæreres profesjonsutøvelse er et sosiokulturelt perspektiv, her har personer ulike forutsetninger til å lære fordi menneskers sosiokulturelle erfaringer og forutsetningene man har er forskjellig (Säljö and Moen 2001). For å ha en profesjon må enn ha gjennomført en viss utdanning, gjennom denne perioden erverves både teoretisk og praktisk kunnskap. Grimen skriver at profesjoners kunnskapsbasis vanligvis er heterogene, og dermed er det flere slags forhold mellom teori og praktisk kunnskap i kjernen av profesjonell yrkesutøvelse. Grimen skriver videre at profesjonell yrkesutøvelse er en måte vitenskapelig kunnskap er tenkt å komme befolkningen til gode på (Grimen 2008).

I forhold til barnehagelærer profesjonen trengs det dermed en viss kunnskap, holdninger og ferdigheter for å utøve en profesjonalitet. Heggen mener at for å utvikle en profesjonalitet forutsetter både teoretisk og praktisk kunnskap. Læreryrket er dermed ifølge han preget av profesjonelt skjønn, og dette ansvaret og tilliten er gitt av samfunnet. Skjønnen får enn gjennom utdannelsen og praktisk i yrkeslivet (Heggen 2010). Brunstad ser profesjonsutøvelsen på en litt annen måte. Han er enig i at teoretisk grunnlag og praktisk visdom er en forutsetning for å kunne utfylle lærerrollen. Han vektlegger i tillegg det å være forberedt på å kunne håndtere usikkerhet og det uforutsette som oppstår i samspill med andre. Kunnskap og ferdighet er viktig, men ikke nok i seg selv for å handle godt. Et menneske med

god dømmekraft som kan møte situasjoner og personer med respekt og handlekraft er viktig sier han (Brunstad 2015).

Om man har en resursorientert tilnærming ser man på mangfoldet som en integrert del av barnehagens innhold og oppgave. Annerkjennelse og åpenhet er verdier som kommer til uttrykk og enn ønsker å få utvidet perspektiv og lære av andre. Når en derimot ikke har fokus på forskjellighet, barn og foreldres ulike språk og kulturelle bakgrunn i barnehagen kan dette bli sett på som problemorientert tilnærming (Gjervan, Bleka et al. 2006).

Vi handler ut fra hvordan enn ser på situasjonen og hvilket perspektiv enn har, dette forandres i prosesser siden relasjoner og samhandling ikke er statiske. Hvilke strategier og tilnærminger enn velger i samhandling har muligheter for å utvikles, endres og tilpasses andre (Levin and Trost 2005). Verdier kommer til uttrykk gjennom samspill, dette gjelder også foreldre og barnehagelærere. Lindboe sier at dette kan synliggjøres spesielt i det flerkulturelle samfunnet hvor verdier kan være ulike (Lindboe 2008). Gjennom handlingene til en profesjonsutøver skal verdien barnets beste og normen kjærlighet være utgangspunktet for god profesjonsutøvelse. Hva som er barns beste og hva som er kjærlighet kan tolkes forskjellig ut fra kultur og menneskesyn. Lindboe belyser eksempler på ulike konfliktfylte utfordringer man kan møte i den flerkulturelle barnehagen, for eksempel synet på barneoppdragelse (Lindboe 2008).

Abrahamsen setter søkelys på at når småbarn begynner i barnehagen kommer de til å erfare at det er mye som er fremmed for dem, både fysisk, psykisk og mentalt. Hun viser til Salzberger-Wittenberg et. Al (1986) hevder at det er sammenheng mellom hvor nytt, fremmed og uoversiktlig nye situasjoner oppleves, og hvor utfordrende og redde vi blir. Barna som starter i barnehagen vil søke det som er trygt og kjent for dem, og vi kan ikke bagatellisere hvor skremmende dette kan oppleves for et barn (Abrahamsen 1997). Definisjon av hva som er til barns beste og kjærlige handlinger er avgjørende for hvordan en person handler i foreldresamarbeidet. Hvis man bare har fokus på det ytre, altså det som skjer og sies, får vi ikke tak i meningen bak handlingene. Symbolsk interaksjonisme sier at om vi ikke tar utgangspunkt i egne forestillinger og tanker, men forsøke å se på hvordan andre definerer situasjonen kan enn forstå. (Levin and Trost 2005) Jeg skal videre i analysen være nysgjerrig på hvilke holdninger barnehagelærerne har til samarbeid med flerkulturelle foreldre i barnehagen og se på alle informantene sine fortellinger og forsøke å belyse og forstå hva som ligger bak.

3 Metode

Etter en runddans rundt ulike tema ønsket jeg å samle data om minoritetsforeldres og barnehagelærernes subjektive forståelse av foreldresamarbeidet, derfor falt valget om å bruke kvalitativ metode naturlig. Slike kvalitative og sosiale studier reflekterer rundt og forsøker å tolke den sosiale verden. Man studerer mennesker ved å bruke ulike metoder og tolker dette opp mot relevant teori (Hammersley and Atkinson 2010). Jacobsen (2005) viser til at det bør være problemstillingene i et feltarbeid som er styrende for metodevalget. Nyanser kommer best frem ved å velge metoder som gjør det mulig å gå i dybden. Et få tall av undersøkelsesforhold kan gi en større bredde i datamaterialet ved at kontekstuelle forhold kommer tydeligere frem. Dette blir det som kalles en kvalitativ metode, i motsetning til kvantitativ metode som har en mer testende problemstilling, hvor det blir sentralt å gå i bredden, finne ut hyppighet eller omfang av fenomen (Jacobsen 2005). Kvalitativ forskning søker etter mening hvor fokuset blir å finne ut det som motiverer mennesker til handling, det er ikke nødvendigvis representativ kunnskap. I kvantitative studier kan det være vanskelig å få frem det subjektive, fordi en ikke kan føre en dialog eller stille oppfølgings spørsmål (Kvale, Brinkmann et al. 2017).

I studier av den sosiale verden må vi kontinuerlig beveges oss i runddans mellom teori og data for å ha mulighet for å forstå. Her kan hermeneutikk være et godt hjelpemiddel (Hammersley and Atkinson 2010). Teorien om hermeneutikk beskriver hvordan vi kan forstå nye kontekster. Gadamer's teori om den hermeneutiske sirkel kan hjelpe en til ny forståelse i ulike kontekster man er en del av (Fretheim, Skjortnes et al. 2011). Når den hermeneutiske sirkel skal forklares, kan en bruke et bilde på en spiral som stadig utvider seg oppover i takt med at ny forståelse oppnås. Forutsetningene for at spiralen skal vokse er at en ønsker å forstå. Dialog kan være en innfallsvinkel for å skape slik forståelse. Etter å ha fått nye svar og fortolket dem får man nye spørsmål. Dette gjentar seg, og en oppnår stadig ny forståelse. Dette bilde og ønske om å forstå har jeg hatt med meg i gjennom hele studiet, og fryder meg over å stadig se nye perspektiv.

Jeg er ikke ute etter å finne en «sannhet» eller å generalisere data, nettopp fordi enkelt personers handlinger, følelser og fortellinger er subjektive. Dermed ligger det til grunn et

postmodernistisk syn på virkeligheten som vektlegger kontekstualisering og kunnskapen som mangfoldig (Kvale, Brinkmann et al. 2017). Det informantene sier kan tolkes på forskjellige måter og jeg har respekt for den subjektive opplevelsen. Studiet tar utgangspunkt i et fenomenologisk vitenskapssyn, hvor enn vil jobbe mot å forstå den dypere mening i enkeltpersoners erfaringer (Thagaard 2013). Kvale, Brinkmann et al. (2017) skriver at fenomenologi kan vise til et ønske om å forstå og beskrive informantene med utgangspunkt i at de selv opplever sin egen virkelighet gjennom sine oppfatninger. Foreldresamarbeid mellom minoritetsforeldre og barnehagelærere forutsetter samhandling. Symbolsk interaksjonisme er en del av det teoretiske rammeverket for dette studiet, og kan være med på å belyse den symbolske meningen informantene subjektivt legger i handlingene og meningene de beskriver om samarbeidet (Thagaard 2013). Barnehagelærerne kan ha ulike forestillinger, oppfatninger og tanker om hva er foreldresamarbeid skal inneholde, men klarer de å sette seg inn i foreldrenes perspektiv? Og motsatt? For å få frem den symbolske meningen til informantene forutsettes det metode valg som gjør det mulig, her så jeg kvalitativt forskningsintervju som det mest hensiktsmessige valget.

I dette kapittelet vil det bli beskrevet og begrunnet for hvilke metoder som er anvendt i studiet.

3.1 Kvalitativt forskningsintervju

Da jeg ønsker å gå i dypdykk på informantenes meninger og oppfatninger rundt hvordan de forstår foreldresamarbeid falt valget naturlig på kvalitativt forskningsintervju, med fokus på livsverden. Med livsverden menes den som blir intervjuet sitt levde hverdagsliv. «Livsverden er verden slik vi møter den i dagliglivet, og slik den fremtrer i den umiddelbare opplevelse, uavhengig av og forut for alle forklaringer» (Kvale, Brinkmann et al. 2017). De tydeliggjør dette ved å si at alt vi vet om verden, vet vi utfra vårt eget synspunkt. Repstad sier at kvalitativt forskningsintervju har potensial for å gi bedre forståelse og mindre overfladisk data enn for eksempel observasjon. Kvalitative intervjuer gjør det lettere å oppdage mening og intensjoner. Repstad skriver videre om å være en god kvalitativ intervjuer som en kunst, man skal være holde seg til saken, helheten og opprettholde tilstedeværelsen. Den gode samtalen har vært et mål i intervjuene, være lyttende og støttende til det informantene sier (Repstad 2007). Det er blitt gjennomført fem en-til-en- intervjuer og tre fokusgruppe intervjuer med tre deltakere i hver. Redalen, Ellingsen et al. (2013) viser til at fokusgruppe som kvalitativ

metode kan bidra til et rikt datamateriale om et tema, fordi en kan få forståelse for hvordan personene føler, tenker og handler slik de gjør. I gruppedynamikken mellom deltakerne kommer det ofte frem mer ideer og refleksjon enn i et en- til en- intervju. Her blir det sentralt å se hvordan uttalelsene til de konkrete deltakerne påvirker hverandre (Redalen, Ellingsen et al. 2013). På den andre siden kan det være vanskelig for enkelte å slippe til, spesielt når det er noen som ønsker å snakke mye.

Semistrukturert livsverdensintervju som metode er basert på et fenomenologisk vitenskapssyn og kan brukes i intervju for å innhente personers beskrivelser av deres livsverden. I denne intervjuformen får informantene rom til å fortelle utfra temaer og spørsmål intervjuer tidligere har forberedt (Kvale, Brinkmann et al. 2017). Da jeg startet å lese om denne formen for intervju følte jeg at brikkene falt på plass, fordi jeg fikk ord til å beskrive noe så abstrakt som livsverden, det kan si noe om hvordan informantene forstår. Jeg som kvalitativ intervjuer søker nyanserte beskrivelser, og ønsker at informantene skal fortelle så nøyaktig som mulig hvorfor de handler som de gjør og hvordan deres opplevelsesverden er.

3.2 Fremgangsmåte

Jeg har intervjuet åtte minoritetsmødre med barn i norsk barnehage og tre barnehagelærere i dette studiet. Mødrene ble intervjuet i tre ulike fokusgruppeintervju. To av mødrene i fokusgruppeintervjuene har hatt et individuelt intervju også av mødrene i fokusgruppemøtene har hatt et individuelt intervju også. De tre barnehagelærerne har hatt individuelle intervjuer. I fem underkapitlene vil jeg videre presentere prosessen i dette studiet.

3.2.1 Informanter, portvakter og utvalg

Interesseområdene mine i starten av studiet var blant annet interkulturell kompetanse og hvordan dette eventuelt kommer til uttrykk mellom minoritetsforeldre og barnehagelærer og på barnehagen som en mulig integreringsarena. Siden jeg ikke visste konkret hva jeg ville skrive om bestemte jeg meg for å ha tre pilotintervjuer i forkant av prosjektbeskrivelsen. Dermed laget jeg en bred intervjuguide og gjennomførte pilotintervjuene med to mødre jeg kjente med minoritetsbakgrunn med barn i norsk barnehage og en barnehagelærer fra barnehagen jeg arbeider i. Den ene moren var født i Brasil og den andre i Polen. Mødrene var engasjerte og fortalte om sitt møte med norsk barnehage, og det kom tydelig frem i intervjuene at

samarbeidet med barnehagen var viktig for dem og deres barn. De fortalte meget ulike historier og det kunne se ut til at de forsto foreldresamarbeid annerledes, dermed ble jeg interessert i å snakke med flere minoritetsforeldre med samme bakgrunn. Det ble sendt ut mail til barnehager i nærliggende kommuner og barnehagelærere jeg kjente fra studiet mitt om de visste om mødre og barnehagelærere som var født i disse to landene, og/eller hadde profesjonell erfaring med foreldresamarbeid med foreldre med denne minoritetsbakgrunnen som kunne være interessert i å bli intervjuet. Det viste seg å ikke være lett å få kontakt med informantene jeg ønsket, og jeg fikk negativt svar. Mødrene i pilotintervjuene sa uoppfordret under intervjuene at jeg ikke måtte slette data for jeg kunne komme til å trenge det senere i forløpet, og at temaet var så spennende og viktig for dem at de ønsket å hjelpe meg å komme i kontakt med andre minoritetsforeldre. Disse ble mine portvakter for å treffe andre minoritetsforeldre, som ikke var knyttet opp mot barnehagen jeg arbeider i.

Redalen et al. omtaler «portvakter», som de personene som gir tilgang til forskningsfeltet enn ønsker (Redalen, Ellingsen et al. 2013). Portvaktene spurte meg mange spørsmål i forkant, om hvem det var interessant for meg å intervju. I løpet av prosessen hvor jeg tenkte på tema og hvem jeg ønsket å intervju kom jeg frem til at det ikke hadde noen hensikt å lete etter mødre eller barnehagelærer født i konkrete land eller med en spesifikk profesjonell erfaring. Da hensikten med studiet ikke er å generalisere men å få innsikt i forskjellige historier og med et menneskesyn på at alle er forskjellige, gav jeg ikke mer konkrete ønske en at mødrene måtte være født i et annet land med barn som går i barnehage nå. De to portvaktene ville invitere minoritetsmødre hjem til seg for et fokusgruppeintervju hver. Et spørsmål jeg har stilt meg i ettertid er om de kanskje har valgt dem de kjente som hadde «spesielle» historier å fortelle. Noe som kan tyde på dette ikke var tilfellet er at begge portvaktene hadde litt utfordringer med å finne mødre det passet for, noe som tilsier at det kan være en grad av tilfeldighet over hvem som ble med. En av dem som var med på fokusgruppeintervjuet med mødrene med bakgrunn fra Brasil har bodd i Tyskland noen år, og har en mann som snakker tysk. Hun melder seg frivillig som den tredje portvakten hvor hun ville invitere mødre født i Tyskland hjem til seg for et tredje fokusgruppe intervju.

Etter pilotintervjuet med barnehagelærer fra mitt arbeidssted fant jeg ut at jeg ønsket å ha intervju med barnehagelærere jeg ikke arbeider med. Da jeg er faglig leder i barnehagen kjenner jeg meget godt til barn, ansatte og barnehagehverdagen i organisasjonen generelt. Jeg følte at intervjuet ble litt kunstig, og at jeg var forutinntatt på svarene hun gav. Dermed ble det naturlig å ta kontakt med barnehagelærere jeg kjente i tillegg til å skrive mail til barnehager i

nærliggende kommuner om det var noen som var interessert i et intervju. Også her spurte jeg etter barnehagelærere som hadde erfaring med minoritetsfamilier med bakgrunn fra Brasil og Polen. Dette gikk jeg bort fra av samme årsak som med minoritetsmødrene, det er ikke av interesse i studiet å generalisere. Det viste seg at det var veldig mange barnehagelærere som ønsker å la seg intervjuet.

Jeg har hatt tre fokusgruppeintervju, med mødre som er født i Polen, Brasil, Latvia og Tyskland. Mødrene har 16 barn til sammen, hvor 15 av dem har gått eller går i norsk barnehage nå. Et barn har ikke begynt i barnehagen enda. Pilotintervjuene med de to første portvaktene er også med i datamaterialet. For å få frem flere perspektiv ønsket jeg å få frem flere foreldres og barnehagelæreres livsverden, i de forskjellige subjektive forståelsene rundt samarbeidet i barnehagen. Repstad (2007) viser til at forskere må velge personer med relevant informasjon rundt temaet som skal forskes på. Videre setter han søkelys på at ulike personene kan bidra til et datamateriale med et bredt inntrykk. I samråd med veileder kom vi frem til at antallet med 8 mødre og 3 barnelærere ikke er for mange til å ta et dypdykk i foreldrenes livsverden og presentere data, fordi jeg skulle skrive denne masteroppgaven på et helt år.

Når det gjelder utvalg har jeg bare intervjuet mødre. Det var ikke et kriterium at minoritetsforeldrene skulle være kvinner, men jeg hadde portvakter som var relevante for mitt forskningsprosjekt som var kvinner. Det hadde kanskje resultert i en annen data eller perspektiv om fedrene også var intervjuet. Utvalget av informanter ble tatt både av praktiske og teoretiske hensyn, i tillegg til at alle skulle jobbe eller ha barn i norsk barnehage nå. Mødrene med minoritetsbakgrunn skulle være født i et annet land. Barnehagelærerne måtte ha mer enn fem års yrkespraksis og erfaring fra pedagogisk arbeid med minoritetsfamilier. Mødrene fikk muntlig forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet hvor de fikk informasjon om studiet og rettighetene deres først, for så å gå igjennom det skriftlig rett før intervjuet. Dette var et bevisst valg fordi jeg ikke ønsket at språket skulle være noen hinder for deltagelse, og det skulle være mulig for dem å stille spørsmål direkte til meg. Barnehagelærerne fikk tilsendt skriftlig forespørsel om deltakelse i forkant. På grunn av graviditet med tvillinger og fødselspermisjon måtte jeg utsette innlevering av masteroppgaven. På denne tiden hadde det kommet nye retningslinjer om personvern fra NSD, så alle informantene skrev under på ny godkjenning med nye retningslinjer om at jeg enda kunne behandle data fra intervjuene.

Nedenfor et det en oversikt over alle informantene:

Intervju	Hvem?	Utdanning	Barn	Varighet intervju
Fokusgruppe intervju 1	3 stk. Portvakten og de to mødrene er født i Brasil. 1 bodd i Norge mindre enn 5 år og to mer enn fem år.	Alle tre har mer enn 3 år universitets utdanning.	5 barn til sammen	3 timer
Fokusgruppe intervju 2	3. stk. Portvakten og en mor født i Polen. En mor født i Latvia. Alle har bodd i Norge mer enn 5 år.	To har 3 år eller mer universitets utdanning. En har mindre enn 3 år.	5 barn til sammen	2 timer
Fokusgruppe intervju 3	3 stk. En ny portvakt fra fokusgruppeintervju 1. (er født i Brasil, men bodd i Tyskland) Og to mødre født i Tyskland. 1 bodd mer enn 5 år i Norge, 2 mindre.	En av de to nye har mer enn 3 års universitets utdanning. Den siste har fagbrev.	5 barn til sammen	2 timer
Individuelt intervju mor 1 (pilotintervju)	Portvakt fra fokusgruppeintervju nr. 1 Bodd i Norge mer enn 5 år.	Mer en 3 års universitetsutdanning	2	40 minutter
Individuelt intervju mor 2 (pilotintervju)	Portvakt fra fokusgruppeintervju 2. Bodd i Norge mer enn 5 år.	Mer enn 3 års universitetsutdanning	1	35 minutter
Individuelt intervju barnehagelærer 1	Barnehagelærer	Barnehagelærer utdanning, videre utdanning. 5-10 års erfaring	1	50 minutter
Individuelt intervju barnehagelærer 2	Barnehagelærer	Barnehagelærer utdanning, videreutdanning. 5-10 års erfaring.	2	40 minutter

Individuelt intervju barnehagelærer 3	Barnehagelærer	Barnehagelærer utdanning, videreutdanning. 5-10 års erfaring.	2	45 minutter
---------------------------------------	----------------	--	---	-------------

Tabell 3.1 – Oversikt over informanter

3.2.2 Intervjuguider

Det ble utformet tre forskjellige intervjuguider, en for fokusgruppeintervjuene, en for de individuelle intervjuene med minoritetsmødrene og en for barnehagelærerne. Det var en tidkrevende prosess å utforme intervjuguider tilpasset de ulike intervjuene. Hovedsakelig ble det sentralt å utforme spørsmål som kunne gi data som svarer på problemstillingen og gi rom for flere perspektiv som skal være mulig å analysere i ettertid opp mot problemstillingen. Jeg startet intervjuene med generelle spørsmål om et tema først, for så å snevre inn med mer avgrensede og konkrete spørsmål. Det var flere spørsmål under hvert tema som jeg kunne bruke om jeg trengte mer informasjon. Barnehagelærerne ble blant annet spurt hvordan de opplevde sin kompetanse og hvordan barnehagen de har jobbet i har hatt fokus på mangfold i endring og utviklingsarbeid. Det å være mor generelt var en stor del av intervjuguiden i fokusgruppeintervjuene og de individuelle intervjuene med mødrene. De individuelle intervjuene bar preg av mer konkrete spørsmål om informantenes bakgrunn. Portvaktene hadde hatt individuelle intervjuer i forkant av fokusgruppeintervjuene, noen av de samme spørsmålene ble stilt her. I de individuelle intervjuene ble intervjuguiden brukt mer kronologisk enn i fokusgruppeintervjuene.

Jeg laget åpne intervjuguider med temaene for det område jeg ønsket informasjon om. Det ble stilte åpne spørsmål fordi jeg ønsket å opparbeide meg en relasjon og fordi det da kunne bli bedre forutsetninger for at jeg ikke påvirket informantene. Videre ble det tatt utgangspunkt i en semistrukturert intervjuguide med en del narrative spørsmål. For eksempel «*Kan du fortelle om hvordan du opplevde tilvenningen?*». Intervjuguidene var delt inn i tema, som gjorde det enkelt for meg å stryke ut de temaene informantene hadde snakket om. Dette var et godt redskap fordi intervjuguidene var ment som en fleksibel og åpen mal på temaer jeg ønsket i forhold til problemstilling og forskningsspørsmålene jeg hadde, som gjorde det mulig for informantene å fortelle forholdsvis fritt om sine subjektive opplevelser og forståelser. Analyseprosessen kan på denne måten bli lettere senere fordi en mer åpen og fleksible intervjuguide gir mulighet for en mer naturlig og god samtale, men det kan være vanskeligere

å analysere data fordi det kan virke uoversiktlig (Hammersley and Atkinson 2010). Kvale, Brinkmann et al. (2017) mener det er sentralt å ha fokus på både meningsorienterte- og fakta spørsmål, for eksempel hvor gamle de er i intervjuene, fordi det kan hjelpe å forstå betydningen. Jeg stilte oppfølgingsspørsmål på bakgrunn av informantenes beskrivelser og meninger. Dermed forsøkte jeg å sende budskapet tilbake til intervjupersonen slik at hun kunne bekrefte eller avkrefte, og eventuelt fortelle videre. Det ble også etterspurte på slutten av intervjuet om det var temaer vi ikke hadde vært innom eller jeg ønsket utdyping om (Repstad 2007).

3.2.3 Gjennomføring av intervjuene

Intervjuene har vært ulike, hovedsakelig fordi det har vært flere informanter, men også fordi intervjuguidene og settingene for intervjuene har vært forskjellig. Det er blitt brukt bandopptaker på samtlige intervju, som kanskje gjorde at jeg kunne være tilstede i samtalen mer enn om jeg hadde skrevet notater og mister ikke data jeg i øyeblikket ikke oppfattet. Jeg vil videre presentere gjennomføringen av de ulike intervjuene inndelt i fokusgruppe intervju og individuelle intervju.

Fokusgruppeintervjuene opplevdes følelsesladde, dialogen følte naturlig og det var avslappet stemning. I alle disse intervjuene var det et slikt engasjement at jeg noen ganger måtte bryte inn slik at alle kom til ordet. Jeg var nok ikke forberedt på at intervjuene ble så intense og personlige at flere fikk tårer i øynene når de fortalte. Mødrene drøftet temaene dem imellom, som resulterte i at det kom mange eksempler, og det ble tydelig hva de var enige om og ikke. Samtalen var hovedsakelig lett å styre, uten å overstyre. Noen ganger kunne det være utfordrende å gå videre til neste spørsmål når noen temaer hadde sklidd ut til for eksempel den norske skolen, som ikke er et tema for dette studiet. Jeg har undret meg i ettertid av intervjuene om det var feil å informere informantene om at fokusgruppeintervjuet kommer til å vare ca. 1.5 timer, fordi noen opplevdes urolige etter hvert som minuttene gikk over dette. Av respekt for de som ønsket å fortelle har jeg kommet frem til at det likevel ble riktig å respektere dem som ønsket å fortelle mer ved å fortsette. Mødrene fra fokusgruppeintervju tre satte ord på at de har ulik bakgrunn og var uenige. Dette ble bekrefter i meget ulike beskrivelser fra deres livsverden. Tre av informantene snakket ikke så mye norsk, så to av fokusgruppeintervjuene ble gjennomført på engelsk. En mor født i Latvia snakket meget bra norsk, ellers hadde deltakerne i fokusgruppeintervjuene noen som kunne godt norsk og kunne

oversette til morsmålet. Dermed slapp vi å ha tolk, fordi portvaktene tok på seg denne rollen. Det var ikke behov for å oversette mye, fordi alle snakket engelsk. Slik sett var det veldig greit at portvaktene hadde vært med på et intervju før, som gjorde at de kunne være til hjelp ved oversetting fordi de ikke måtte konsentrere seg så mye om å svare på spørsmålene.

På bakgrunn av erfaringer fra pilotintervjuene valgte jeg at portvaktene la rammene for gjennomførelsen av fokusgruppeintervjuet. Mødrene med bakgrunn fra Brasil og jeg treftes en lørdagskveld hjemme hos portvakten. Under intervjuet satt vi på gulvet foran et lavt bord i stuen, fullt med skåler som inneholdt bakverk og diverse snacks. Intervjuet med mødrene med flerkulturell bakgrunn fra Polen og Latvia fant sted på en fredagskveld, og opplevdes litt mer formelt. På pauserommet i en barnehage var det dekket fint på bordet. Under intervjuet spiste vi en tradisjonell kake fra Polen portvakten hadde bakt. Jeg hadde avtalt med portvakt i fokusgruppeintervjuet med mødrene med bakgrunn fra Tyskland å starte intervjuet en hverdagsmorgen hjemme hos henne. Portvakten hadde ordnet med frukt og te, som ble nyt i sofakroken i stuen hennes. Mødrene kjente ikke hverandre fra før og dialogen dem imellom opplevdes noe fraværende i starten. Jeg oppfordret dem til å snakke litt sammen på tysk om seg selv og studiet. Dette tror jeg var hensiktsmessig da dialogen mellom dem ble mer flytende. Jeg opplevde at mødrene kom både tidligere og senere enn avtalt, som gjorde at vi måtte oppsummere og informere flere ganger om prosjektets hensikt og hva som var blitt sagt. På to av fokusgruppeintervjuene var det med barn. Det virket som om alle syntes det var helt naturlig at en baby ble ammet og en jente lekte og tegnet rundt oss. Tidspunktet mødrene kom på intervjuet og at det var barn til stede kan ha resultert i distraksjoner, men opplevde det likevel som naturlig og en avslappet stemning.

I to av de tre pilotintervjuene jeg gjennomførte i begynnelsen av feltarbeidet, fikk jeg et rikt datamateriale, med mange fortellinger fra mødrene. Disse to mødrene ble to av portvakter i fokusgruppeintervjuene og de ønsket at jeg skulle bruke pilotintervjuet i dataen. I oppgaven omtales disse som individuelle intervju med minoritetsmødre. I det første individuelle intervjuet sa moren at hun var sulten, så jeg sa hun kunne ta med seg mat om hun ville. Da vi hadde satt oss ned i sofa på pauserommet sa hun at i Polen er man ikke vant med å spise mat mens man snakker. Hun fortalte åpenhjertig om denne matkulturen, noen som gjorde overgangen til intervjuet god. Jeg tok likevel med meg denne erfaringen som et godt eksempel på at informanten bør legge føringer for rammene for intervjuet. Det andre intervjuet med moren født i Brasil hadde vi på kafe. En del støy kan ha forstyrret litt, men jeg fikk en følelse av at hun slappet av og glemte at samtalen var arrangert.

Et av de individuelle intervjuer med barnehagelærere ble gjennomført hjemme i sofakroken til informanten, de to andre på arbeidsplassene deres sittende over hverandre på et møterom. Jeg var bevisst på å ikke fremtre som vurderende på noen måte fordi informantene viste at jeg også er barnehagelærer. De snakket mindre fritt når de ble stilt konkrete spørsmål enn når de snakket om erfaringer fra sin yrkesutøvelse. På intervjuet hjemme hos barnehagelæreren ble stemningen mer avslappet når bandopptaker ble skrudd av. Dette resulterte i at hun snakket mer, hun sa at det var greit at jeg satte på bandopptaker igjen og samtalen fortsatte. Kanskje det ble lettere å snakke fritt når vi hadde vært igjennom alle temaene på listen min? Jeg har reflektert rundt om intervjuguiden burde blitt gitt ut på forhand fordi noen av spørsmålene om hva de la i begrep resulterte i at de kanskje ble stilt litt til kort noen ganger. Heldigvis så hentet det seg inn igjen etter hvert med at de fortalte mer om konkrete eksempler igjen.

3.3 Transkribering og loggføring

Gjennom hele feltarbeidet hadde jeg en loggbok i vesken hvor jeg førte opp refleksjoner og tanker som dukket opp rett etter intervjuene og ellers i hverdagen. Her skrev jeg opp for eksempel hvilken stemning jeg følte i intervju, kroppsspråk og mimikk. Slik kan en få fatt i informasjon som ligger gjemt mellom ordene fordi enn husker bedre kort tid etter (Hammersley 1990). Transkribering tar for seg i skrive ned det verbale materialet slik at en får oversikt en kan bruke i analysen (Kvale, Brinkmann et al. 2017). Alle intervjuene ble tatt opp på bandopptaker Transkriberingen var meget tidkrevende, både fordi det kunne være vanskelig å høre alle i fokusgruppeintervjuene, opptakene varte i over 10 timer til sammen og fordi informantene snakket engelsk og norsk. Lettere var det å transkribere de andre intervjuene. Gjennom grundig jobbing fikk jeg skrevet alt som ble sagt, alle pauser, latter og lyder. Jeg var usikker på hvor relevant hele intervjuene var, men jeg ville ikke risikere at noe vesentlig ble utelatt. Det kan være vanskelig å analysere og tolke om en ikke transkriberer fordi dataen kan bli uoversiktlig (Repstad 2007). Jeg valgte å transkribere slik at hvert enkelt intervju føltes naturlig, for å ikke miste data. Noen er skrevet på dialekt, noen på engelsk og noen til og med på blanding fordi det ble brukt ulikespråk og dialekter i intervjuet. Alle informantene fikk fiktive navn i transkripsjonene for å sikre anonymitet. Når jeg transkriberte så jeg at jeg noen ganger kunne gitt informantene tid til å tenke. Kunne det gitt bedre forutsetninger for å svare på spørsmålene?

3.4 Dataanalyse

Analysen startet allerede i pilotintervjuene fordi jeg hadde et interessefelt jeg ville samle inn data om, for så analysere og lage hypotese etterpå, også kalt en induktiv forskningsmetode. Jeg hadde ikke en hypotese jeg ville avkrefte eller bekrefte i forhold til den dataen jeg samlet inn som videre skulle analyseres, også kalt deduktiv forskningsmetode. Jeg har nok igjennom mine tidligere erfaringer og faglige bakgrunn hatt med meg en forforståelse som har resultert i at studiet i noe grad bærer preg av også en deduktiv forskningsmetode (Jacobsen 2005).

Gjennom å skrive loggbok og transkribere har jeg ubevisst og bevisst bearbeidet, fortolket og lett etter kategorier. Under transpireringen hadde jeg notat blokk hvor jeg skrev ned tanker jeg fikk underveis, tankevirksomheten spant ubevisst kontinuerlig i prosessen. Jeg skrev ut transkriberingene og leste det på papir, og opplevde det som oversiktlig å lese slik. Samtidig kodet jeg svarene etter spørsmålene i intervjuguidene ved å lage forskjellige dokument i Word og farget svarene i ulike farger for de ulike intervjuene. Her så jeg tydelig at livsverden til informantene kom tydeligere frem ved å kategorisere ut fra hovedtema som gikk igjen i fortellingene fra deres livsverden.

For å synliggjøre datamaterialet valgte jeg først åtte hovedkategorier:

- Forventninger (/forståelse?) av hverandres roller (*i foreldresamarbeidet*)
- Strategier og holdninger
- Samarbeid om barnehagens innhold
- Forventninger om barnehagens innhold
- Foreldremedvirkning
- Strategier og holdninger
- Samarbeid om temaer som står hjertet nær
- Forståelse for hverandres roller

Jeg endte opp med over 200 sider med relevante sitater under disse åtte hovedkategoriene. Videre valgte jeg ut seks hovedkategorier som gjorde det mulig å få frem mest mulig av fortellingene til barnehagelærerne og minoritetsmødrene og problemstillingen ble endelig utfra dette;

- Minoritetsmødrenes forståelse i foreldresamarbeidet.
- Barnehagelærernes forståelse i foreldresamarbeidet.
- Minoritetsmødrenes forventninger i foreldresamarbeidet.
- Barnehagelærernes forventninger i foreldresamarbeidet.
- Minoritetsmødrene sine fortellinger om hvordan mangfoldskompetanse gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet.
- Barnehagelærernes sine fortellinger om hvordan mangfoldskompetanse gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet

Underkategorier for hvert punkt dukket opp etter hvert som jeg jobbet. Disse kategoriene gav meg et utgangspunkt til å lete etter kontekstuelle dokumenter, forskning og relevant teori. Her er det brukt stortingsmeldinger, rammeplan for barnehagen, diverse søkemonitorer, forskningsartikler fra tidsskrifter, andre masteroppgaver og litteratur jeg allerede kjente fra emner tatt ved VID. Da jeg startet dette forskningsprosjektet var jeg nysgjerrig på hvordan minoritetsforeldre og barnehagelærere opplever foreldresamarbeidet i barnehagen. Derimot hadde jeg ikke sett tydelig for meg hva fortellingene deres gav av informasjon. Hoved- og underkategoriene har kommet frem under analysen. Siden det er vært individuelle og fokusgruppe intervju har jeg ikke tatt utgangspunkt i spørsmålene som ble stilt, men temaene som kom frem i informantenes beskrivelser.

3.5 Etikk

NESH (2016) Kalleberg and De Nasjonale forskningsetiske (2016) har retningslinjer for etiske overveielser når enn intervjuer mennesker i forskningsprosjekter. Forskere står kontinuerlig i etiske overveielser, som er en forutsetning for god forskningsetikk. Jeg vil videre gjøre rede for mine etiske valg.

3.5.1 Forskningsetikk

Det kreves av NESH (2016) at forskere informerer og innhenter samtykke fra deltakerne i forskningsprosjektet dersom personopplysninger behandles. Som nevnt tidligere de jeg har intervjuet fått muntlig og skriftlig informasjon om at deltakelse er valgfritt, prosjektets formål,

hva det innebærer å delta, og at de til en enhver tid kan trekke seg fra deltakelsen. Prosjektet er også meldt til personvernombudet ved norsk senter for forskningsdata (NSD). I meldingen ble det gjort rede for hvem, hva og hvordan jeg tenkte å utføre den kvalitative forskningen.

Siden noen av de jeg har intervjuet har vært i tilknytning til mitt eget nettverk bemerket NSD at konfidensialitet er sentralt, det vil si at det ikke skal være mulig å identifisere informanten. Mye av forskningsmaterialet jeg har fått av minoritetsmødrene er meget privat og omhandler blant annet historier konkret om deres 16 barn. Jeg har derfor vært bevisst hvilke konkrete eksempler som blir brukt i masteroppgaven, slik at ikke eksemplene skal være gjenkjennbare for andre. Som en etisk hovedregel har jeg når jeg har vært i tvil spurt informantene om det greit at jeg bruker eksemplene i oppgaven og om jeg har forstått det riktig. Det er eksempler som er så personlige at jeg har latt være å ta det med i oppgaven. Kan det da være at vesentlige data har falt bort? NSD gav meg også tilbakemeldinger på at barnehagelærerne har taushetsplikt når det gjelder forhold rundt barn og foreldre, så også her har jeg vært forsiktig med eksemplene. Noen ganger har jeg unnlatt å skrive hvilken etnisk bakgrunn barn og foreldre har i eksemplene, andre ganger belyses kun informantens livsverden rundt eksemplene. Det kan resultere i at helheten av eksemplene forsvinner, på den andre siden er det forståelsen til den konkrete subjektive oppfatningen rundt foreldresamarbeidet jeg skal belyse ikke nødvendigvis personlig informasjon rundt barn og foreldre eller deres etniske bakgrunn. Når det gjelder informasjon om tredjeparts opplysninger har jeg forsøkt og kun forholde meg til formålet med studiet. Jeg utsatte innlevering og søkte på nytt til NSD, og fikk godkjent vurderingen.

Barnehagelærerne og mødrene ikke har noen tilknytning til hverandre, som vil si at de ikke beskriver samme eksempler. Flere kommer fra ulike kommuner i fylket og fra kommunale og privat barnehage. Hammersley and Atkinson (2010) skriver at feltforskere må vurdere forskningens betydning og bidrag mot sjansen for at den kan være skadelig, «*..opp mot verdien ærlighet og rettferdighet, krenkelser for privatlivet, og konsekvenser for feltforsker og andre forskere*»(Hammersley and Atkinson 2010). Hensikten med studiet er å belyse noen sider ved foreldresamarbeid mellom minoritetsforeldre og barnehagelærere, slik at enn kanskje kan få nye perspektiv som kan bidra til enda bedre forutsetninger for samarbeidet. I respekt for informantenes subjektive opplevelser kommer jeg til å bruke noen eksempler, bevisstheten rundt personvern blir avgjørende gjennom hele prosessen. Under intervjuene var jeg bevisst mitt eget kroppsspråk, ved å nikke, brukte anerkjennende ord og vise engasjement. Samtidig var noen av fortellingene svært personlige, og empati og forståelse ble sentralt å

vise. Da jeg har en del erfaring fra å ha samtaler med andre i yrkesutøvelsen min syntes jeg ikke det ble utfordrende å holde nok distanse eller vise sensitiv fremtoning. Jeg var bevisst på å aktivt lytte og vise oppriktig interesse (Kvale, Brinkmann et al. 2017).

To av barnehagelærerne ble intervjuet i barnehagene de arbeider i, her det kan være sannsynlig at noen i barnehagene så oss og dermed kan studiet knyttes tilbake til dem. Barnehagelærerne har mellom fem og ti års erfaring og har tilleggsutdannelse, jeg utdyper ikke mer om dem fordi de skal være minst mulig gjenkjennbare. Alt av forskningsmateriale er anonymisert med fiktive navn. Lydopptak er slettet fra bandopptaker, og befinner seg kun på min personlige datamaskin beskyttet med passord. Forskningsmaterialet vil bli slettet etter at karakter er satt på oppgaven.

3.5.2 Forskerrollen

Å legge min egen forforståelse til side har vært et mål gjennom hele forskingsprosessen, og ikke minst i analysen av funn. Utdannelsen min som barnehagelærer og erfaringene mine som yrkesutøver kan ha påvirket graden jeg var åpen for informantenes livsverden. Likevel må jeg få frem at forskerrollen er ny for meg, derfor har jeg gjennom hele prosessen jobber rundt min egen forskerrollen. Refleksjon rundt å sette min egen forforståelse i parentes har vært sentralt (Kvale, Brinkmann et al. 2017). Jeg kjente meg igjen i mange av beskrivelsene til både mødrene og barnehagelærerne, da jeg er mor selv og barnehagelærer. Gibbens presenterer begrepet samfunnsforskerens dobbelhermeneutikk, det omhandler registreringen og fortolkningen forskeren gjør av den sosiale virkeligheten til informantene. Han problematiserer at det kan være utfordrende å opprettholde både nærhet og distanse slik at enn best mulig ikke over eller under identifiserer oss med informantene, slik at enn kan formidle så presise beskrivelser som mulig (Hammersley and Atkinson 2010). Jeg har stor interesse for dette fagfeltet, både som profesjonsutøver og som menneske, dette kan ha holdt meg åpen og tro til data. Jeg undres likevel om jeg i noen grad kan ha vært noe forutinntatt i møte med barnehagelærerne og i analysen av denne data fordi jeg har samme bakgrunn selv. Alle snakket åpent da de fortalte mer fritt om konkrete eksempler. Studier, kollokvigruppen og mitt daglige arbeid med en mangfoldig barne- og personalgruppe kan ha hjulpet meg til å være ydmyk for informantenes beskrivelser. Engasjement og nysgjerrig på foreldrenes og barnehagelærernes livsverden og at dette har vært nytt for meg har gjort studiet gøy, interessant og krevende.

3.5.3 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet tar for seg i hvilken grad det er hold i forskningsresultatene og hvor gyldige de er. Her blir det stilt spørsmål til om andre forskere hadde kunnet komme frem til det samme som jeg (Kvale, Brinkmann et al. 2017). Hadde barnehagelærerne gitt mer utdypende data til en annen forsker som ikke er barnehagelærer? Det kan styrke gyldigheten av forskningsresultatene at det i liten grad ble stilt ledende spørsmål. Informasjonen ble kryssjekket da det ble spurt på en litt annen måte når det passet seg og stilte oppfølgingsspørsmål (Repstad 2007). Jeg har undret meg over om jeg noen ganger kunne hatt mer oppfølgingsspørsmål.

Flere av informantene i fokusgruppemøtene sa at de stolte mye på meg fordi de stolte på portvakten. Portvakter har makt til å påvirke informasjonsinnhold og hvilken informasjon deltakerne får i forkant (Redalen, Ellingsen et al. 2013). Portvaktens kjennskap til informantene kan dermed ha fordeler og ulemper. Hadde portvaktene behov for å beskytte informanten? Hvilken informasjon har egentlig portvaktene gitt til mødrene? Jeg opplevde at alle tre portvaktene var opptatt av at deltakerne i fokusgruppeintervjuene skulle ha en god opplevelse, de serverte, ønsket dem velkommen og passet på at de fikk komme til ordet ved å ta en mindre rolle selv. Noen ganger tolket jeg kroppsspråket til portvaktene som at de hadde hørt det informantene snakket om før eller fordi de syntes de overdrev. (Redalen, Ellingsen et al. 2013).

Validitet blir omtalt av Kvale, Brinkmann et al. (2017) som den håndverksmessige kvaliteten, og går ut på hvor mye erfaring forskeren har, ikke bare metodisk men også om forskeren innehar praktisk klokskap innen den moralske dimensjonen. Dermed kan validiteten i denne sammenheng fortelle noe om styrken, hvor riktig og sann forskningen er. Igjennom kvalitative forskningsintervju og en fenomenologisk tilnærming sett på det som lå til grunn for informantenes erfaringer. Utfra semistrukturerte intervjuer har jeg ledet intervjuene innenfor temaer og spørsmål. Fokusgruppeintervjuene var preget av diskusjoner informantene imellom, som resulterte i at minoritetsmødrene måtte argumentere for sine beskrivelser, noe som kan styrke validiteten. Som nevnt flere ganger tidligere er det ikke målet med studiet og generalisere, sannheten som presenteres her er sann for meg i dette øyeblikket fordi den baseres på mine subjektive tolkninger. Jeg håper derimot at det kan komme frem noen nye aspekter i denne forskningen, som foreldre og fagpersoner og dermed barn i barnehagen kan få nytte av.

Samsvaret mellom problemstilling, forskningsspørsmål og valg av teori er relevant for studiets validitet (Kvale, Brinkmann et al. 2017). Som nevnt tidligere har jeg tatt utgangspunkt i en induktiv forskningsmetode hvor data og problemstillingen er utgangspunkt for valg av teori. I og med at metoden er valgt for å svare på problemstillingen har jeg jobber for at det skal oppfattes en rød tråd gjennom hele oppgaven som styrker validiteten. Jeg har også forsøkt gjennom dette kapitlet og gjort rede for at jeg i hele forskningsforløpet har stilt kontinuerlige spørsmål omhandlet reliabilitet og validiteten, som jeg håper styrker oppgavens troverdighet.

Sammendrag: I dette kapitlet har jeg gjort rede for hvilke metodiske valg jeg har tatt i innsamlingen av datamaterialet i dette kvalitative studie. Jeg har gjort rede for fremgangsmåten, hvem som har vært med, hvordan og hvorfor. Igjennom drøfting har jeg sett på studiets forskningsetikk, forskerrollen, reliabilitet og validitet. I neste kapittel vil jeg presentere resultatet fra de kvalitative forskingsintervjuene.

4 Resultat

I denne delen vil jeg presentere resultatene i intervjuene med minoritetsmødrene og barnehagelærerne som er knyttet opp mot hovedproblemstillingen «*Hvilke forståelser og forventninger fremmes i minoritetsforeldre og barnehagelærere sine fortellinger rundt foreldresamarbeid i barnehagen?*» og underspørsmålet: «*Hvilke fortellinger har minoritetsmødre og barnehagelærere om mangfoldskompetanse i foreldresamarbeid?*» Jeg viser til seks forskjellige hovedkategorier for å belyse problemstillingen. De to første tar for seg minoritetsmødrenes og barnehagelærernes forståelse i foreldresamarbeidet, de to neste minoritetsmødrenes og barnehagelærernes forventninger i samarbeidet og de to siste minoritetsmødrene og barnehagelærernes fortellinger om mangfoldskompetanse i foreldresamarbeidet. Det vil bli vist til sitater, men på grunn av stort omfang materiale vil jeg bruke en del oppsummering fra det informantene fortalte. Jeg vil videre analysere og tolke for å forsøke å forstå det informantene ville fortelle rundt temaene. Jeg vil ha en liten oppsummering og drøfting etter hvert delkapittel. På grunn av oppgavens begrensninger i omfang så kommer jeg ikke til å bruke plass på å gjengi i detalj alle sitatene i drøftingsdelen. Det er da mulig det blir nødvendig for leser å bla tilbake i kapitlene. For å gjøre dette mest mulig oversiktlig har jeg valgt å ha samme overskrift på presentasjonsdelene av resultat som de ulike drøftingsdelene.

4.1 Minoritetsmødrenes forståelse i foreldresamarbeidet

Fortellingene til minoritetsmødrene i fokusgruppeintervjuene er utgangspunkt for presentasjonen.

4.1.1 Likhetstankegang i norsk barnehage

Flere mødre forteller at de blir møtt med noe de omtaler som «likhetstankegang» i barnehagene, det vil si at alle barna skal få det sammen. Spesielt mødrene som var født i Tyskland, Brasil og Latvia har en forventning om at barna skal få individuell og profesjonell

tilrettelegging om det trengs. Det oppleves som positivt at alle barna blir møtt på lik linje i norsk barnehage, men det gjør at det er vanskelig å gjøre noe for dem som trenger det. Da tenker de spesielt på barna deres som ikke kunne det norske språket eller kjente til kulturen da de begynte i barnehagen. Mor to sin fortelling om at det bør være forståelse for at et barn ikke bare er et barn i gruppen kan sammenfatte flere sin forståelse, om likhetstankegang de opplever i foreldresamarbeidet;

«Om barnet mitt kjeder seg med enkle puslespill, så gi henne vanskeligere! Det er alt jeg trenger! Om hun trenger mer, så bare gi henne mer! Bare at de ser det. Og om hun har utfordringer med norsk- så spør om hjelp! Og dette fikk jeg ikke av barnehagen, fordi alle skal få det samme! Jeg spurte om barnehagelærer kunne jobbe med dette. Jeg trenger ikke spesial behandling. Det er bare det at noen barn trenger ekstra støtte på noen arenaer, og andre barn på noe annet. Og det er greit! Jeg tror at det spesielle vi trenger- og dette er viktig! Er at når vi kommer til dette landet og det første året i barnehagen- så må de gjøre noe ekstra! Vi fikk ikke noe!»

Opplever å måtte ta hensyn til hele barnegruppen:

At mødrene skal forstå og engasjere seg i barnegruppen som en helhet forteller flere av mødrene om. Det ble fortalt om en opplevelse av *«Ja, men vi har jo en barnegruppe som en helhet å ta hensyn til»* holdning i foreldresamarbeidet. Flere av mødrene opplevde en forventning fra personalet om at de skulle involvere seg i barnegruppen, og vise forståelse for at barnehagehverdagen er utfordrende. Mor fem sin beretning om hvordan hun reagerte på denne holdningen oppsummerer flere mødres fortellinger;

«Beklager jeg tenkte kun på min datter».

Videre forteller hun om å ikke ha anledning til å involvere seg så mye i barnehagen, fordi det var så mye som skjedde. Hun var her uten familien sin, uten mannen og kjente ikke til kultur eller norsk språk.

Ønsker konkret informasjon om barnet sitt:

Flere forteller om at det blir snakket mest om hva hele barnegruppen har gjort i foreldresamarbeidet. Mødrene opplever at det ikke er anledning for å få informasjon hovedsakelig om sitt barn. For eksempel uttrykker mødrene i fokusgruppemøte tre et ønske om individuell informasjon om sitt barn;

Mor åtte: «Alt i alt, så får jeg informasjonen jeg trenger. Men jeg synes ikke det er så individuelt tilpasset. Jeg forstår at det ikke er enkelt å gjøre dette hver uke eller noe. Det er ganske mye arbeid. For meg er det derimot viktig at de forteller meg «hva gjorde mitt barn i dag?»»

Mor syv: “ For meg var det viktig å vite hvem han lekte med. Fordi jeg ville forsøke å organisere noen lekeavtaler på ettermiddagen. Jeg er ikke så interessert i dette normale som; «Jaja, vi fulgte planen i dag. Vi hadde førskolegruppe» og slike ting. Men som en forelder er det sentralt at personalet ser hva barnet gjør hele dagen.

4.1.2 Vanskelig foreldresamarbeid om barnet har utfordringer

Fire av mødrene fortalte om foreldresamarbeid knyttet til deres barn med ulike utfordringer. Mødrenes fortellinger tar stor plass i fokusgruppemøtene. Det ble fortalt om barn som ikke ville snakke, ikke er i lek, ikke er i samspill med andre barn og en som har en diagnose. Felles for fortellingene var at de var meget følelsesladet, men innlevelse, tårer og engasjement. Mødrene snakket om at de barna som var «enkle» visste barnehagen hva de skulle gjøre med. Et eksempel fra mor tre;

«Jeg tror om barnet passer i “boksen» så går foreldresamarbeidet godt, og barnet har det bra. Om barnet ikke passer i «boksen» så fikser de ikke det. De vet ikke hva de skal gjøre. Det føles som om kulturen er at de skal vente å se, så går det over. Barnet må klare seg selv».

«Systemet og kulturen ødelegger for foreldresamarbeidet»:

Mødre beskriver at systemet i Norge er bygget opp slik at barnehagen ikke har eller sier de har for lite ressurser til å innfri forventningene foreldrene har til oppfølging av sitt barn i barnehagen. De forteller om et vanskelig foreldresamarbeid, fordi barnet deres har utfordringer som de opplever ikke blir tatt tak i. Mødre forteller om at det er systemet og kulturen som er utfordrende å samarbeide med. Mor to og syv forteller:

«Barnehagen har bare ressurser til å jobbe generelt, uten mulighet til å gi noe «ekstra».

«Pedagogisk leder sa hun ikke kunne gjøre mer for min datter. Barnehagen hadde ikke penger, og hun kunne ikke gjøre forskjell på barn og gi mitt barn mer. Og jeg var sånn: «Hun sa NEI!»

«Vanskelig å samarbeide om ekstern hjelp»:

Flere mødre forteller at det er tidkrevende og vanskelig å samarbeide med barnehagen om å få hjelp av andre instanser i barnehagen. Et eksempel er mor åtte som forteller om en meget vanskelig tid for henne, mannen og deres førstefødte sønn. Sønnen startet i barnehagen da han var ett år, og allerede da følte foreldrene på at han var annerledes enn andre barn;

«Når det kommer til hjelp, så fikk jeg bare høre hvordan systemet fungerer fra barnehagen. Barnehagen sa de ikke hadde anledning til å fokusere kun på mitt barn. At en måte for eksempel var vi begynt med logopedi. Og det må du gjøre i samarbeid med barnehagen. For å få denne søknaden da må du springe en lange gang etter barnehagen. De hadde ikke ressurser til å hjelpe meg, de måtte fokusere på alle».

Hun forteller videre at det ikke ble gjort noe i barnehagen før sønnen var to år. Hun opplevde begrunnelsen til barnehagelærer som «alle barn er forskjellig, vi må vente å se». Moren er født i Tyskland og viser til at kulturen for å gi ekstra til dem som trenger det er totalt annerledes her enn i hjemlandet. Hadde hun vært i Tyskland hadde de fått ekstern hjelp til barnet i barnehagen med en gang.

4.1.3 Foreldresamarbeidet oppleves bedre med barn nummer to

Flere av mødrene fortalte at de opplever og forstår foreldresamarbeidet som bedre med barn nummer to i barnehagen. Her fortelles det om trygghet og erfaring som sentralt for foreldresamarbeidet. Et eksempel fra mor seks;

«De som kommer til et annet land, føler seg ikke trygg som voksen, så det er ikke lett å forvente at barn skal være trygge med en gang. Men hvis for eksempel foreldrene bor lengre i Norge, om de kjenner språket og kulturen da er det litt annerledes. Det er jo psykologisk, når du føler deg trygg så føler barnet seg trygg. Det blir også lettere å ta opp ting med personalet når du er mer kjent».

Mødrene ønsker å ta mer ansvar for samarbeidet fordi de er tryggere. Slik jeg forstår disse fortellingene gjør foreldrenes erfaring seg gjeldende i barnas trivsel. Mor syv sa at hun angret på at de ikke snakket mer om kulturelle forskjeller i tilvenningen med sitt første barn. Hun mener at det hadde gjort forståelsen lettere fra begge sider i foreldresamarbeidet. Hun sier at det umiddelbart virker som om tysk og norsk kultur er ganske likt, men det kan være store forskjeller som må snakkes om;

«Vi burde hatt en liten prat om kultur og forskjellige ting med barnehagen i starten. Vi hadde ikke tenkt på det da første gutten vår begynte i barnehagen, men etterpå. «Hva er viktig for deg? Og hva er viktig for oss?» i forbindelse med disse to forskjellige nasjonaliteter. Når babyen min skal begynne i barnehagen kommer vi nok til å gjøre det».

Mødrene forteller at de var utrygge med første barn i norsk barnehage, og at trygghet er sentralt for å ta del av et foreldresamarbeid. Det kan ser ut til at de kjenner mer til barnehagelivet og er tryggere med barn nummer 2. Et funn fra datamaterialet er at mødrene som kunne snakke norsk og jobbet i Norge, opplevde mindre utfordrende barnehagedag for barna, og beskriver tilvenningen og foreldresamarbeidet som mindre utfordrende.

4.1.4 Oppsummering og drøfting

Likhetstankegang i norsk barnehage

Fortellingene til minoritetsmødrenes rundt deres forståelse av foreldresamarbeidet beskriver en opplevelse av likhetstankegang i norsk barnehage. Flere mødre opplever å bli møtt med en holdning om at alle barn skal få det samme i norsk barnehage. Mødrene beskriver foreldresamarbeidet som utfordrende fordi de forventer individuell profesjonell tilrettelegging i større grad når barnet ikke kjenner språket eller kulturen. Mor to forventer at barnet hennes skal få “noe ekstra”. Slik jeg tolker det opplever denne moren ikke å bli hørt på sine synspunkter. Jeg undrer meg over at barnehagen skal ha “avfeid” morens ønsker her. Ut fra et symbolsk interaksjonistisk perspektiv kan det være at barnehagen mener at det å “vente å se” og ikke gjøre noe “spesielt ekstra” innebærer mer enn det mor legger i det. Kanskje relasjonsbygging og trygget, det at barnet skal bli kjent med barn, voksne og det fysiske miljøet blir vektlagt i større grad enn de konkrete “ekstra aktivitetene” mor spør om? (Levin and Trost 2005). Rammeplanen for barnehagen plikter barnehagen å begrunne sine vurderinger (Utdanningsdirektoratet 2017). Kan det være at barnehagen i større grad kunne begrunnet sine vurderinger overfor foreldrene? Kan det være en taus kunnskap som personalet forventer at foreldrene forstår? Om dette er tilfelle vil det slik jeg ser det være naturlig at foreldrene ikke opplever seg hørt på sine synspunkter. På den andre siden kan det se ut til at beskrivelsene om likhetstankegang ikke viser til et utvidet mangfoldsbegrep hvor det enkelte individ blir invitert inn i en jevnbyrdig jeg-du-posisjon (Johannessen, Universitetet i Stavanger Institutt for kultur- og et al. 2015). Det kan se ut til at mødrene opplever å bli møtt med en kultur i foreldresamarbeidet i barnehagen hvor “barnehagen vet best” og de ikke opplever mulighet til medvirkning som de har rett på (Utdanningsdirektoratet 2017). Slik jeg tolker svarene til mødrene er de overrasket over denne “likhetstankegangen” de beskriver. Kan dette være noe som er fremmed for deres kultur? Ut fra et symbolsk interaksjonistisk perspektiv kan det være at opplevelsen av likhetstankegang og lite individuell tilrettelegging kan skape følelser av å ikke bli anerkjent som et selvstendig individ? Kanskje det oppleves som at det skaper sosial avstand og kommunikasjonen blir låst (Levin and Trost 2005). Om man snur perspektiv kan det også ses på som at personalet i norsk barnehage ønsker å inkludere minoritetsfamiliene i barnehagen på lik linje som de etnisk norske? Om likhetstankegangen er en stor del av den norske barnehagetradisjonen og i den norske kulturen

generelt kan det være disse mødrene hadde hatt en helt annen opplevelse om de hadde blitt møtt på en litt mer åpen måte? Det er vel strengt tatt ikke noen som liker å få beskjed om “slik gjør vi det her” holdning, ihvertfall ikke om det er nytt og fremmed for deg som mor? (Otterstad 2008).

Ta hensyn til hele barnegruppen:

Mødrene forteller også om en forventning i foreldresamarbeidet om å måtte ta hensyn til hele barnegruppen. Mor fem gav uttrykk for at hun bare hadde overskudd til å tenke på sin egen datter. Slik jeg tolker hennes fortelling kjente hun på en forventning til å involvere seg i barnegruppen som hun ikke klarte å innfri. Dette kom av at hun befant seg i en utfordrende situasjon uten sine nærmeste, og hadde flyttet til et nytt land uten å kunne språket her. Mestringsstrategiene mødre bruker i tilpasningsprosessen til den nye kulturen varierer fra menneske til menneske. Jeg tenker at det likevel kan være interessant å se på hvor i u-kurven eller med andre ord hvilken fase i tilpasningskurven mødrene befinner seg i (Fandrem 2011). Hvor mye barnehagen har tatt hensyn til denne sårbare situasjonen barnet og familien befinner seg i er uvisst (Johannessen and Mikkelsen 2015). Ut fra et symbolsk interaksjonistisk perspektiv blir det sentralt å se på hvor mye kommunikasjon mødrene og barnelæreren (barnehagen) har hatt sammen. Da tenkes det spesielt på vane og væremåte, men også på tradisjoner, kultur, normer, verdier og personlighet. Det kan se ut til at moren ikke opplever å bli møtt med forståelse for sin bekymring for hennes barn da det startet i norsk barnehage for første gang (Levin and Trost 2005). Rammeplanen for barnehage gir føringer for at både foreldre og barnehagen har ansvar for foreldresamarbeidet, men at barnehagen har hovedansvaret (Utdanningsdirektoratet 2017). Det kan tenkes at moren ikke helt har overskudd til å by på seg selv i foreldresamarbeidet, og dermed kan det se ut til at minoritetsmødrene trenger at barnehagelærerne er ekstra bevisst sitt hovedansvar.

Mødrene forteller at informasjon gis hovedsakelig på gruppenivå:

Slik jeg forstår mødrene opplever det dermed som mindre viktig for barnehagelærerne å snakke om barnet deres konkret. Rammeplanen gir føringer for at barnehagen skal ha jevnlig utvekslinger med foreldrene rundt hvert enkelt barns utvikling, helse, erfaringer og læring

(Utdanningsdirektoratet 2017). Dermed undrer jeg meg over at mødrene sine fortellinger om at “planen ble fulgt” og deres forventning om informasjon som synliggjør at personalet har sett deres barn ikke blir innfridd. I forhold til et interaksjonistisk perspektiv kan det være at nettopp det at barnehagelærerne (barnehagen) vektlegger plassen det konkrete barnet har i barnegruppen som viktigere enn mødrene gjør. Er det mulig at mødrene dermed tolket det som om barnehagelærer ikke ser deres barn? På den andre siden kan mangel på kommunikasjon også bidra til misforståelser (Levin and Trost 2005). Det kan se ut til at mødrene er redde for å oppta tiden til de ansatte og forstår foreldresamarbeidet som noe som er “ekstra arbeid” for barnehagelærerne. Kommer dette av ulik erfaring med lærere og at en kultur for respekt til lærerne ha noe å si? Eller er mangel på forventningsavklaring og kommunikasjon avgjørende her? Jeg tenker at barnehagelærerne har makt, og at usikkerheten til mødrene om hvor mye de kan spørre og oppta tiden til barnehagelærere, kan vise hvilken sårbar posisjon de befinner seg i (Johannessen and Mikkelsen 2015).

Mødrene beskriver følelsesladet et vanskelig foreldresamarbeid om barnet har utfordringer:

Det bli vist til at barnehagen vet hva de skal gjøre når barnet er “enkelt”, og at “systemet i Norge” og kulturen for “vent å se” ikke samsvarer med mødrenes forventninger til foreldresamarbeidet. En måte å tolke dette på er at barnehagen sin pedagogiske forankring er monokulturell, hvor alle skal behandles likt, og den «norske» tradisjonen er ene og alene bedre enn «andres» (Otterstad 2008). Fra et symbolsk interaksjonistisk perspektiv kan vi se mer hva de ulike partene legger i situasjonen og kommunikasjonen. Jeg undres om kommunikasjonen noen ganger kan bli låst? Det kan ses naturlig at foreldre til barn med utfordringer blir påvirket av følelser, og også på hvordan de opplever, forstår, handler og vurderer. Minoritetsforeldre som ikke kjenner til den norske kulturen, systemet og språket kan oppleve foreldresamarbeidet som ekstra følelsespreget. Kan det noen ganger være at følelsene tar overhand i kommunikasjonen, enten ved å ikke si hva vi mener, blir sinte, lei oss og lignende? (Levin and Trost 2005). Som mor selv opplever jeg i hvert fall at foreldresamarbeidet med barnehagen kan oppleves vanskelig nettopp fordi jeg er så preget av min egen hjelpeløshet, jeg er nemlig fullstendig avhengig av at barnehagen tar tak i utfordringene mitt barn har. Det kan tenkes at dette oppleves enda mer utfordrende fordi

språk, kultur og kanskje lite kjennskap til den norske barnehagekulturen og hvordan systemet fungerer fordi sosialiseringprosesser er ulike fra samfunn til samfunn (Qureshi 2008).

Rammeplanen sier at barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeidet og god dialog med foreldrene (Utdanningsdirektoratet 2017). Kan det være at barnehagen og disse minoritetsforeldrene har ulik forståelse for hva god dialog innebærer? Mor åtte og syv forteller at de har en annen kultur i hjemlandet, hvor utfordringer blir tatt tak i med en gang. Selv om den norske kulturen har beveget seg mer fra et kollektivistisk til et mer individualistisk samfunn er det være at den norske barnehagen er preget av en kollektivistisk tankegang, som påvirker barnehagediskursen? At fellesskapet er det viktigste. Ut fra fortellingene til mødrene forventer de mer individuell oppfølging og at ressurser brukes på enkelt barn som trenger det. Har de mer en individualistisk tankegang? (Qureshi 2008) Jeg undrer meg om nettopp dette temaet er tatt opp i foreldresamarbeidet? Ut fra et symbolsk interaksjonistisk perspektiv kan det gjennom å snakke og være interessert i en to veis dialog vært interessant å sett om forventningene til minoritetsmødrene og barnehagelærerne kan skyldes ulike forståelse, forestillinger og forventninger til sosialiseringprosesser (Qureshi 2008).

Foreldresamarbeid bedre med barn nummer to:

Foreldresamarbeidet forstås bedre med barn nummer to forteller flere av mødrene. Trygghet og erfaringer de har ervervet er sentralt her. De viser også til en bevissthet på å snakke om kulturelle forskjeller og forventninger i foreldresamarbeidet som de ikke var bevisst nødvendigheten av med det første barnet. En måte å se forståelsen av disse fortellingene på er at mødrene har tatt del av en prosess hvor de stadig har omdefinert situasjonen, fått mulighet til å endre oppfatning og har påvirket deres handlingsmønster (Levin and Trost 2005). Et annet moment kan være at foreldrene er tryggere dermed blir barna tryggere og det blir mindre utfordringer som barnehagelærerne og foreldrene må samarbeide om. Mor seks sier at foreldre som har bodd lenge i Norge, kjenner språket og kulturen og føler seg tryggere. Ut fra et interseksjonalitetsperspektiv kan det tenkes at mødrene og barnehagelærerne (barnehagen) har med sine ulike identiteter og sosiokulturelle kategoriseringer, blir vevd sammen utenfra og i samspill i foreldresamarbeidet (Säljö 2016). Det kan da tenkes at mødrene har fått mulighet og/eller har tatt mer initiativ til relasjon i foreldresamarbeidet, etterhvert som de har blitt kjent med barnehagelærerne og kulturen. På den andre siden kan det også tenkes at

barnehagelærerne har blitt tryggere i foreldresamarbeidet av samme grunn, nettopp at de har hatt en relasjon over tid og kjenner til ulike sider ved foreldrene. Mødrene og barnehagelærerne påvirker hverandre, og aktivt tar del i utvikling og forandring (Levin and Trost 2005) Mor syv tar med seg sine erfaringer fra første barn i norsk barnehage, og ønsker å ta ansvar for å snakke med barnehage om kulturelle forskjeller med neste barn. På denne måten handler hun i nuet, tar med seg erfaringer hun har hatt og styrer spontaniteten og handlingene i nuet –som i denne sammenheng er det kommende foreldresamarbeidet (Levin and Trost 2005).

4.2 Barnehagelærernes forståelse i foreldresamarbeidet

Fortellingene til barnehagelærerne i intervjuene er utgangspunkt for presentasjonen.

4.2.1 Gir mer til minoritetsforeldre

Alle barnehagelærerne forteller at de legger spesielt til rette for barn med minoritetsbakgrunn. Det blir fortalt at de vil sette seg inn i kulturforskjeller og skape trygghet fra begge sine sider for å kunne jobbe med utfordrende ting når det er nødvendig. Det å legge til rette for tid mener de er viktig, slik at de tar ansvar for at foreldrene kan stille spørsmål. Barnehagelærer en og deretter barnehagelærer tre forteller;

«Personlig så yter jeg jo kanskje litt mer i samarbeidet med flerkulturelle foreldre. Fordi jeg har opplevd tidligere en slik språkbarriere, den må du vær liksom litt forsiktig med da, sant? Du må liksom tydeliggjøre ting på en annen måte, du må være litt mer konkret eller åpen. Jeg tenker de spørsmålene som de har føler jeg er viktige å ta inn, fordi (pause) det går jo mye på disse kulturforskjellene (...) Jeg tror du må være veldig åpen for å høre hva de egentlig er ute etter»

«Foreldrene må få rom til å uttrykke spørsmål og ulike ting de kjenner på er viktige for dem tenker jeg, dette er mitt ansvar».

Barnehagelærerne gir mer informasjon til minoritetsforeldre:

Barnehagelærerne har en forståelse om at minoritetsforeldre noen ganger trenger ekstra informasjon. Alle barnehagelærerne opplever at de er flinke på denne informasjonen.

Barnehagelærer tre forteller;

«Vi er flinke på å informere dem om hva som skjer. Dette er en del av kulturen i barnehagen».

Informasjon i tilvenning:

Når barnehagelærerne blir spurt om de har rutiner på informasjon for de nye i barnehagen, svarer samtlige ja, og forteller hvor viktig de mener rask informasjon er i tilvenningen, rutiner på oppstartssamtaler og informasjonsskriv som alle nye foreldre får. Når de blir spurt om de eventuelt har ekstra informasjonsrutiner for minoritetsforeldre svarer en barnehagelærer ja, de andre to har ikke det. Barnehagelærer en og to forteller;

«Vi har jo egne skriv om å møte nye foreldre i barnehagen. De får ikke det samme type, vanlige skriv. Vi har en foreldresamtale før de starte i barnehagen. (...) Hvis det er et barn fra enn annen kultur, eller annet land, så går vi heller igjennom et annet skriv. Fordi da er det litt viktigere å få kartlagt fra begynnelsen hva slags behov de har. Du må jobbe deg ut fra det, fordi selv om det er viktig å gå igjennom disse punktene som vi har, som de skal følge opp er det kanskje ikke akkurat de punktene de brenner for akkurat der og da, i den samtalen. De må få rom til å uttrykke spørsmål og ulike ting de kjenner på er viktige for dem»

«Vi har alltid en samtale med foreldrene før de begynner. Når de er helt nye så tilbyr vi dem også hjemmebesøk. Det er likt for alle foreldrene som starter i barnehagen».

Informasjon om det som skal skje i barnehagen:

I fortellingene til barnehagelærerne kommer det frem en forståelse av at tydelig og konkret informasjon om det som skjer i barnehagen er viktig for at ikke det skal gi konsekvenser for barnet. Et eksempel fra barnehagelærer to:

«Hvis man for eksempel skal på busstur, så er det veldig viktig at vi tar kontakt med dem og snakker med dem. Det er ikke alltid at de får med seg det som står i tekstmeldingen. Men jeg har også sendt ut tekstmeldinger på engelsk hvis det har vært noe. Men det er veldig viktig at du har en dialog, og forteller til dem at det og det og det skal skje, og «da må du ha med det og det og det». For ellers så går det dem hus forbi. Og då er det jo slik at det er barnet som sitter igjen uten noen ting».

4.2.2 Forventningsavklaring er viktig

Ansvar for å avklare forventninger er de tre barnehagelærerne tydelige på er deres ansvar, og de sier at de må legge til rette for dette så tidlig som mulig i foreldresamarbeidet.

Barnehagelærer to og en sine uttalelser nedenfor viser dette;

«Jeg er opptatt av å snakke med minoritetsforeldre om hva de trenger av barnehagen og hva vi trenger av dem. Og når du stiller disse spørsmålene så åpner du veldig godt opp, og får avklart litt forventninger».

«Det optimale foreldresamarbeidet er jo at du har god innsikt i hverandres mål og mening. Det at de forstår godt hva jeg jobber med og er ute etter, og hvordan arbeidet er lagt opp på avdelingen og at de vet veldig godt hva vi jobber med. Og der igjen at jeg har full forståelse og kunnskap om hvor de er i ønsker eller i situasjon, eller det daglige ja, i alt egentlig. At vi har en felles forståelse mellom oss, uansett hva det går ut på, om det er det pedagogiske eller om det er oppdragelse, eller om det er mat eller tur, at vi er veldig sånn på G».

4.2.3 Minoritetsforeldre er mest opptatt av sitt eget barn

I fortellingene til barnehagelærerne vises det til en forståelse om at de fleste minoritetsforeldre sier de vil at barnehagen skal følge ekstra godt med deres barn. Barnehagelærer en og tre fortalte;

«Jeg er litt sånn at jeg prøver å legge til rette for alle foreldrene, det er jo liksom mitt ansvar om noe skjer i barnehagen. Det er flere ganger jeg synes minoritetsforeldrene kommer med litt for klare beskjeder rundt oppfølgingen deres barn skal få, men jeg må liksom trygge dem da- og møte dem. Kulturen er jo annerledes og alt».

«Noen minoritetsforeldre er veldig opptatt /pause) de er veldig (pause) seg og seg og seg. Og sin unge, og hvordan den skal ha det ... De tenker ikke så mye på helheten (pause) rundt hele gruppen. På hvorfor den er sånn. Og det er alltid sin unge som er BEST. Og alle synes jo sin unge er den mest fantastiske, men de ser ikke det at «den ungen der kan også slå» og sånn. Slik som alle andre. Og det er som regel når barnet går og forteller at «den og den slo meg» så forteller de ikke det at de slo først. Slike ting som det er vanskelig. Da er det (pause) veldig, veldig viktig å ha et godt samarbeid og gode dialog med dem. Og en god tone, hvor vi klarer å formidle ting til hverandre. Så lenge du har det så når du langt!».

Videre forteller hun om minoritetsforeldre som bare sier «Jaja» når hun forsøker å snakke med dem om grensesetting;

«Men hvis det er noe som skjer, så er det jo barnehagen sin feil, alt ER barnehagen sin feil, sant? Men av og til er (pause) vi jo litt uskyldige også. (Ler høy) Men de er veldig opptatt av hele veien, at hvis vi skal (pause) legger alt over på oss på en måte, (pause) fordi deres barn er så fantastiske, og de skal ha det så bra og alt det greien der. (Pause) For hvis barnet deres har hevet stener på bilen, Og den er litt ødelagt eller sånt noe, så skal ikke barnet deres straffes for det eller noe sånn. De får liksom ikke konsekvenser. Og det merker du jo på (pause) de. Det er jo farlig for de andre barna! De sier «jaja, han kan ikke gjør slik, men gjør ikke noe med det».

Jeg spurte barnehagelæreren om hun har forsøkt å veilede foreldrene, og i hvilken grad hun er tydelig på sine forventninger. Hun svarte;

«Det er på en måte deres kultur. Altså (pause) de har jo gjort det slik i tusenvis av år. Så skal vi plutselig forandre på alt?»

Det kommer senere frem i intervjuet at hun er opptatt av at minoritetsforeldrene skal forstå hvordan barnehagen opplever situasjonene;

«Vi må informere om hvordan vi har det og hvordan vi gjør det i barnehagen. «Og sånn kommer vi til å gjøre det i barnehagen!» (...) De kan bare ikke gå rundt å slå alle andre barn med pinner og sånn, de kan ikke det». Men det er (pause) store utfordringer akkurat med den krasjen der altså. Og du kan jo ikke forvente at en blir enige!».

4.2.4 Oppsummering og drøfting

Gir mer til minoritetsforeldre:

Fortellingene til barnehagelærerne rundt deres forståelse av foreldresamarbeidet med minoritetsforeldre viser til en opplevelse av at barnehagelærerne gir mer til disse foreldrene. Det blir fortalt om å legge til rette for mer tid, være tydelig, åpen og konkret. Her kan det se ut til at barnehagelærerne involverer seg og bruker tid med foreldrene i samarbeidet. Barnehagelærerne sier de spør foreldrene om erfaringer, ønsker for barna og vil bli kjent med dem. Forskning viser at dette kan bidra til aktive foreldre i foreldresamarbeidet (Bleka and Svolsbru 2009). Det kan da tenkes at barnehagelærerne er bevisst sitt ansvar for å ta hovedansvaret for et godt foreldresamarbeid ved å involvere seg. Barnehagelærerne viser til at for å få med seg hva disse foreldrene ønsker trengs det refleksjon fordi det er kultur- og språkforskjeller. Fra et symbolsk interaksjonistisk perspektiv kan det tolkes som at barnehagelærerne legger til rette for å møte minoritetsforeldre med en tolkning av at dem er mer sårbare enn majoritetsforeldrene. Kanskje de derfor er mer åpne for å være i en prosess hvor de stadig omdefinerer situasjonen, får anledning til å endre oppfatning som kommer til uttrykk i foreldresamarbeidet? Fra en annen vinkling kan erfaring med minoritetsforeldre bidratt til kunnskap om at ulike språk og kulturforskjeller kan bidra til at det blir lagt ulik betydning i symbolene i samhandlingen. Som barnehagelærer tre sier; “Jeg tror du må være veldig åpen for å høre hva de egentlig er ute etter”(Levin and Trost 2005).

Barnehagelærerne gir mer informasjon:

Barnehagelærerne har en forståelse om at minoritetsforeldrene trenger ekstra informasjon, spesielt i tilvenningen. Det viser også til at tydelig og konkret informasjon om det som skjer i barnehagen er viktig, ellers kan det få konsekvenser for barnet. Som barnehagelærer to sier;

“Det er veldig viktig at du har en dialog, og forteller til dem at det og det skal skje og da må du ha med de tog de tog det. For ellers går det dem hus forbi. Og da er det jo barnet som sitter igjen uten noen ting”.

Jeg lurer på hva som får dem til å ha denne oppfatningen? Kanskje den bygges på en erfaring av at minoritetsforeldre ikke får med seg alt vesentlig informasjon fordi de er i en akkulturasjonsprosess? (Fandrem 2011). Eller kan det skyldes språklige utfordringer? Er den daglige dialogen mellom minoritetsforeldre og barnehagepersonell mest av praktisk art, en enveis kommunikasjon om hva foreldrene skal huske og hva som er gjort i barnehagen? (Andersen, Engen et al. 2011, Djuve, Sandbæk et al. 2011).

For et symbolsk interaksjonistisk perspektiv kan det være at barnehagelærerne tolker noe informasjon som viktigere enn det noen minoritetsforeldre gjør. For eksempel kan det tenkes at om en mor er bekymret for om barnet sitt kommer til å spise maten som blir servert i barnehagen, er det ikke helt sikkert hun har overskudd til å forholde seg til 17 mai flagget som skal være med på torsdag. Ihvertfall ikke om hun ikke har blitt fortalt hvorfor det er viktig for hennes barn å ha med flagget. På den andre siden kan svarene til barnehagelærerne tyde på at de er opptatt av å legge til rette for en toveis dialog med foreldrene. Eksempler er utarbeiding av egne skriv til minoritetsforeldre, besøke foreldrene på deres arena hjemme og åpne opp slik at foreldrene kan spørre om det de ønsker. Det kan også se ut til at barnehagelærerne i varierende grad har like/ulike informasjonsrutiner for minoritets- og majoritetsforeldre. Jeg tenker litt over hvilket syn på mangfold som ligger til grunn for disse informasjonsrutinene? Kan det tenkes at barnehagelærer to som ønsker å legge til rette for at minoritetsforeldrene selv skal få definere hva de trenger har et utvidet mangfoldsbegrep? Hvor hun (og kulturen i barnehagen hun jobber i) møter minoritetsforeldre som enkelt individ, en jevnbyrdig jeg-du posisjon og tillater seg å bli overrasket (Johannessen, Universitetet i Stavanger Institutt for kultur- og et al. 2015).

På den andre siden kan det også tenkes at barnehagelærerne som har ulike informasjonsrutiner for minoritetsforeldrene har et utvidet mangfoldsbegrep. Barnehagelærer en sier blant annet at hun er interessert i å kartlegge hvilke behov foreldrene har, og de må få rom til å definere hva som er viktig for dem. Kan det tenkes at ulike rutiner for minoritetsforeldre skyldes lite bevisstgjøring på hvilke rutiner de har, men at i den faktiske praksisen vises det til et vidt mangfoldsbegrep i bunn? Det kan også tenkes at rutiner for informasjon spesielt utformet til minoritetsforeldre kvalitetssikrer at det legges til rette for en dialog (Jensen 2011).

Forstår forventningsavklaring som viktig:

Fortellingene til barnehagelærerne viser at de vil ta ansvar for å legge til rette for en toveiskommunikasjon i foreldresamarbeidet med minoritetsforeldrene, hvor forventningsavklaring fra begge sidene er sentralt. Barnehagelærer en sier;

«Jeg er opptatt av å snakke med minoritetsforeldre om hva de trenger av barnehagen og hva vi trenger av dem. Og når du stiller disse spørsmålene så åpner du veldig godt opp, og får avklart litt forventninger».

I eksemplet ovenfor snakkes det om en toveis kommunikasjon, hvor det blir satt fokus på hva de ulike partene forventer. Barnehagelærer ser det som sentralt å stille spørsmål, slik jeg tolker det vil de sammen med foreldrene ta hovedansvaret for en åpen dialog hvor begge parter får reflektere sammen og sette videre rammer for samarbeidet igjennom forventningsavklaring. Jeg tolker det som barnehagelærerne har en forståelse av at det å lytte, være åpen for sak og person og møte minoritetsforeldre som likeverdige subjekt er vesentlig i foreldresamarbeidet. Dette sier jeg fordi barnehagelærerne snakker mye om å legge til rette for å få informasjon om hva minoritetsforeldrene forventer av dem, på lik linje som hva de forventer av minoritetsforeldrene. Det kan da se ut til at barnehagelærer er bevisst rammeplanens føringer om at barnehagen må ta ansvar for å legge til rette for samarbeidet, for utviklingen og samtidig ta på alvor foreldrenes innspill og forventninger (Utdanningsdirektoratet 2017) En annen innfallsvinkel kan være at de anerkjenner minoritetsforeldrenes ønsker (Jensen 2011).

Forstår minoritetsforeldre som mest opptatt av sitt barn:

Minoritetsforeldrene blir forstått av barnehagelærerne som å være meget opptatt av sitt barn og hans/hennes behov. Noen barnehagelærere opplever en draging mellom å ta hensyn til hele barnegruppen og minoritetsforeldrenes barn. Forventningen barnehagelærerne kjenner på blir forstått som kulturell. Barnehagelærerne viser til at de til en viss grad er opptatt av å møte minoritetsforeldrenes ønsker, likevel opplever dem det som viktig å formidle hva som er til fellesskapets beste. Barnehagelærerne viser til ulike holdninger og strategier i møte med denne problemstillingen.

Ifølge kulturfiltermodellen kan det tenkes at hver enkelt barnehagelærer og minoritetsforelder har ulike referanserammer og forstår samme melding ulikt. Kan ulike kulturelle

referanserammer i foreldresamarbeidet skape komplikasjoner? (Dahl, Habert et al. 2001) Det vises til en forståelse fra barnehagelærerne som er mer nyansert enn denne modellen belyser, et eksempel fra barnehagelærer en:

“ ... det er flere ganger jeg synes minoritetsforeldrene kommer med litt for klare beskjeder rundt oppfølgingen deres barn skal få, men jeg må liksom trygge dem da- og møte dem. Kulturen er jo annerledes og alt».

Her ser vi en barnehagelærer som er opptatt av å møte foreldrene, og går noen runder med seg selv, hvorfor mener de slik de gjør? Hva kan jeg gjøre? Her bruker barnehagelæreren kulturell refleksjon, slik at hun kan åpne opp perspektiv og på denne måten får mulighet til å møte minoritetsforelderen med en sensitive tilnærming (Dahl, Habert et al. 2001) En måte å tolke svaret til barnehagelæreren på er at hun forstår det som viktig å være åpen for å kunne møte minoritetsforeldrene på en god nok måte. Jeg har nevnt at barnehagelærerne viser til noe ulik holdninger og strategier til forståelsen av at minoritetsforeldre som mest opptatt av sitt barn. Et eksempel fra barnehagelærer tre;

“De tenker ikke så mye på helheten (pause) rundt hele gruppen. (...) Alle synes jo sin unge er den mest fantastiske, men de ser ikke det at «den ungen der kan også slå» og sånn. Slik som alle andre. Og det er som regel når barnet går og forteller at «den og den slo meg» så forteller de ikke det at de slo først. Slike ting som det er vanskelig. Da er det (pause) veldig, veldig viktig å ha et godt samarbeid og gode dialog med dem. Og en god tone, hvor vi klarer å formidle ting til hverandre. Så lenge du har det så når du langt!».

Jeg tolket det slik at denne barnehagelæreren kjenner på en draging mot å ta hensyn til enkelt barn (i denne sammenheng også minoritetsforeldrene) og hele barnegruppen. Hun vil også møte minoritetsforeldrene på deres ønsker, gjennom god dialog. Jeg undrer meg over hva denne barnehagelæreren legger i begrepet “god dialog”. Jeg bet meg merke i at hun snakket om å formidle ting til hverandre og ha en god tone. Hun brukte ikke ord som respekt, sensitivitet, eller behandle minoritetsforeldrene som enkelt subjekter, kommer hennes handlingskompetanse til kort i foreldresamarbeidet? Slik at det blir utfordrende for henne å fungere som profesjonell kommunikator i kultur møte situasjonene? (Johannessen, Universitetet i Stavanger Institutt for kultur- og et al. 2015). Barnehagelæreren forteller videre;

«For hvis barnet deres har hevet stener på bilen, Og den er litt ødelagt eller sånt noe, så skal ikke barnet deres straffes for det eller noe sånn. De får liksom ikke konsekvenser. Og det merker du jo på (pause) de. Det er jo farlig for de andre barna! De sier «jaja, han kan ikke gjør slik, men gjør ikke noe med det».

Barnehagelæreren er til tider bekymret for sikkerheten til de andre barna i barnegruppen. Hun forteller om en drakamp mellom å ta hensyn til minoritetsforeldrenes oppdragelse og sikkerheten til hele barnegruppen. Ut fra et symbolsk interaksjonistisk synspunkt kan det tenkes at følelsene til barnehagelæreren og minoritetsforeldrene er sterke her. Kan det være at barnehagelæreren er frustrert? Provosert? Om jeg var moren kunne det tenkes at jeg var litt rådvill. Det vil si at jeg ikke hadde visst helt hva jeg skulle gjøre. Barnet befinner seg jo i barnehagen, og jeg hjemme. Hva skal jeg gjøre? (Levin and Trost 2005).

Jeg spurte videre om hun har forsøkt å veilede foreldrene. Hun svarte:

«Det er på en måte deres kultur. Altså (pause) de har jo gjort det slik i tusenvis av år. Så skal vi plutselig forandre på alt?»

Barnehagelæreren viser her til kultur som forklaring for ulikt perspektiv noen minoritetsforeldre har. Kan det være barnehagelærerne forstår minoritetsforeldrene som tafatte? At de ikke bryr seg, “fordi kulturen deres er slik?”. Om dette er tilfelle stiller jeg spørsmål til hennes holdninger til mangfoldsbegrepet. Da møter hun ikke foreldrene som enkelt individ, et jevnbyrdig jeg-du-posisjon, uten fordommer og kan låse for nye perspektiv (Johannessen, Universitetet i Stavanger Institutt for kultur- og et al. 2015)

Barnehagelæreren sier videre at hun er opptatt av å informere om hvordan de har det og hvordan de gjør det i barnehagen “ ... du kan jo ikke forvente at en blir enig!” Det vises her til at barnehagelærer 3 ikke forventer enighet i foreldresamarbeidet, men forståelse gjennom informasjon står sentralt. Rammepånet for barnehage sier; «Barnehagen skal begrunne sine vurderinger overfor foreldrene og ta hensyn til foreldrenes synspunkter» (Utdanningsdirektoratet 2017). Slik jeg ser svarene til barnehagelæreren vektlegger hun kanskje mest å begrunne sine vurderinger mer enn hun tar hensyn til foreldrenes synspunkt. Det er nemlig ut til at hun forventer å bli enig, eller finne en løsning fordi «det bare er slik». Jeg har ihvertfall ikke truffet noen foreldre som ikke bryr seg om barna deres har uønsket adferd. Det kan tenkes at forståelsen hennes av kultur ikke er dynamisk (Dahl, Habert et al. 2001) men mer snevert (Johannessen and Mikkelsen 2015). Det kan også tenkes at hun ikke

forstår foreldrene utfra et interseksjonalitetsperspektiv (Fandrem 2011) men forstår situasjonen i foreldresamarbeidet ut ifra dikotomier som individualistisk versus kollektivistisk» (Qureshi 2008).

Alle tre barnehagelærerne har en forståelse av at deres jobb innebærer å gi informasjon om hva som forventes av barna for fellesskapets beste. Barnehagelærerne har noe ulikt perspektiv til at de forstår minoritetsforeldre som mest opptatt av sitt barn. En forventer ikke enighet på grunn av kulturforskjeller men vil være tydelig på «slik gjør vi det i barnehagen». De andre to oppleves meget åpen, sensitiv, interessert og forstår sosialiseringprosesser og kultur som noe mer dynamisk (Qureshi 2008).

4.3 Minoritetsmødrenes forventninger i foreldresamarbeidet

Forståelsen til minoritetsmødrene i fokusgruppeintervjuene er utgangspunkt for presentasjonen.

4.3.1 Barnehagelærerne må ta hovedansvaret for foreldresamarbeidet

Ansvarsfordeling for foreldresamarbeidet er et sentralt tema for mødrene i deres fortellinger om samarbeidet. Det var fokus på at de som minoritetsforeldre må være åpne og vise engasjement i samarbeidet. Da får de muligheten til å få mer informasjon, og barnet blir tryggere. Likevel er mødrene tydelige på at barnehagelærer må ta hovedansvaret for samarbeidet. Det er flere uttalelser angående et ønske om at personalet skal spørre dem som foreldre, fordi de ikke orker å fortelle i frykt for å ikke bli hørt. Et eksempel fra mor tre;

«Det var en ansatt i barnehagen, (pause) hver dag spurte hun meg om barnet mitt hadde sovet godt og om vi hadde hatt en koselig frokost. Det var så fint, (pause) det er viktig for mitt barn at hun vet. Fordi det vil påvirke adferden til barnet mitt hele dagen. Det er vanskelig for meg å si noe (pause) om de ikke spør».

Forventer informasjon:

I forbindelse med tilvenning og start i barnehagen er flere av mødrene ikke fornøyd med informasjonen de har fått. Mødrene som forteller om lite informasjon er hovedsakelig de som forteller om barnehager med liten erfaring med samarbeid med tospråklige foreldre. Dette forteller disse mødrene de vet fordi det ikke var andre tospråklige barn i barnehagen, de fikk ofte svar at personalet ikke visste hva de skulle gjøre og det ble ikke henvist til rutiner barnehagen hadde rundt foreldresamarbeid med tospråklige. Det henvises spesielt til barn som startet i norsk barnehage for over fire år siden. Beskrivelsene blir fortalt med følelser, oppgitthet og frustrasjon. Her er eksempler fra fokusgruppeintervju en og to;

Mor tre: *«Jeg fikk ikke informasjonen jeg trengte i starten».*

Mor to: *«Nei, aldri!»*

Mor tre: *«Og jeg var slik; “Hvordan skal jeg kle mitt barn?” Hvor mange ting må jeg ta på henne? Og hun svarte; «det kan være slik eller slik». Fordi jeg spurte! Om du ikke spør så går de bare ut fra at du vet! Men noen ganger vet du ikke hva du skal spørre om! Fordi du har aldri vært ovenfor dette problemet før».*

Mor fire: *«Før han begynte i barnehagen fikk jeg masse ark. Om hvilke klær han bør ha. Jeg bare «Ok». Jeg måtte oversette alt. Jaja, men det var mye god læring der, så jeg lærte mye».*

Mor seks: *«Kanskje det hjelper litt hvis barnehagen på en åpen måte forteller de nybakte foreldrene som kommer, Sant? Hvordan barnehagen fungerer i Norge. Det er helt annerledes. Det er to helt forskjellige verdener, sant?»*

4.3.2 Forventning om medvirkning rundt barnehagens innhold

Minoritetsmødrene fortalte om forventning om å kunne medvirke innholdet i barnehagehverdagen til barnet sitt.

Forventning om medvirkning i foreldresamarbeidet:

Alle minoritetsmødrene snakket om at de vet best for sine barn, og forventet at barnehagen tar deres meninger om barnehagens innhold på alvor i foreldresamarbeidet. Det kommer frem ulike forventninger fra mødrene rundt medvirkning, som de ønsker gjør seg gjeldende i praksis i barnehagehverdagen til barna sine. Mødrene født i Tyskland forteller om service og medvirkning som bedre i fødelandet. Der kan du velge. Det blir fortalt at i Brasil kan du kjøpe det du vil ha eller trenger i barnehagen. I fokusgruppe 1 snakket vi om hvordan det hadde vært for meg å flytte til Brasil med barn. Jeg satte ord på at det hadde nok vært et høyt stress nivå hos meg, og jeg tror det kunne vært veldig vanskelig til tider. Mødrene var ikke helt enig:

Mor to: «Nei, fordi barna dine ville gått i en meget god barnehage. Og du har penger til å betale for en god barnehage. I Norge har du ikke så mange muligheter. Myndighetene gir deg en barnehage. I Brasil kan du velge om du har penger. I San Paulo lager de maten du vil at barnet ditt skal spise. De gjør det du vil!»

Mor tre: «Men, det er dette jeg ikke liker med Brasil».

Mor en: «De er profesjonelle».

Mor tre: «Ja, hvis du har penger».

Mor en: «Men her har du ikke noe valg».

Forventning om medvirkning innen kultur og identitet:

Det kom frem tydelige forventninger til foreldre-medvirkning knyttet til hva som blir formidlet i barnehagen om foreldrenes kultur, språk og identitet. Noen av spørsmålene som ble stilt minoritetsmødrene kom inn på hvordan de opplever å bli spurt om deres kultur, hva som er viktig for dem og eventuelt om det er noe de vil bidra med i barnehagen. Mødrene svarte at de ikke har blitt spurt om noe direkte her, men at grunnen kan være at de ikke har en annen religion eller hudfarge så forskjellene er ikke synlige. På internasjonal dag ble det noen ganger spurt om de ville lage mat fra deres hjemland og flagget ble tegnet eller hengt opp på vegg.

For å få frem minoritetsmødrenes forventninger til foreldresamarbeidet viser jeg til fokusgruppe to sin diskusjon. De forteller at de ikke ble spurt spørsmål om kultur eller lignende. De opplevde i liten grad interesse fra personalet om hva som var viktig for dem, i forbindelse med barnehagehverdagen deres. For eksempel i forbindelse med hva som synliggjøres i høytider. Mor fire sa det slik;

«De spurte ikke, noe jeg hadde forventet».

Forventing om medvirkning innen frilek og læring:

Flere av mødrene forteller at de har stilt spørsmål til oppfølgingen barna deres får i den frileken i barnehagen, og spesielt om lek ute er god nok i samtaler med barnehagelærer. Det kan se ut til at flere mente at det å leke i seg selv ikke bidrar til nok læring. Mødrene født i Latvia og Polen var mer fornøyd med barnehagens innhold og følte mer medvirkning enn det mødrene født i Tyskland og Brasil. Fortellingene til mødrene viser også til at de som hadde fått barn i Norge opplevde mer medvirkning enn dem som hadde barn som gikk i barnehage i hjemlandet før de kom her. I videre foreldresamarbeid forventet mødrene å bli hørt på når det kom til å ha mer læring i barnehagen. Et eksempel er fra mor to. Sønnen på seks år har startet å lære seg engelsk fordi han vil studere for å bli pilot. Hele hans verden har dreiet seg om fly, bursdagsselskaper, bøker og leker har hatt fly som tema;

«Han er veldig fokusert. Alt er om fly! Hva skjedde i barnehagen? Hver dag han gikk til barnehagen sa han; «hade mor, hva skal jeg gjøre nå?». Min sønn trenger mer stimulering enn bare å leke! Han må lære noe!»

Moren opplevde å ikke bli tatt på alvor da hun tok dette opp med barnehagelærer. «Det er bare slik i norsk barnehage» var svaret hun opplevde. På oppfølgingsspørsmål om hvilken informasjon hun fikk fra barnehagen, svarte hun;

«Ingenting, de hadde bare fokus på leken. De forsto ikke hva min sønn trengte. De ble litt bedre siste året i barnehagen. Da hadde de en førskolegruppe en gang i uken hvor de gjorde noen eksperimenter sammen, gikk på vitengården og hadde en overnatting. Ellers var det bare frilek».

Moren forteller om å ikke bli hørt på sine ønsker om mer planlagte aktiviteter for barnet sitt, og viser til frustrasjon fordi hun følte ikke barnehagen hadde nok pedagogisk innhold. Moren fortalte at hun pushet barnehagelæreren med å si; “la oss gjøre noe” når barnet hennes begynte på skolegruppen året før skolestart. Hun sa videre;

«Du må gjøre det selv». Jeg presset pedagogen og jeg sa: La oss se på DNA, fra jordbær. Det er deilig, selvfølgelig kan vi ikke spise dem, men vi kan se på dem og snakke litt om kroppens oppbygning? Hun sa; «Jeg skal prøve å gjøre det om jeg har tid». Og jeg sa til henne; «fortell meg hvilken tid jeg kan komme med alt vi trenger. Du trenger ikke betale meg noe. Jeg ordner». Hun spurte meg ikke! Jeg er involvert i barnehagen, og jeg har mye ideer som jeg tok opp med henne. Jeg spurte om vi kunne ha en brainstorming. Hun spurte meg aldri!»

4.3.3 “Barnehagen må akseptere at mat er kultur og identitet!”

Alle 11 personene jeg intervjuet snakket om mat i barnehagen. Jeg opplevde det som meget interessant fordi dette ikke var noe jeg spurte om direkte. Det ble tydelig for meg at mat var noe som opptok dem og som betydde mye, det var tema i samarbeidet mellom barnehagelærerne og minoritetsmødrene i stor grad. Alle minoritetsforeldrene fortalte om at det var et sjokk å komme til norsk barnehage, hvor de fleste måltid var brødskiver. I hjemlandene spiste de varm mat, ofte laget fra bunnen av. Mor fire fortalte det slik;

«Jeg fikk litt sjokk fordi i Polen var det varm mat hver dag. Og hver dag var det sånn meny, i garderoben. Slik at jeg visste hva de har spist. Her er det matpakke. Jeg hadde aldri tenkt på at det ikke ble servert varmmat i barnehagen. Men etterhvert blir du jo vant med det, at det bare var brødskiver».

Forventer forståelse for at mat er kultur og identitet:

Som sagt fortalte alle minoritetsmødrene om hvilket sjokk det var med maten i norsk barnehage. Det ble fortalt av flere mødre at de forventet mer forståelse for hvor viktig del av deres kultur og identitet mat er. Jeg opplevde minoritetsmødrene født i Brasil som mest frustrert i foreldresamarbeidet rundt mat, mor tre skildrer hennes frustrasjon;

«Lunsj er faktisk et veldig viktig måltid for oss fra Brasil. Måltidet er varm! Det er kulturelt! Når min datter startet i barnehagen hadde hun med seg kjølebag hjemmefra. Med fersk juice, med ris og grønnsaker og alt. (...) Da sa de; «du kan ikke gjøre det!» Og jeg spurte; «hvorfor ikke?» De svarte at da vil hun være annerledes enn de andre barna. Og jeg sa; «fordi hun ER annerledes enn de andre barna!» De sa; «hun må spise det samme som de andre barna!» Jeg svarte; «Det kommer ikke til å skje!» Halvfabrikat mat og salami kan du ikke gi til et så lite barn! Du må bare gi FERSK mat! Hver gang jeg pakket matpakke svarte de; Du må gjøre det litt enklere, fordi de andre barna er så interessert i datteren din sin mat! Og jeg svarte «Ja, fordi det er mat! (Ler) Vi spiser ikke brød i Brasil, ikke slik som her. Og problemet er det at jeg snakket med dem mye, og i barnehagen fortsatte de med at alle barn er like! Og jeg sa nei! Alle barn er ikke like! Alle har samme rettigheter, men det er en annen diskusjon. Jeg kan ikke si til min datter at en muslim er akkurat lik henne, de er annerledes og det er greit! Det er fantastisk å være annerledes! Alle må bli behandlet med vennlighet og med same respekt. Men de er annerledes. Så de kommer til å trenge annerledes mat, og jeg vet ikke (pause)bønn midt på dagen. Jeg kranglet mye med barnehagen. Først ville de tvinge henne til å spise det samme som dem. Hun var sulten mye! Hun spiste ikke, men ringte meg og gren og fortalte meg at hun var sulten. Og da sa jeg; «slik kan hun ikke ha det!». Hun må være i systemet fordi hun må lære norsk, så jeg vil lage maten!

Forventer at bekymring rundt mat i barnehagen blir tatt på alvor:

Flere av mødrene var frustrert over å ikke føle de ble tatt på alvor når det kommer til hvor viktig hva barna deres spiser er for dem. Mor to forteller;

«Sønnen min begynte å spise servelat i barnehagen, og for meg er det forferdelig! Det er papir! Og sønnen min startet å spise majones og ketchup! Min sønn spiser kun organisk mat! (...) Jeg baker mitt eget brød, og jeg har min egen gjær som ikke er kjøpt i butikk. Så vanligvis er vi lidenskapelig opptatt av mat i Brasil, forstår? (...) Det som skjedde var at jeg hentet min sønn klokken 13.00 og gav han fersk juice og alt. Klokken 15.00 spiste vi sammen. Mat! Jeg hentet min sønn så tidlig fordi jeg vet at klokken 14.00 vil de spise knekkebrød med brunost».

På spørsmål om hun trodde barnehagen visste om grunnen til at hun hentet tidlig, svarte moren at hun hadde snakket med pedagogen om at hun ikke var fornøyd med matsystemet i barnehagen. Hun hadde svart;

«Hvorfor? Vi er jo sukkerfrie!» sa dem. Det er jo ikke problemet! Jeg følte de ikke tok meg på alvor, eller ikke forsto meg. Det er vanskelig å gå imot systemet».

Et annet eksempel på at mødre var bekymret for helsen til barnet i barnehagen er moren fra Latvia og mødrene fra Polen som ikke var vant med at barnet deres skulle drikke kalde drikker. Mor fem forteller;

«Barna fryser hele dagen, og hun måtte drikke kaldt vann, hele dagen. Og hun var veldig ofte syk, sant? Og jeg sa «vær så snill og ikke sett det kaldt». De satt drikkeflasken i kjøleskapet fordi de synes det smaker bedre. Så jeg var sånn; «vær så snill og ikke sett det i kjøleskapet. Det er bedre hvis drikkeflasken står i garderoben». (Pause) (ler) Så det husker jeg var litt sånn sjokk for meg. At hun skal bare spise kald mat hele dagen. Og kaldt vann».

Jeg spurte om hun tok dette opp med barnehagelæreren på avdelingen;

«Ja, Vet du hva? (Pause). Jeg vil ikke si faktisk kamp, men det var litt sånn faktisk. Jeg sa det, men på grunn av de sikkert ikke har skrevet det i beskjedboken, husket de det ikke. Så det har skjedd flere ganger at denne drikkeflasken står i kjøleskapet. Så jeg måtte ta det på nytt. «Vær så snill og ikke sett den i kjøleskapet. Hun er ikke vant til det». Kanskje de ikke forsto at det var viktig for meg å bli tatt på alvor?»

Forventer at barnet får spise det de er vant med:

Flere av minoritetsmødrene forteller at deres første barn, som hadde bodd i deres hjemland før de begynte i norsk barnehage opplevde maten og «skiven» som fremmed. Det blir fortalt om å ikke bli tatt på alvor i foreldresamarbeidet med barnehagelærer. Mor tre forteller følelsesladet om tryggheten mat kan symboliserer for barn;

«Problemet er når de får et barn som ikke kommer herfra, og allerede har en kultur og allerede har en ide om hvordan ting gjøres, og de ønsker å forandre på barnet fra en dag til en annen! Så det er tingen, de kan ikke gjøre det, det er for mye! Datteren min var 4 år. Hun hatet å forlate Brasil, det gjør hun enda. Hun er nå 7 år. Det var mange ting som forandret seg for henne. De er borte fra familien sin, det er annerledes barn her, så jeg tror de trenger noe som er kjent for dem midt på dagen. Og noen gagner tror jeg måltidet kan hjelpe! Det er nærmere det de er vant med hjemme!».

4.3.4 Oppsummering og drøfting

Barnehagelærerne må ta hovedansvaret for foreldresamarbeidet:

Fortellingene til minoritetsmødrene rundt deres forventninger i foreldresamarbeidet med barnehagelærer viser til et ønske om at barnehagelærer må ta hovedansvaret for foreldresamarbeidet. Dette begrunnes i at mødrene trenger trygghet og å bli møtt med interesse for å få mulighet til å åpne seg. Mor tre sier at det er viktig for hennes barn at de ansatte spør om barnet har spist og sovet, fordi det henger sammen med informasjonen de trenger for å legge til rette for en god nok dag for barnet. Hun sier også at det er utfordrende å si noe om hun ikke blir spurt. Her ser det ut til at det forventes en form for invitasjon eller interesse fra barnehagelærer, før mødrene snakker om barnet med barnehagelærer. Det blir forventet at barnehagelærer «ser» foreldrene og barna og tar ansvar for en dialog med foreldrene. Jeg undrer meg over om personalet heller spør om hvilket språk barnet har og sentrerer fokuset på språkutviklingen til barnet, istedenfor å spør om interesser og erfaringene til barnet. En annen innfallsvinkel kan være at personalet ikke er trygge nok å snakke med foreldrene fordi de opplever språklige utfordringer mellom dem og foreldrene som vanskelig (Aamodt and Hauge 2013).

Fra et symbolsk interaksjonistisk perspektiv kan det tenkes at foreldrene tolker interessen barnehagelærerne viser dem symboliserer hvor engasjert de er i barnet deres (Levin and Trost 2005). På den andre siden trengs det involvering og tid fra foreldre og barnehagen for å skape en trygg kommunikasjon, og dette kan bidra til aktive foreldre (Bleka and Svolsbru 2009). Det kan da tenkes at minoritetsmødrene har en forventning om å selv få muligheten til å være aktiv i foreldresamarbeidet. Tilpasningsprosesser til nye kulturer kan være utfordrende, spesielt når du har barn (Fandrem 2011). Forventningene til minoritetsmødrene om at barnehagelærerne må ta hovedansvaret i foreldresamarbeidet kan skyldes at de befinner seg i en mulig sårbar posisjon, hvor barnehagelærer har mest makt. Slik jeg tolker minoritetsmødrenes fortellinger forventes det da spesielt i tilvenningen at barnehagelærer skal se barnet deres ekstra og anerkjenne flere sider av barnet og dem som foreldre (Jensen 2011). Dette trygger dem og gir dem mulighet til å få et godt utgangspunkt for videre foreldresamarbeid.

Forventer informasjon:

Informasjon er en tydelig forventning spesielt i tilvenningen fordi mødrene ikke selv vet hva de skal spør om da mye er nytt for dem. Mødrene sier at de ønsker informasjon generelt om hva en norsk barnehage er, om rutiner og hvilket utstyr barnet trengte før barnet startet i barnehagen. Flere mødre stiller spørsmål til om barnehagelærerne vet at barnehagen i Norge er veldig annerledes enn i deres fødeland. Mor to og tre føler at de må spørre barnehagen om informasjon fordi ellers vil barnehagen anta at de vet. Mor fire og seks sier at barnehagelærerne bør vite hvor annerledes barnehagen er her og gi konkret informasjon. Slik jeg tolker disse eksemplene ser det ut til at det ligger en forventning om å få slik informasjon av barnehagen, som ikke blir helt innfridd. Mødrene stiller spørsmål til hvorfor pedagoger ikke har fortalt det til dem, fordi de vet ikke hva de skal spør om selv.

Fra et symbolsk interaksjonistisk perspektiv undrer jeg meg over om mangel på informasjon som for eksempel mor to og tre beskriver gir dem en følelse av å “ikke kunne nok”. Altså at barnehagelærerne forventer at de skal kunne alle forventinger når det kommer til kleskoder, rutiner i barnehagen og uskrevne regler (Levin and Trost 2005). Informantene fortalte med innlevelse og viste til tydelige frustrerte følelser. Kanskje mødrene føler at de ikke strekker til? På den andre siden kan det jo være at barnehagelærerne har mangel på informasjonsrutiner, eller at det ikke er tydelige nok forventningsavklaring mellom partene i foreldresamarbeidet. En forklaring kan være at det er mødrene med barn i barnehager med lite erfaring med samarbeide med tospråklige foreldre som opplever å ikke få nok informasjon. Mødrene forteller nemlig om sitt første barn som startet i barnehagen for flere år siden. Det at mødrene ikke har fått den nødvendige informasjonen på verken norsk eller morsmål, muntlig eller skriftlig legges det ikke til rette for en aktiv toveis dialog. Det kan se ut til at mødrene ønsker mer en dialog enn en informasjonsutveksling i foreldresamarbeid (Aamodt and Hauge 2013).

Forventning om medvirkning og mulighet til å påvirke barnehagens innhold:

Det blir vist til at mødrene ønsker medvirkning om hva som blir formidlet i barnehagen rundt identitet, morsmål og kultur. Mødrene viser til ulikt syn på frilek og læring i barnehagen. De forventer å kunne medvirke innen hvilke aktiviteter og måten barna deres skal lære på i barnehagen. Begrunnelsen er at barna bør bli møtt med noe av det de kjenner fra før.

I et intervju blir det vist til at jeg kunne valgt hvordan jeg ville mine barn skulle ha det i barnehage i Brasil, og at det er mindre valgmuligheter i Norge. Det kan dermed være forståelig at de viser frustrasjon, da kontrasten til barnehagekulturen de kjenner fra fødelandet er stor, spesielt har det utfordrende med å tilpasse seg barnehagen og de selv ikke har funnet seg helt til rette i samfunnet (Johannessen and Mikkelsen 2015).

Forventning om medvirkning innen kultur og identitet:

Mødrene opplever i liten grad å bli spurt direkte om deres kultur, hva som er viktig for dem eller om de ønsker å bidra med noe i barnehagen. På denne måten kan de oppleve å fratas muligheten for å medvirke, fordi det ikke blir signalisert ønske om kontakt (Aamodt and Hauge 2013). Mødrene forteller at dette er en forventning de har, men at de har samme religion og hudfarge så de forstår. En måte å forstå dette på er at mødrene ønsker at deres forskjeller blir anerkjent og synliggjort. Det blir da mer åpenhet og de blir møtt som subjekter og egne individ (Johannessen, Universitetet i Stavanger Institutt for kultur- og et al. 2015). Det ser ut til at mødrene har tenkt igjennom hvorfor de ikke blir spurt om kultur og identitet. Kanskje de har kjent på den norske velferdsstatens likhetsideal? (Otterstad 2008). Fra et symbolsk interaksjonistisk perspektiv kan det tenkes at velferdsstaten på denne måten forsøker å ikke skape et skille mellom «oss og dem», men minoriteter får likevel ikke anerkjennelse som egne individ (Levin and Trost 2005). Mødrene forventer mer tilrettelegging, å bli spurt om kulturelle forhold og bli møtt med empati og innlevelse som nyere forskning ser som sentralt. Om dette mangler har de ansatte definisjonsmakt til å definere (Otterstad 2008).

Forventning om medvirkning innen frilek og læring:

For å illustrere at flere av minoritetsmødrene forventer mer læring, og ønsker medvirkning når det kommer til barnehagens innhold valgte jeg ut et eksempel fra en mor født i Brasil. Av mødrene i det brasilianske gruppe intervjuet var det to som hadde barn som hadde gått i barnehagen i Brasil. Mødrene fortalte at barna ville «gjøre noe» Den andre som hadde barn som begynte i barnehage i Norge sier at hun ikke vet hvordan det var i barnehage i Brasil, så hun hadde ingenting å sammenligne med. Det kan fra et symbolsk interaksjonistisk perspektiv

se ut til at forventningene mødrene har bygges på tidligere erfaringer med barnehager (Levin and Trost 2005).

Jeg undrer meg over at mødrene som er født i Polen og Latvia anerkjenner et læringsyn som er annerledes enn det de er vokst opp med mer enn de som er født i Brasil og Tyskland. Kanskje kommunikasjonen blir låst om mødrene forventer å «bestemme» hvordan barnehagen her skal være- slik flere mødre fra Brasil har omtalt tidligere er tilfelle om du har penger i hjemlandet? Forventer moren heller muligheten til å bestemme pedagogisk praksis mer enn å ha medvirkning? Det kan på den andre siden se ut til at hun ikke blir invitert inn i en dialog rundt læringsmiljøet og pedagogisk praksis av barnehagelæreren. Hadde det hjulpet å blitt invitert inn på et informasjonsmøte? (Aamodt and Hauge 2013).

En innfallsvinkel for å belyse fortellingen er at læringskulturen i Brasil og Norge er så forskjellig at barna blir mer utrygge. Det kan se ut til at det ikke samarbeides om å finne den beste løsningen for barnet (Gjervan, Bleka et al. 2006). Det kan tenkes om foreldrene er trygge så smitter dette over på barna. Hvordan kan man forvente at barn leker i norskbarnehage om de observerer foreldre som lever under mye stress og ikke føler de får påvirke barnas hverdag? Som pedagog kommer jeg til å ta med meg følelsen av maktesløshet jeg opplever fra noen av disse mødrene videre i foreldresamarbeid med minoritetsforeldre. Det ble fortalt av minoritetsmødrene at de i varierende grad føler seg invitert inn i barnehagen. Moren i eksemplet følte ikke at hennes initiativ til å bidra i barnehagen ble tatt på alvor. Jeg undrer meg over om barn slik som denne gutten, som har gått i en barnehage i et annet land opplever krysspress. Det vil si at han føler på en drakamp mellom måten han har samhandlet og «lekt» i de forskjellige barnehagene. Det kan også se ut til at barnet driver med aktiviteter hjemme som er mer stillesittende og «studerer» fly som mor sier. Noe som kan tyde på det er at barnet ikke ville i barnehagen. Kanskje barnet ikke visste hva han skulle leke med der? Fra et symbolsk interaksjonistisk perspektiv kan det tolkes som at han er vant med mer læring i «leken» enn det som blir anerkjent i den norske barnehagekulturen. Kanskje dette er noe av det som ligger til grunn for morens frustrasjon? (Fandrem 2011). Om jeg skal si noe om hvordan foreldresamarbeidet mellom denne moren og barnehagelæreren oppleves så vil jeg tro at moren opplever det som et initiativ og kommunikasjon som går en vei, nemlig kun fra hennes side. Barnehagelæreren bekrefter å høre hva moren sier, men verken avkrefter eller tar tak i hennes initiativ til å bidra i barnegruppen. Moren viser også til tilfredshet om at

innholdet i barnehagehverdagen til barnet hennes har litt mer struktur i denne «førskolegruppen», men mener det ikke er nok læring. Hun opplevde å få beskjed om «jeg skal prøve å gjøre det om jeg har tid». Jeg tolker forventningene til moren som et ønske om mer dialog og anerkjennelse i kommunikasjonen. Det ser ut til at moren og barnet ikke opplever likhetsbehandling fordi de ikke blir møtt med en interesse om å bli kjent med dem som selvstendige subjekter. Det blir heller ikke vist til kultursensitiv omsorg, hvor personalet får kunnskap om barnets språklige og kulturelle bakgrunn. På denne måten kan det tenkes at moren ikke blir anerkjent som en viktig samarbeidspartner, og informasjonen som mor kunne gitt barnehagen om hvordan barnet er vant med omsorg og hva kompetanse barnet har ikke kommer barnet til gode i barnehagen (Zachrisen 2017).

Når småbarn starter i barnehagen er det anbefalt at personalet i en periode fortsetter med alle rutiner barnet er vant med hjemmefra, fordi barnet kan oppleve mye stress om alt er nytt (Abrahamsen 1997). Det er noe jeg opplever som en godt etablert praksis i de barnehagene jeg har arbeidet som pedagog i. Det begrunnes med at det er mye nytt for barnet. Om barnet er vant med 3 hviler i vogn, sove inne i seng, ha med seg en kosebamse rundt på avdelingen eller for eksempel ha varmmelk i flaske, så får barnet dette for en stund. Når barnet er klar så beveges rutinene mer inn på de felles rutinene uansett. Jeg undrer meg hvorfor det har seg slik at ikke disse barna får dette tilbudet. Hva er barnas beste? (Lindboe 2008). Hva er det som gjør at barn som er vant med planlagte aktiviteter ikke kan få det? Det må oppleves frustrerende for barn å møte så mye nytt med en gang i norsk barnehage. Kanskje de føler seg overlatt til seg selv, uten å få støtten eller oppfølgingen de trenger til «å gjøre noe». Fra et symbolsk interaksjonistisk perspektiv kan det se ut til at barna og disse mødrene har ulik forståelse av det å «leke» enn det barnehagelærerne har. For noen er mer planlagte aktiviteter «lek» (Levin and Trost 2005). Rammeplanen for barnehage har lagt føringer for at det skal være lagt til rette for progresjon i forbindelse med lek og læring i barnehagen, handler de ikke da om å jobbe ut fra der barnet befinner seg og tilpasse barnehagens innhold?(Utdanningsdirektoratet 2017).

“Barnehagen må akseptere at mat er kultur og identitet”

Hvilken mat barna spiser når de starter i norsk barnehage er viktig for minoritetsmødrene. Det ble fortalt at de forventet forståelse for at mat er kultur og identitet. De forventer også å bli tatt

på alvor når de er bekymret for hva deres barn skal spise i barnehagen. Også her er begrunnelsen for forventningene rundt foreldresamarbeidet og forståelse rundt hvilke mat barna deres skal spise i barnehagen knyttet til tryggheten mat kan symbolisere for barna. Det forventes dermed av minoritetsmødrene at barna får fortsette å spise det de er vant med hjemme og/eller barnehagen i landet de har bodd i tidligere. Mange av de samme perspektivene som i avsnittet ovenfor kan også belyse fortellingene til mødrene rundt forventningene til medvirkning i foreldresamarbeidet rundt maten barnet deres spiser i barnehagen. Da tenkes spesielt på at mødrene forventer å bli hørt, anerkjent og ha en dialog rundt mat barnet skal spise i barnehagen. Det vises til eksempler i resultat kapitlet om mødre som ikke opplever å bli tatt på alvor av barnehagelæreren på sin oppriktige bekymring for maten som serveres I norsk barnehage, eller bare et ønske om å ta med egen. Hva gjør det med barnet om hun/han får med seg at mor er utrygg på hva som serveres I barnehagen? Kan det tenkes at det ikke samarbeides til beste for barnet? (Lindboe 2008).

Det som forundrer meg i fortellingene om mat er hvor tydelig det er at mat er hjertet nært samtlige minoritetsforeldre i intervjuene. Kan det tenkes at de er så viktig for dem fordi mat som barna er vant med er trygt for dem? Ut fra et symbolsk interaksjonistisk perspektiv kan det tolkes som om mødrene ser på mat som kultur og identitet. Barnehagelærerne de forteller om ser kanskje mer på mat som noe alle får likt, “vi spiser for å spise”. Om barnehagelærerne ikke gir minoritetsmødrene mulighet til dialog og medvirkning rundt hva barna deres skal spise i barnehagen, kan det vises det til en monokulturell pedagogisk forankring i barnehagen, som bruker sin definisjonsmakt til å bestemme hva som er best for barnet (Otterstad 2008).

4.4 Barnehagelærernes forventninger i samarbeidet

Fortellingene til barnehagelærerne i intervjuene er utgangspunkt for presentasjonen.

4.4.1 Forventer mest av seg selv i foreldresamarbeidet

Barnehagelærerne snakket lite om hva de forventer av minoritetsforeldrene i samarbeidet.

Det var mest fokus på hva de forventet av seg selv og resten av personalgruppen. De snakket om at de ikke forventet enighet i foreldresamarbeidet med minoritetsforeldrene, men forventet

at temaer ble snakket om. Barnehagelærerne fortalte ganske like historier om sitt ansvar når det gjaldt å ta opp utfordringer de kunne se, møte foreldrene som enkelt individ og hadde lite søkelys på minoritetsmødrenes rolle i samarbeidet. Som barnehagelærer en sier:

«Jeg brenner for å møte alle individuelt, og gi det lille ekstra. Det er nok spesielt viktig for å møte minoritetsforeldre på en god nok måte. De er ekstra sårbare, og trenger å bli møtt med åpenhet og sensitivitet».

4.4.2 Føler minoritetsforeldre forventer skolerelaterte aktiviteter

Barnehagelærerne var opptatt av å høre på foreldrenes ønsker, det var bevisst at kultur kunne bidra til at læringssynet til foreldrene kunne være annerledes enn det de har. De snakket om «å møte foreldrene der de er». Det å være profesjonell og begrunne læringssynet i barnehagen gjennom faglige argumenter og gjennom lov norsk barnehage er pålagt å følge var en forventning til seg selv og personalgruppen. Likevel kan det se ut til at måten barnehagelærerne møtte de ulike minoritetsforeldrene i historiene de fortalt kan oppleves noe ulikt. For eksempel barnehagelærer to og en har ulik tilnærming til hvordan de forventer å møte denne situasjonen i foreldresamarbeidet med minoritetsforeldre:

Barnehagelærer to snakket om foreldresamarbeidet med en far født i Polen;

«Faren fortalte at han kom fra et litt mer skolsk system. Og derfor hadde han høye forventninger om at jeg skulle lære datteren og lese, og lære henne å skrive navnet. Det var veldig greit egentlig at han sa hvilke forventninger han hadde. Da kunne jeg realitetsorientering han på å si; «i norske barnehager er det nok litt annerledes enn det dere er vant med, for vi har ikke så fokus på skriving. Det er mer skolen som tar seg av det her i Norge, vi har mer fokus på sosialkompetanse og fagområdene i rammeplanen». Og jeg fikk gjort han kjent med disse. Og litt mer hvordan vi jobber. Så det var veldig spennende».

Jeg stilte oppfølgingsspørsmål om hvordan faren reagerte;

«Ja, han tok det veldig positiv. Han synes det hørt bra ut, at de skulle få sette seg som person, før de skulle begynne med alt det «skolske». Før de skulle belæres. At de skulle mer «få oppleve», og så snakket vi litt om førstehands erfaringer og andrehandserfaringer, jeg synes det er litt greit å ta med. For det er litt mer sånn de lærer i barnehagen. Og han synes det hørt veldig spennende ut da. At de skulle ut og oppleve det, istedenfor at de skulle sitte og bli fortalt hvordan ting var. Det kunne kanskje blitt konfliktfullt om vi ikke hadde avklart

dette. Han hadde nok trodd «Uff, hva er det de gjør for noe i barnehagen? De lærer jo ingenting- hun kan ikke navnet sitt en gang».

Barnehagelærer en forteller om en familie fra Pakistan på en avdeling hun har jobbet. Gutten i familien var fire år da han kom til Norge.

«Jeg lærte at de var mer opptatt av (pause) når tiden gikk at han burde lære noe i barnehagen og. Det går litt på den kulturen i forhold til den pakistanske, at de har litt mer fokus på å oppnå ting. Kanskje de hadde litt mer fokus på at de skulle lære litt mer bokstaver. At de skulle bli god på tall og slikt. Men vi hadde jo mer fokus på det sosiale, sosial kompetanse og litt sånn. Så der også måtte vi prøve og møte de litt, i forhold til at han fikk litt utfordringer. Fordi han syntes jo det var veldig kjent selv. Så då måtte vi jo møte han og på det. Og foreldrene ville jo det, så da forventer jeg av meg selv å følge opp det foreldrene ønsker».

4.4.3 Oppsummering og drøfting

Forventer mest av seg selv i foreldresamarbeidet:

Fortellingene til barnehagelærerne rundt deres forventninger i foreldresamarbeidet med minoritetsforeldre viser til at barnehagelærerne forventer mest av seg selv og resten av personalgruppen. Begrunnelsen for dette er at minoritetsforeldre er ekstra sårbare og trenger å bli møtt på en åpen og sensitive måte. En måte å se på barnehagelærernes forventninger er at de skal skåne minoritetsforeldrene for et eventuelt kultursjokk eller kulturkonflikt ved å være ekstra åpen og sensitiv i foreldresamarbeidet. På den andre siden kan det se ut til at barnehagelærerne har opparbeidet seg en handlingskompetanse som tilsier at de er bevisst sin maktposisjon og vil være profesjonell kommunikator i foreldresamarbeidet (Johannessen, Universitetet i Stavanger Institutt for kultur- og et al. 2015).

Føler minoritetsforeldre forventer skolerelaterte aktiviteter:

Et sentralt tema i forbindelse med foreldresamarbeid med minoritetsforeldre alle tre barnehagelærerne fortalte om, var at de følte at minoritetsforeldre forventet mer skolerelaterte

aktiviteter i barnehagen. Dermed forventet barnehagelærerne av seg selv å møte dette profesjonelt og begrunne læringssynet i barnehagehagen med faglige argument og lovverk. Det blir vist til noen ulike måter og holdninger barnehagelærerne møter disse forventningene. Noen ville “realitetsorientere foreldrene” og andre ville “møte dem på deres ønsker”. Barnehagelærerne har kjent på en forventning om at tospråklige barn trenger ekstra utfordringer i barnehagen, og forventer av seg selv å møte dem på dette. *Rammeplanen for barnehage sier at barnehagen skal begrunne sine vurderinger overfor foreldrene og ta hensyn til foreldrenes synspunkter (Kunnskapsdepartementet 2017). Det kan dermed seg ut til at barnehagelærerne er bevisst sitt ansvar.*

Fra et symbolsk interaksjonistisk perspektiv kan det være at barnehagelærerne med sin egen «ryggsekk» av erfaringer tolker rammeplanens føringer annerledes. Slik jeg tolker barnehagelærer to møter hun faren på hans ønsker, men forklarer hvordan systemet fungerer i norsk barnehage. Hun gir han informasjon om rammeplanen og de ulike fagområdene, slik at han får forutsetninger for å forstå hvorfor barnehagen handler som den gjør med tanke på læring. Barnehagelæreren går her utdypende i møte med denne faren og forklarer hvordan læringssynet hun og barnehagen har, hun viser til hvordan datteren vil møte dette i praksis. Det ser ut til at hun er bevisst hvilket utfall lite informasjon kunne fått for foreldresamarbeidet. På denne måten kan det se ut til at hun forventer å møte minoritetsforeldre i foreldresamarbeidet preget av dialog, anerkjennelse og respekt (Jensen 2011). Fra et symbolsk interaksjonistisk perspektiv kan det se ut til at hun gir faren forutsetninger for å forstå hva hun legger i begrepet «læring» ved å forklare og gi informasjon (Jensen 2011).

Barnehagelærer en var mer opptatt av «å møte barnet og foreldrene på deres forventninger og ønsker». Om det antas at barnehagelærer en ikke snakket med faren om hvorfor det ikke var mye «skolske aktiviteter» i barnehagen så kan foreldresamarbeidet bære preg av at de ikke legger det samme i begrepene de bruker. Det at sønnen var vant med utfordringer knyttet til tall og bokstaver var noe barnehagelæreren tok på alvor. Kan det tenkes at hun har barns beste i tankene, fordi hun ønsker at han skal på møte aktiviteter han er vant med hjemme i barnehagen også? (Lindboe 2008).

Det kan tenkes at barnehagelærerne i ulik grad lærer og utvikler seg i samspillet med foreldrene i foreldresamarbeidet (Säljö and Moen 2001). Et perspektiv å se deres fortellinger om forventninger til seg selv i foreldresamarbeid rundt læring i barnehagen er at

barnehagelærer to i større grad ser de forskjellige perspektivene som ligger bak farens ønsker. Det kan tenkes at barnehagelærer en i større grad ser det konkrete, nemlig mer tall og bokstaver i aktivitetene. Kanskje foreldrene ble tolket med en «thick decription» i større grad enn det faren gjorde av barnehagelærer to? (Fenn and Geertz 1974).

4.5 Minoritetsmødrene sine fortellinger om hvordan mangfoldskompetanse gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet

Fortellingene til minoritetsmødrene i fokusgruppeintervjuene er utgangspunkt for presentasjonen.

4.5.1 Kompetansen til barnehagelærere oppleves tilfeldig

Mødrene blir spurt i intervjuet om de opplever at barnehagelærerne har mangfoldskompetanse, da svarer de ja. Mødrene stiller likevel spørsmål til om det alltid er godt nok, fordi kompetansen til å møte dem og barna sine oppleves tilfeldig. Det var flere lignende historier, som mor tre og to forteller her;

«Det spørres hvilket personal du treffer på avdelingen. En pedagog på avdelingen til datteren min prøvde å hjelpe henne. Hun var fra Romania. Hun snakket med datteren min, og prøvde å knytte bånd til henne. Hun var også interessert i å snakke med meg når jeg leverte og hentet. Hun var alltid åpen mot meg. Hun prøvde også å hjelpe datteren min med tisse uhell, hun sa ikke ifra når hun skulle tisse. Vi foreldre vil alltid det beste for våre barn, så det er godt å se at personalet kan prøve å knytte seg til barna, og gjøre noe annerledes, (pause) og spørre oss foreldre. (Pause) Med noen pedagoger tror jeg det er sånn at de gjør det de MÅ gjøre og forholder seg til sin jobb beskrivelse.

«Ja, jeg vil ikke gjøre alt jeg kan- men bare dette. Det jeg er betalt for å gjøre»

4.5.2 Oppsummering og drøfting

Minoritetsmødrene svarer ja på at de opplever at barnehagelærerne har mangfoldskompetanse. Likevel har jeg tidligere presentert eksempler på at minoritetsmødrene i varierende grad er fornøyd med måten de blir møtt på når det kommer til foreldresamarbeid rundt for eksempel mat og medvirkning. Hva kan dette komme av? En forklaring er at fortellingene til minoritetsmødrene rundt hvordan de opplever mangfoldskompetanse gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet viser at kompetansen til å møte dem og barna deres med mangfoldskompetanse oppleves tilfeldig. Det er avhengig av hvilken person de treffer og om de er villig til å “gjøre noe ekstra”. Kan dette «ekstra» som det henvises til være å bli møtt med en holdning som viser at de er enkelt individer og inviteres inn i en likeverdig posisjon med nysgjerrighet og uten fordommer i foreldresamarbeidet? I så fall blir de møtt av barnehagelærere med et utvidet mangfoldsbegrep (Johannessen, Universitetet i Stavanger Institutt for kultur- og et al. 2015). Slik jeg tolker fortellingen til mødrene stiller jeg litt spørsmål til om minoritetsmødrene forsto spørsmålet mitt. Jeg forsøkte å forklare og portvakt forklarte på morsmålet, men begrepet «mangfoldskompetanse» kan være utfordrende å forstå selv for godt erfarne pedagoger som har studert emner rundt temaet. Likevel synes jeg svarene er meget interessant, fordi de viser hva som er viktig for dem at barnehagelærerne har av kompetanse generelt i møte med dem.

Mor tre fortalte om en barnehagelærer som var interessert i henne og datteren, og spurte henne om ting som angikk barnet. Både hun og mor to har opplevd barnehagelærere hvor de ikke har gjort mer enn de måtte. Det kan se ut til at minoritetsmødrene har truffet ulik profesjonell yrkesutøvelse i foreldresamarbeid med barnehagelærere (Grimen 2008). Det er en mulighet for at de opplever at teoretisk og praktisk kunnskap ikke er nok. Kanskje de savner profesjonell dømmekraft (Brunstad 2015) eller profesjonell skjønn (Heggen 2010) i samarbeidet? Fra et symbolsk interaksjonistisk perspektiv kan det tenkes at barnehagelærerne de omtaler som «lite villige til å gjøre noe «ekstra» tar utgangspunkt i egne tanker og forestillinger, og ikke foreldrenes forståelse av situasjonen, ønsker eller behov (Levin and Trost 2005).

4.6 Barnehagelærerne sine fortellinger om hvordan mangfoldskompetanse gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet

Fortellingene til barnehagelærerne i intervjuene er utgangspunkt for presentasjonen.

4.6.1 Videreutdanning og kurs gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet

To av barnehagelærerne har videreutdanning innen flerkultur og en har gått på kurs på flerkultursenter som kommunen hun jobber i tilbyr alle barnehagene. Følgende sitater fra barnehagelærer en oppsummerer fortellingene;

«Jeg har jo litt mer i kofferten med videreutdanning i flerkultur da. sant? At den og hjelper og styrker. Fordi jeg har mer innsikt nå enn de jeg hadde. Hvis jeg skal reflektere over meg selv, så er jeg nok tryggere og mer bevisst på holdningene mine, på hvordan jeg møter foreldrene, hva jeg vil oppnå og den respekten».

4.6.2 Mangfoldskompetanse innad i barnehagen gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet.

De tre barnehagelærerne jobber i barnehager hvor holdningsarbeid, og hvordan de ansatte møter en mangfoldig barnegruppe og foreldrene deres er temaer som blir drøftet jevnlig. Barnehagene har utarbeidet rutiner rundt foreldresamarbeid, hvor noen har egne for samarbeid med minoritetsforeldre. To av barnehagelærerne forteller at hun jobbet i en barnehage uten rutiner tidligere, det ble dermed tilfeldig utfra hennes egen «ryggsekk eller magefølelse» hva hun gjorde i foreldresamarbeidet. Et eksempel på utviklingsarbeid som gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet er fra barnehagelærer to og barnehagen hun har jobbet i de siste årene.

Hennes ord beskriver en reise fra å lete etter det «spesielle tospråklige familier har å tilby» og sette personer i «båser» til å stille spørsmål om egne holdninger og praksis. De stiller spørsmål som «Gjør vi dem mer annerledes enn oss?» Barnehagelærer to forteller;

«Vi vil heller ha fokus på alt det vi har til felles, istedenfor å på en måte ha fokus på at i Pakistan så gjør de sånn og sånn. Og så har vi snakket litt med foreldrene om hvordan de opplever det, men vi har bare fått positive tilbakemeldinger. Vi har spurt «hvordan opplever dere vår praksis?» Det er rett og slett for å finne ut hva vi skal jobbe med nå. Da må det jo på en måte være noe ekte, og vi må spørre brukerne hva de tenker og ønsker».

Et annet spørsmål som ble stilt barnehagelærerne var om de brukte noen redskaper i forbindelse med foreldresamarbeid med minoritetsforeldre. Alle fortalte om oppstartssamtaler og det å være tilstede i relasjonen. Barnehagelærer to omtalte relasjon som det viktigste redskapet;

«Det relasjonelle er det verktøyet jeg er opptatt av og det redskapet jeg bruker mest. Jeg har ikke en sånn oppskrift jeg går etter, jeg ser det litt an. Vi har en del ting vi skal igjennom, for eksempel oppstartssamtale med foreldrene. Og så kommer jo barna på besøk, da ser du mer behovene».

4.6.3 Erfaring er viktig for hvordan mangfoldskompetanse gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet

I tillegg til videreutdanning, et godt faglig miljø og rutiner på foreldresamarbeid innad i barnehagen forteller barnehagelærerne at erfaring gjør seg gjeldende for gode forutsetninger for samarbeid med minoritetsforeldre.

Tryggere i egen profesjonsutøvelse med erfaring:

Det blir fortalt at barnelærerne opplevde den første tiden som nyutdannet for utfordrende, de hadde ikke noen referanserammer å ta avgjørelser ut fra. Etterhvert opplevde alle tre en utvikling innen profesjons- og mangfoldskompetanse med tanke på foreldresamarbeid med minoritetsforeldre fordi de ble tryggere i rollen gjennom erfaring. Her vises til et av

eksemplene på hvordan barnehagelærerne har vært åpne og undrende i kommunikasjonen, og hvordan de bygger kompetanse på erfaringene de har gjort. Barnehagelærer tre forteller;

«Den første minoritetsfamilien jeg jobbet med i barnehagen var fra Polen. Det var ingen rutiner innarbeidet i barnehagen, men jeg måtte bare finne ut hvordan- «Hvordan skal jeg gjør dette her?» Det var ikke en felles kultur og jeg følte jeg stod litt alene i det. Men det gikk jo, jeg opplevde at det gikk greit. Jeg lente meg mye på foreldrene, fordi jeg hadde jo ingen som kunne fortelle meg hvordan de opplevde det av kollegaene mine. Det var så pass ukjent for dem. Så derfor måtte jeg spør foreldrene «hvordan opplever dere dette her?» «Hvordan synes dere det her går?» «Synes hun det er greit å gå i barnehagen?» «Er det noe med kulturen deres dere ønsker jeg skal vite?» Når jeg erfarte at det gikk så utrolig bra med dem, så tar jeg det med i møte med andre minoritetsforeldre».

4.6.4 Oppsummering og drøfting

Videreutdanning og kurs gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet:

Fortellingene til barnehagelærerne rundt hvordan de opplever mangfoldskompetanse gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet viser at videreutdanning og kurs innen flerkultur gir barnehagelærerne blant annet mer innsikt til å reflektere over egen rolle i foreldresamarbeidet, bevissthet rundt holdninger og ønsker om å møte minoritetsforeldre med respekt.

Fortellingene viser til en økt handlingskompetanse til å møte minoritetsforeldre i foreldresamarbeidet. Johannesen skriver at det som læres på det vitenskapelige nivå ikke automatisk kan omsettes til en hverdagsdiskurs. Likevel forstår jeg han som at studier innenfor mangfoldspekteret kan ha mye å si på holdningene våre til kulturelle forskjeller (Johannessen, Universitetet i Stavanger Institutt for kultur- og et al. 2015). Fra et symbolsk interaksjonistisk perspektiv kan det tenkes at holdningene barnehagelærerne har fått med seg i studiene har bidratt til å se foreldenes forestillinger og tanker og la dem selv definere situasjonene (Levin and Trost 2005). På denne måten kan de invitere til en gjensidig dialog, preget av anerkjennelse og ikke utøve definisjonsmakt (Jensen 2011).

Mangfoldskompetanse innad i barnehagen gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet:

Barnehagelærerne forteller at de jobber i barnehager som har måten de møter minoritetsforeldre som utviklingsarbeid. Holdningsarbeid og utarbeiding av felles rutiner forteller barnehagelærerne styrker foreldresamarbeidet fordi de finner støtte av rutiner og kunnskap som er utarbeidet i et faglig fellesskap. Minoritetsforeldrene har vært viktige bidragsytere i utviklingsarbeidene. Barnehagelærer to forteller at barnehagen hun jobber i har beveget seg fra «å lete etter det spesielle tospråklige familier har å tilby og sette folk i båser til å stille spørsmål om egne holdninger og praksis. Hun forteller også at de har spurt minoritetsforeldre om hvordan de opplever å bli møtt. Fortellingen hennes kan illustrere at barnehagens måte å forholde seg til en mer mangfoldig barnegruppe har beveget seg fra et problemorientert til en resursorientert tilnærming. Det ser ut til at barnehagens holdninger til mangfold er preget av verdier som åpenhet og anerkjennelse.

Barnehagen har også fokus på forskjeller, som kan vise at det er interesse for å anerkjenne minoriteters språk og kulturelle bakgrunn (Gjervan, Bleka et al. 2006). Fra et symbolsk interaksjonistisk perspektiv kan det tenkes at barnehagelærerne da får muligheten til å være mer dynamisk i samhandling med foreldrene i samarbeidet fordi de får et videre perspektiv og handler deretter (Levin and Trost 2005). Det kan se ut til at styrer/daglig leder tar ansvar for et godt foreldresamarbeid og legger til rette for arbeid med holdninger og refleksjon til måten personalet møter foreldre i samarbeidet. Johannessen og Mikkelsen (2015) skriver at dette er styrer/daglig leders ansvar, sammen med å ha en lik plan for oppfølging av foreldresamarbeidet. Det kan se ut til at det er nettopp dette barnehagene er i gang med.

Barnehagelærerne fortalte at det viktigste redskapet i forbindelse med foreldresamarbeid med minoritetsforeldre er det relasjonelle og ha oppstartssamtaler. Barnehagelærer tre sin beskrivelse viser til et ønske om å tone seg inn på hver minoritetsforelder og møte dem på en dynamisk måte preget av handlingskompetanse i møte med hvert enkelt subjekt (Johannessen, Universitetet i Stavanger Institutt for kultur- og et al. 2015). Hun viser også til rutiner i barnehagen som oppstartssamtale og at barna kommer på besøk i barnehagen før oppstart. Slik jeg tolker hennes fortelling kan det gi henne informasjon om hvilke behov hver enkelt familie trenger i et videre foreldresamarbeid. Det kan tenkes at hennes profesjonelle yrkesutøvelse er lite preget av stigmatisering, stereotyper eller er redd for kultursjokk (Johannessen, Universitetet i Stavanger Institutt for kultur- og et al. 2015).

Etter hvert som barnehagelærerne har samarbeidet med minoritetsforeldre forteller dem at de er tryggere og har opparbeidet seg referanserammer som de tar med seg i videre foreldresamarbeid. Her har åpenhet i kommunikasjonen med minoritetsforeldrene vært avgjørende, fordi det er dem som vet hvordan de opplever samarbeidet og hva de trenger. Barnehagelærer to forteller om sin første minoritetsfamilie hun møtte på jobb som nyutdannet. Hun spør foreldrene om kulturelle forhold og er åpen for de svarene hun får. Det kan se ut til at hun handler etter et læringssyn i sin profesjonsutøvelse preget av et sosiokulturelt perspektiv fordi hun ville lære hvordan hun kunne møte minoritetsforeldrene på en best mulig måte sammen med dem (Säljö and Moen 2001). Barnehagelæreren viser kultursensitivitet, empati og innlevelse fordi hun er opptatt av å spørre foreldrene (Otterstad 2008). På denne måten får hun mulighet til å utvikle sin profesjonalitet. Det vil si at hun bruker sin teoretiske og praktiske kunnskap og opparbeider seg et profesjonelt skjønn hun stadig videreutvikler i foreldresamarbeid (Heggen 2010). Fra et symbolsk interaksjonistisk perspektiv er en forutsetning for stadig profesjonell utvikling at vi i samhandling med andre tar utgangspunkt i de andres forestillinger og tanker for å forstå. Barnehagelæreren beskrev at hun lot foreldrene definere og tok med seg erfaringene i senere foreldresamarbeid med minoritetsforeldre (Levin and Trost 2005).

5 Oppsummering og konklusjon

Jeg vil i dette kapitlet først ha en oppsummering hvor jeg ser på fortellingene til barnehagelærerne og minoritetsmødrene sammen. For å gjøre resultatet oversiktlig har jeg valgt å presentere hovedfunnene i tre forskjellige tabeller. Tabellene presenterer først foreldresamarbeid, deretter forventninger i foreldresamarbeidet og til slutt fortellingene om hvordan mangfoldskompetanse gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet.

Deretter vil jeg ha en avsluttende drøfting, presenterer noen tanker om veien videre for min profesjonsutøvelse og videre forskning.

5.1 Oppsummering

5.1.1 Forståelser

Hvilke forståelser fremmes i minoritetsforeldre og barnehagelærere sine fortellinger rundt foreldresamarbeid i barnehagen?

Minoritetsmødrenes forståelse:	Barnehagelæreres forståelse:
<p>Likhetstankegang i norsk barnehage.</p> <p>Norsk barnehagetilbud behandler alle barn likt, der primært tilbudet er det samme for alle uansett. Når barn begynner i norsk barnehage for første gang forventes det noe ekstra.</p>	<p>Gir mer til minoritetsforeldre.</p> <p>Barnehagelærerne fremmer at de gir noe ekstra i samarbeidet med minoritetsforeldre. Dette innebærer mer tid, økt informasjon på grunn av språk- og kulturforskjeller, mer tilrettelegging og at foreldrene skal få anledning til å spørre om det de lurer på.</p>

<p>Vanskelig foreldresamarbeid om barnet har utfordringer.</p> <p>Det fremmes at det ikke tas individuelle særskilte behov på alvor, og samarbeidet kan bære preg av konflikt, følelser og vanskelig kommunikasjon. Det vises til begrensede ressurser for å tilrettelegge for barna som trenger mer.</p>	<p>Minoritetsforeldre er mest opptatt av sitt eget barn.</p> <p>Dette innebærer at fokuset på det som skjer ellers i barnehagen ikke er så viktig. Primærbehov direkte knyttet til barnet er det viktigste.</p>
<p>Foreldresamarbeidet oppleves bedre med barn nummer to.</p> <p>Erfaringene fra første barn i barnehagen gjør at det oppleves lettere med barn nummer to.</p>	<p>Forventningsavklaring er viktig.</p> <p>Innsikt i hverandres mål og mening er viktig fordi det skaper rom for å forstå hva som kreves av hvem og når.</p>

5.1.2 Forventninger

Hvilke forventninger fremmes i minoritetsforeldre og barnehagelærere sine fortellinger rundt foreldresamarbeid i barnehagen?

Minoritetsmødrenes forventninger:	Barnehagelærernes forventninger:
<p>Barnehagelærerne må ta hovedansvaret for foreldresamarbeidet.</p> <p>Initiativtaker for samarbeidet skal være barnehagelærer. Frykt for å ikke bli hørt er tilstede, og det trengs en invitasjon for å fortelle om barnas sentrale behov.</p>	<p>Forventer mest av seg selv i foreldresamarbeidet.</p> <p>Det forventes ikke mye av minoritetsforeldre, men barnehagelærerne og personalet skal ta initiativ til å snakke om utfordringer og gi det lille ekstra.</p>

<p>Forventning om medvirkning rundt barnehagens innhold.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forventning om medvirkning innen kultur og identitet • Forventning om medvirkning innen frilek og læring <p>Minoritetsmødrene fortalte om lite interesse og initiativ til hva og hvordan synliggjøring av barnets bakgrunn i barnehagen utøves.</p> <p>Norsk barnehagetilbud består av mye frilek, og det blir vist til et ønske om mer akademisk læring.</p>	<p>Føler minoritetsforeldre forventer skolerelaterte aktiviteter.</p> <p>Barnehagelærerne kjenner på en forventning fra minoritetsforeldrene om mer læring i barnehagen. Det blir dermed vist til et annet læringssyn en norsk barnehage har. Barnehagelærerne viser til ulike måter å møte dette på i foreldresamarbeidet. To begrunner i dialog med foreldrene sitt læringssyn med forankring i teori, styringsdokument for barnehagen og det konkrete barnet. Den siste barnehagelæreren legger mer til rette for at barnet får de aktivitetene barnet og foreldrene ønsker.</p>
<p>“Barnehagen må akseptere at mat er kultur og identitet!”</p> <p>Bekymring for at norsk mat ikke er god nok. Ønsker at barnet skal få spise mat i barnehagen som de er vant til hjemme.</p>	

5.1.3 Mangfoldskompetanse

Hvilke fortellinger har minoritetsmødre og barnehagelærere om mangfoldskompetanse i foreldresamarbeid?

Minoritetsmødrenes fortellinger om mangfoldskompetanse:	Barnehagelærerne fortellinger om mangfoldskompetanse:
<p>Kompetansen til barnehagelærere oppleves tilfeldig.</p> <p>Minoritetsmødrene opplever at noen barnehagelærere gjør kun det som står i jobbeskrivelsen, mens andre gjør det lille ekstra for å imøtekomme og anerkjenne dem.</p>	<p>Videreutdanning og kurs gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet.</p> <p>Barnehagelærerne forteller at videreutdanning og kurs gir dem mer innsikt, mer trygghet og mer bevissthet rundt holdninger og viktigheten av respekt i foreldresamarbeidet med minoritetsforeldre.</p>
	<p>Mangfoldskompetanse innad i barnehagen gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet.</p> <p>Det fortelles om holdnings- og utviklingsarbeid i barnehagene rundt måten de møter minoritetsforeldre. Det fokuseres på likhet istedenfor ulikhet.</p> <p>Minoritetsforeldrene blir involvert i utviklingsarbeidet og spurt om hvordan de opplever barnehagens praksis. Det fortelles om en stor utvikling i hvilken grad foreldrene blir spurt og involvert, og hvilke holdninger barnehagen har i møte.</p>

	<p>Erfaring er viktig for hvordan mangfoldskompetanse gjør seg gjeldende i foreldresamarbeidet.</p> <p>Det fortelles om utfordrende tid som nyutdannet, samtidig som det er mangel på kompetanse innad I barnehagen slik at det ble vanskelig å lene seg på tidligere erfaring. De bygger erfaring over tid, og tar med seg erfaring fra samarbeid med minoritetsforeldre til neste. Det vises til viktigheten av å ha en dialog med forelderene for å utvikle seg som profesjonsutøver.</p>
--	---

Jeg vil videre i konklusjonen drøfte resultatet presentert ovenfor fra minoritetsmødrene og barnehagelærerne samlet.

5.2 Konklusjon

5.2.1 Hvilke forståelser fremmes i minoritetsforeldre og barnehagelærere sine fortellinger rundt foreldresamarbeid i barnehagen?

Det blir fremmet ulik forståelse blant minoritetsmødrene og barnehagelærerne til hvor mye barnehagelærerne «gir» i foreldresamarbeidet. Barnehagelærerne forstår det slik at de gir mer informasjon og tid til minoritetsforeldre. Likhetsstakegangen blir fremmet som sterkt tilstede blant barna, og minoritetsmødrene opplever å ikke bli hørt på når de forteller at barna deres trenger noe ekstra når de kommer til norsk barnehage for første gang.

Minoritetsmødrene fremmet at det er utfordrende å samarbeide med barnehagelærere som ikke møter dem på å gi mer til barn som trenger ekstra støtte. Når barnehagelærerne fremmer

at minoritetsforeldre er mest opptatt av sitt eget barn, så kan det se ut til partene ikke klarer å se hverandres perspektiv. Nemlig minoritetsforeldre sin tenkte sårbare posisjon i en barnehagekultur de kanskje ikke har forutsetninger til å forstå og barnehagelærernes travle arbeidsdag med mange barn å ta hensyn til.

Forventningsavklaring fremmes av barnehagelærerne rundt deres forståelser av foreldresamarbeidet med minoritetsforeldre. Kanskje minoritetsmødrene også har bedre forutsetninger for å forstå forventningene til dem og hvilke de har til barnehagelærerne når de sier at foreldresamarbeidet oppleves bedre med barn nummer to? Minoritetsmødrene fremmer selv erfaring som en tenkt forklaring.

5.2.2 Hvilke forventninger fremmes i minoritetsforeldre og barnehagelærere sine fortellinger rundt foreldresamarbeid i barnehagen?

Begge parter fremmer at det er barnehagelærer sitt hovedansvar å ta initiativ til foreldresamarbeid, i tråd med føringer fra rammeplanen for barnehage og barnehageloven. Det var likevel interessant at når barnehagelærerne ble spurt om forventninger, så fremmet de nesten utelukkende sitt eget ansvar. Jeg tenker at de er bevisst sin bruk av makt og hvilken mulig sårbar posisjon minoritetsforeldre befinner seg i.

Både barnehagelærerne og minoritetsmødrene fortalte om at minoritetsforeldre kan forvente mer akademisk læring for barn i barnehagen. Barnehagelærerne fremmet at disse minoritetsforeldrene nok hadde et annet læringssyn enn det vi finner i norsk barnehage. Det ble henvist til ulike måter barnehagelærerne møtte foreldrene med slike ønsker. To av dem begrunnet faglig i dialog, en la til rette for aktiviteter foreldrene og barna ønsket. Igjenom fortelling til en av dem som begrunnet faglig kunne det se ut til at faren forsto og kanskje til og med ble begeistret over læringssynet som ligger til grunn i norsk barnehage. Den pakistanske familien som ikke fikk begrunnelser, frarøves kanskje forståelsen rundt læringssynet i barnehagen? Minoritetsmødrene fremmet mangel på akademiske aktiviteter som mangel på medvirkning, og arbeidsvilje. Minoritetsforeldrene fremmet videre at de opplevde lite medvirkning rundt kultur, identitet og hvilken mat barna skal spise i barnehagen. Jeg undrer meg over om mødrene som fremmer disse historiene kanskje ikke har blitt møtt i en gjensidig jeg-du forhold hvor barnehagelærer har forklart og hørt på foreldrene?

5.2.3 Hvilke fortellinger har minoritetsmødre og barnehagelærere om mangfoldskompetanse i foreldresamarbeid?

Minoritetsmødrene fortalte at de opplevde at barnehagelærerne har mangfoldskompetanse som kommer til uttrykk i foreldresamarbeidet, men at det er avhengig av hvem du treffer. Noen er villige til å gjøre det “lille ekstra” som de og barnet deres trenger. Barnehagelærerne beskriver en holdningsendring og et sosiokulturelt perspektiv på måten de har fått bedre handlingskompetanse i foreldresamarbeid med minoritetsforeldre de siste par årene. Barnehagene de jobber i har endret seg i takt med mer erfaringer med samarbeid med minoritetsforeldre i foreldresamarbeid, mer teoretisk og praktisk kunnskap. Det fortelles om en stor støtte med interne rutiner som oppstartssamtaler, hjemmebesøk og det å ha noen å drøfte med. Det fortelles likevel at det relasjonelle og i samhandling med hver enkelt minoritetsforelder barnehagelærerne de lærer mest. Minoritetsmødrene forteller som sagt at det oppleves tilfeldig hvor mye mangfoldskompetanse de møter i foreldresamarbeidet i barnehagen. Det er en mulighet for at når deres første barn startet i norsk barnehage hadde ikke barnehagelærerne god nok handlingskompetanse. Det kan se ut til at mangfoldskompetanse er noe barnehagelærerne og barnehagene de jobber i har hatt stort fokus på de siste få årene. Har holdningene til minoriteter i barnehagen beveget seg fra “flerkultur som noen spesielt», til å møte minoritetsforeldre utfra et vidt mangfoldsbegrep?

5.2.4 Avsluttende betraktninger

Dette er en erfaringsbasert master, hvor jeg igjennom hele prosessen har vært så heldig å møte en mangfoldig gruppe mennesker, på jobb i barnehagen, hjemme, blant venner og i mitt studie. Jeg er meget takknemlig for å ha fått muligheten til å møte dem med mer åpenhet, sensitivitet og interesse enn det jeg kanskje gjorde før. Jeg lærer hver eneste dag, og samhandlingen blir mer og mer interessant.

På jobb som faglig leder i barnehagen skal jeg huske på det symbolsk interaksjonistiske perspektivet i mine erfaringer med foreldresamarbeid med alle foreldre. Det er opp til meg å legge til rette for en gjensidig relasjon og forsøke å få tak i deres perspektiv. I veiledninger med andre kollegaer håper jeg å få reflektert sammen med dem rundt at vi kan forstå det som skjer og hensiktene i møte med andre, på en annen måte enn det den andre parten mener. Bare

ved å være i en likeverdig dialog med dem får vi muligheten til å få innsikt. Ellers er jeg stolt av å ta del i det som denne masteroppgaven kanskje kan vitne til, en utvikling i mangfoldskompetanse de siste årene, og gleder meg over å aldri være ferdig utlært.

Jeg er klar over at det denne masteroppgaven belyser er livsverden til mine informanter akkurat da intervjuene fant sted. Det kan da ikke automatisk generaliseres til å gjelde for andre. I videre forskning hadde det vært interessant å observere og intervju minoritetsforeldre rundt tilvenning av sitt første barn, og sett på hvordan de opplever foreldresamarbeidet.

Jeg avslutter med et sitat jeg også har på fremsiden av denne oppgaven, fra en av informantene som er minoritetsmor og jobber i barnehage:

«Me prøve så godt me kan vet du!»

6 Litteraturliste

Aamodt, S. and A.-M. Hauge (2013). Snakk med oss: samarbeid mellom foreldre, barnehage og skole i et flerkulturelt perspektiv, Gyldendal Akademisk.

Abrahamsen, G. (1997). Det nødvendige samspillet. Oslo, Tano Aschehoug.

Andersen, C. E., et al. (2011). "Den flerkulturelle barnehagen i rurale områder: Nasjonal surveyundersøkelse om minoritetsspråklige barn i barnehager utenfor de store byene."

Arnesen, A.-L. (2017). Inkludering: perspektiver i barnehagefaglige praksiser, Universitetsforl.

Bleka, M. and G. Svolsbru (2009). "Rapport på NAFOs kompetanseutvikling for barnehageansatte 2008-2009." from <https://nafo.oslomet.no/wp-content/uploads/2013/10/NAFO-BARNEHAGEPROSJEKT-RAPPORT-2008-09.pdf>.

Brunstad, P. O. (2015). "Nykommeren—fra teoretisk innøvelse til faglig utøvelse i lys av praktisk visdom. I PO Brunstad, SM Reindal, & H." Sæverot (Red.), Eksistens & pedagogikk. En samtale om pedagogikkens oppgave: 109-124.

Dahl, Ø., et al. (2001). Møter mellom mennesker : interkulturell kommunikasjon. Oslo, Gyldendal akademisk.

Djuve, A. B., et al. (2011). Likeverdige tjenester? Storbyens tjenestetilbud til en etnisk mangfoldig befolkning, Fafo-rapport.

Fandrem, H. (2011). Mangfold og mestring i barnehage og skole : migrasjon som risikofaktor og ressurs. Kristiansand, Høyskoleforl.

Fenn, R. and C. Geertz (1974). The Interpretation of Cultures: 248.

Fretheim, K., et al. (2011). Forståelsens gyldne øyeblikk : festskrift til Øyvind Dahl. Trondheim, Tapir akademisk forl.

Gjervan, M., et al. (2006). Se mangfold! : perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen. Oslo, Cappelen akademisk forl.

Grimen, H. (2008). Profesjon og kunnskap. I A. Molander & LI Terum (red.), Profesjonsstudier.

Grythe, J. and J. H. Midtsundstad (2002). Foreldresamarbeid i barnehagen: muligheter og begrensninger, idealer og realiteter, Høyskoleforl.

Hammersley, M. (1990). "What's wrong with ethnography? The myth of theoretical description." Sociology 24(4): 597-615.

Hammersley, M. and P. Atkinson (2010). Feltmetodikk. Oslo, Ad Notam Gyldendal.

Heggen, K. (2010). Kvalifisering for profesjonsutøving: Sjukepleiar, lærar, sosialarbeidar, Abstrakt.

Jacobsen, D. I. (2005). Hvordan gjennomføre undersøkelser? : innføring i samfunnsvitenskapelig metode. Kristiansand, Høyskoleforl.

Jensen, P. (2011). Mellom ordene: kommunikasjon i profesjonell praksis, Gyldendal akademisk.

Johannessen, C. U. and E. Mikkelsen (2015). Relasjonsbygging i barnehagen: utvikling av samhandlingskompetanse mellom barnehage, barnevern og foreldre, Gyldendal akademisk.

Johannessen, Ø. L., et al. (2015). Kulturkompetanse i religionsundervisningen? : en studie av religionslæreres arbeid i det mangfoldige klasserommet. Stavanger, Universitetet i Stavanger, Det humanistiske fakultet, Institutt for kultur- og språkvitenskap. **nr. 279**.

Kalleberg, R. and k. De Nasjonale forskningsetiske (2016). Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi. Oslo, Forskningsetiske komiteer.

Kunnskapsdepartementet (2008-2009). "St. meld. nr. 41." Retrieved 16/02/19, from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-41-2008-2009-/id563868/sec3#KAP5>.

Kunnskapsdepartementet (2017). Ny rammeplan for fremtidens barnehage. Regjeringen.no.

Kunnskapsdepartementet, K. (2005). Lov om barnehager, Barnehageloven.

Kvale, S., et al. (2017). Det kvalitative forskningsintervju. Oslo, Gyldendal akademisk.

Kvamme, O., et al. (2016). Pedagogiske fenomener, Oslo: Cappelen Akademisk.

Levin, I. and J. Trost (2005). Hverdagsliv og samhandling : med et symbolsk interaksjonistisk perspektiv. Bergen, Fagbokforl.

Lindboe, I. (2008). "Profesjoners etiske utfordringer i et flerkulturelt samfunn. I A. M. Otterstad (Red.)." Profesjonsutøvelse og kulturelt mangfold-fra utsikt til innsikt 1: 179-194.

Lindboe, I. M. (2008). Profesjoners etiske utfordringer i et flerkulturelt samfunn. Oslo, Universitetsforl., c2008: s. 180-194.

Odden, G. (2016). They assume dirty kids means happy kids. Miscellanea Anthropologica et Sociologica: 35-49.

Otterstad, A. M. (2008). Profesjonsutøvelse og kulturelt mangfold : fra utsikt til innsikt. Oslo, Universitetsforl.

Qureshi, N. A. (2008). Beskrivelser av oppdragelse : utslag av definisjonsmakt og eurosentrisme? Oslo, Universitetsforl., c2008: 127-148.

Redalen, K., et al. (2013). "Portvakt eller døråpner ; å rekruttere informanter til barnevernsforskning." Tidsskriftet Norges barnevern 90(1): 18-31.

Repstad, P. (2007). Mellom nærhet og distanse : kvalitative metoder i samfunnsfag. Oslo, Universitetsforlaget.

Säljö, R. (2016). Læring-en introduksjon til perspektiver og metaforer, Cappelen Damm Akademisk.

Säljö, R. and S. Moen (2001). Læring i praksis : et sosiokulturelt perspektiv. Oslo, Cappelen akademisk.

Thagaard, T. (2013). "Systematikk og innlevelse." En innføring i kvalitativ metode 4.

Utdanningsdirektoratet (2017). "Rammeplan for barnehagen." from <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/>.

Zachrisen, B. (2017). "Kultursensitiv omsorg i barnehagen. Barn: Forskning om barn og barndom i Norden 2017." 105-119.

7 Vedlegg

7.1 Vedlegg 1 - Skriftlig forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet, barnehagelærer

Foreldresamarbeid - Bakgrunn og formål

Jeg er hovedsakelig interessert i hvordan flerkulturelle foreldre opplever samarbeidet med norsk barnehage. «Hvordan opplever flerkulturelle foreldre, men polsk og brasiliansk bakgrunn foreldresamarbeidet i norsk barnehage». Jeg ønsker også barnehagelærere sitt perspektiv. Hvilken kompetanse opplever barnehagelærere de har i forbindelse med samarbeid med flerkulturelle foreldre i barnehagen?

Formålet med studien er å få mer kunnskap om hvordan flerkulturelle opplever foreldresamarbeidet. Her blir det også interessant hvordan barnehagelærere opplever foreldresamarbeidet med flerkulturelle foreldre. Prosjektet er en mastergradsstudie, ved VID, Misjonshøyskolen i Stavanger.

Jeg har valgt å spørre deg om å få intervju deg fordi jeg tror du kan ha relevant informasjon i forhold til å svare på min problemstilling.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Jeg ønsker å intervju deg en gang før desember 2017, i et individuelt intervju. Individuelle intervju pleier å vare fra 40 minutter til 70 minutter. Spørsmålene vil omhandle barnehage, dine erfaringer med flerkulturelle foreldre og foreldresamarbeidet. Jeg vil ta opp intervju på bandopptaker som blir slettet i etterkant.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Ingen andre enn meg og eventuelt veileder vil ha tilgang til personopplysninger. Personopplysninger/opptak lagres for å ivareta konfidensialitet.

Deltakerne vil ikke gjenkjennes i publikasjon. Her bruker jeg for eksempel fiktive navn og barnehager for å ivareta konfidensialiteten.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 11.05.2020. Da vil opptak og personopplysningene dine bli slettet.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med Karen Elisabeth Bjelland, tlf. 95903946. Veileder/daglig ansvarlig er Gunhild Odden, tlf. 98839611.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra *VID- vitenskapelige høyskole* har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- VID -Vitenskapelige høyskole ved Gunhild Odden telefon: 51516278.
- Vårt personvernombud: Nancy Yue Lie, Telefon: 93856277

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Eventuelt student

(Forsker/veileder)

Gunhild Odden

Karen Elisabeth Bjelland

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Foreldresamarbeid mellom minoritetsmødre og barnehagelærere - et symbolsk interaksjonistisk perspektiv»

og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju/ fokusgruppeintervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato).

7.2 Vedlegg 2 - Skriftlig forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet minoritetsmødre

Foreldresamarbeid - Bakgrunn og formål

Jeg er interessert i hvordan flerkulturelle foreldre opplever samarbeidet med norsk barnehage. Formålet med studien er å få mer kunnskap om hvordan flerkulturelle opplever foreldresamarbeidet og forhåpentligvis få belyst noen forbedringspotensial i foreldresamarbeid. Prosjektet er en mastergrads studie, ved VID, misjonshøyskolen i Stavanger.

Jeg har valgt å spørre deg om å få intervju deg fordi jeg tror du kan ha relevant informasjon i forhold til å svare på min problemstilling.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Jeg ønsker å intervju deg en gang i gruppeintervju før desember 2017, sammen med 3 andre minoritetsmødre. I tillegg til dette kan det være at jeg spør om du kan ta et individuelt intervju i etterkant av dette. Gruppe intervjuet varer nok en og en halv time, mens individuelle intervju pleier å vare fra 40 minutter til 60 minutter. Spørsmålene vil omhandle barnehagen, din familie og foreldresamarbeidet. Jeg vil ta opp intervju på bandopptaker som blir slettet i etterkant.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Ingen andre enn meg og eventuelt veileder vil ha tilgang til personopplysninger. Personopplysninger/opptak lagres for å ivareta konfidensialitet.

Deltakerne vil ikke gjenkjennes i publikasjon. Her bruker jeg for eksempel fiktive navn og barnehager for å ivareta konfidensialiteten.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 11.05.20. Da vil opptak og personopplysningene dine bli slettet.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med Karen Elisabeth Bjelland, tlf. 95903946. Veileder/daglig ansvarlig er Gunhild Odden, tlf. 98839611.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra *VID- vitenskapelige høyskole* har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- VID -Vitenskapelige høyskole ved Gunhild Odden telefon: 51516278.
- Vårt personvernombud: Nancy Yue Lie, Telefon: 93856277

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Eventuelt student

(Forsker/veileder)

Gunhild Odden

Karen Elisabeth Bjelland

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Foreldresamarbeid mellom minoritetsmødre og barnehagelærere - et symbolsk interaksjonistisk perspektiv»

og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju/ fokusgruppeintervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato).

7.3 Vedlegg 3 - Intervjuguide fokusgruppeintervju.

Tusen takk for at dere ville komme på dette gruppeintervjuet og stiller som informant til mitt forskningsprosjekt. (informerer igjen om samtykke og at dette er frivillig).

1. Vi tar en dele runde hvor vi forteller litt om oss selv.
2. Hva tenker dere om å være mor?
3. Hva mener dere er det viktigste for barn i alder 0-6 år?
 - 3.1 Hva er det viktigste en forelder har fokus på i møte med barn i denne alder? (Spør om oppdrager stil, ettergivende, autoritativ, autoritær?)
 - 3.2 Kan dere fortelle litt om dere opplever samme fokus av personalet i barnehage.
4. Hva tenker dere om å være flerkulturell?
5. Kan dere fortelle om prosessen hvor dere ble kjent med norsk barnehage?
6. Hva legger dere i begrepet «foreldresamarbeid» mellom foreldre og barnehagen?
7. Kan dere fortelle om hvordan dere opplevde foreldresamarbeidet med barnehagen i begynnelsen? Forandret oppfattelsen seg?
8. Hva er eventuelt utfordrende med å oppdra barn i en annen kultur / krysningspunktet mellom to kulturer? Finnes det verdikonflikter (for eksempel når det gjelder mat, klær, feiringer?)
9. Hva er typiske konflikter som kan oppstå mellom personalet i barnehagen?
 - 9.1 Hvordan ville dere gått frem ved en eventuell konflikt med personalet i barnehagen?
10. Har dere møtt fordommer blant personalet i barnehagen?
11. Foreldrestiler- Hva er det viktigste for dere når det gjelder det å være en god forelder for barna?
12. Er det noe dere tenker barnehagelærerne og resten av barnehage personalet hadde hatt nytte av å vite eller reflektere over i forhold til foreldresamarbeid?

Takk for at du tok deg tid til intervjuet, det setter jeg pris på

7.4 Vedlegg 4 - Intervjuguide/temaliste barnehagelærere

1. Kan du fortelle litt om din profesjonelle bakgrunn?
2. Har du erfaring med flerkulturelle barn og samarbeid med foreldrene? Kan du fortelle om dette?
3. Kan du fortelle om ditt første møte med en flerkulturell familie i barnehage?
 - Hvordan opplevde du dette?
 - Hvordan opplevde du foreldresamarbeidet den første tiden?
 - Hvilken informasjon fokuserte du på til foreldrene?
4. Kan du fortelle litt om hvordan du opplever foreldresamarbeidet med flerkulturelle familier nå? Hva kommer dette av tror du?
5. Er det noe du er meget fornøyd med når det gjelder foreldresamarbeidet med flerkulturelle foreldre i barnehagen? Hva tror du eventuelt dette kommer av?
6. Er det noe du er mindre fornøyd med i forhold til foreldresamarbeidet? Hva kommer evt. dette av? Eventuelt hvordan ser du for deg at dette kan unngås eller bli bedre?
7. Opplever du forskjellige oppdrager stiler hos flerkulturelle foreldre i barnehagen? Hvordan er dette i forhold til din oppdrager stil? Kan dette påvirke foreldresamarbeidet? Eventuelt hvordan?
8. Hvilken kompetanse opplever du at du har i forbindelse med samarbeid med flerkulturelle foreldre i barnehagen?
9. Hva er din drøm i forbindelse med foreldresamarbeid? Hva er det optimale foreldresamarbeidet?

7.5 Vedlegg 5 - Intervjuguide/temaliste individuelle intervjuer

Minoritetsforeldre

Tusen takk for at du stiller som informant til mitt forskningsprosjekt. (informerer igjen om samtykke og at dette er frivillig).

Bakgrunnsinformasjon - Kan du fortelle om din bakgrunn?

- Fødeland:
- Fødeby:
- Foreldrenes fødeland:
- Alder:
- Statsborgerskap:
- Hvis født utenfor Norge, årstall informanten forlot sitt hjemland, Hvor dro personen?:
- Årstall personen ankom Norge:
- Utdanning:
- Yrke, hvor og når:
- Sivil status:
- Om gift, årstall:
- Om skilt, årstall gift og årstall skilt:
- Antall barn:
- Alder barn:
- Bosted:
- Bor sammen med:
- Leier eller eier bolig:

Kan du si noe om hvordan og hvorfor du kom til Norge?

Kan du fortelle litt om hvordan livet ditt var i hjemland?

Familie

Hvordan var det for deg å bli mor?

Kan du beskrive deg selv som mor?

Kan du si noe om den første tiden din i Norge?

Hvilket nettverk har familien rundt seg? (Venner, familie..)

Kan du fortelle om barnet ditt? (Hvilke styrker har barnet ditt? Har barnet ditt noen utfordringer?)

Barnehagen

- Hvor lenge har ditt/dine barn gått i Norsk barnehage?
- Har barnet/barna gått i samme barnehage hele tiden?
- Har barnet/barna gått i privat eller kommunal barnehage?
- Hvem forholder du deg mest til av personalet i barnehagen? (en spesiell person, pedagogisk leder, assistent).
- Hvordan utveksles informasjon mellom deg og barnehagen? (i garderoben, to foreldremøter i året? meldinger..)
- I hvilken grad blir deres bakgrunn og kultur anerkjent i barnehage? Kan du fortelle noen eksempler?
- Opplever du forskjellige oppdrager stil i barnehagen enn dere har i deres hjem? Hvordan er dette i forhold til din oppdrager stil? Kan dette påvirke foreldresamarbeidet? Eventuelt hvordan?

Erfaringer med samarbeidet med barnehagen

Kan du fortelle om den første tiden med barn i norsk barnehage?

Hvordan opplevde du foreldresamarbeidet den første tiden?

Hvordan opplever du foreldresamarbeidet nå?

Er det noe du er meget fornøyd med når det gjelder foreldresamarbeidet med personalet i barnehagen?

Hva tror du eventuelt dette kommer av?

Utfra det du forteller, hvorfor tror du personalet i barnehagen handlet som de gjorde?

Er det noe du er mindre fornøyd med i forhold til foreldresamarbeidet? Eventuelt hvordan ser du for deg at dette kan unngås eller bli bedre?

Utfra det du forteller, hvorfor tror du personalet i barnehagen handlet som de gjorde?

I hvilken grad tok du ansvaret for samarbeid med barnehagen? (Og barnehagen?)

Kompetanse

Hvilken kompetanse opplever du at barnehagen har i forbindelse med samarbeid med flerkulturelle foreldre i barnehagen?

Hva slags kompetanse tenker du er viktig at en har i møte med minoritetsfamilier i barnehagen?

Refleksjoner og tanker rundt foreldresamarbeid

Hva mener du er et optimalt foreldresamarbeid i barnehagen?

Har du noen erfaringer fra foreldresamarbeidet du tenker andre foreldre eller barnehager kan lære av?

Takk for at du tok deg tid til intervjuet, det setter jeg pris på.

7.6 Vedlegg 6 – Godkjenning NSD

Gunhild Odden
Postboks 184 Vinderen
0319 OSLO

Vår dato: 15.09.2017

Vår ref: 55843 / 3 / EPA

Deres dato:

Deres ref:

Tilbakemelding på melding om behandling av personopplysninger

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 11.09.2017.
Meldingen gjelder prosjektet:

<i>55843</i>	<i>Hvordan opplever flerkulturelle foreldre, men polsk og brasiliansk bakgrunn foreldresamarbeidet i norsk barnehage</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>VID vitenskapelig høyskole, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Gunhild Odden</i>
<i>Student</i>	<i>Karen Elisabeth Bjelland</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en [offentlig database](#).

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 08.12.2018, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Dersom noe er uklart ta gjerne kontakt over telefon.

Vennlig hilsen

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

NSD – Norsk senter for forskningsdata AS Harald Hørfagns gate 29 Tel: +47-55 58 21 17 mdj@nsd.no Org.nr. 985 321 884
NSD – Norwegian Centre for Research Data NO-5007 Bergen, NORWAY Faks: +47-55 58 96 50 www.nsd.no

Marianne Høgetveit Myhren

Eva J. B. Payne

Kontaktperson: Eva J. B. Payne tlf: 55 58 27 97 / eva.payne@nsd.no

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Karen Elisabeth Bjelland, faglig.leder@hmarka.no

FORMÅL

Formålet er «Hvordan opplever flerkulturelle foreldre, men polsk og brasiliansk bakgrunn foreldresamarbeidet i norsk barnehage?».

INFORMASJON OG SAMTYKKE

Utvalget (mødre og barnehagelærere) informeres skriftlig og muntlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er godt utformet, men vi ber om at følgende endres/tilføyes:

- dato for prosjektslutt skal endres til 08.12.2018, jf. informasjonen i meldeskjemaet.

REKRUTTERING

I meldeskjemaet er det opplyst om at deltakerne i prosjektet rekrutteres fra eget nettverk. Personvernombudet forutsetter at student tar hensyn til konfidensialitet og at forespørselen rettes på en slik måte at frivilligheten ved deltagelse ivaretas.

SENSITIVE OPPLYSNINGER

Det behandles sensitive personopplysninger om etnisk bakgrunn eller politisk/filosofisk/religiøs oppfatning.

TAUSHETSPLIKT

Lærere i barnehage tilhører en yrkesgruppe som har taushetsplikt, og det er viktig at intervjuene gjennomføres slik at det ikke registreres taushetsbelagte opplysninger. Vi anbefaler at du er spesielt oppmerksom på at ikke bare navn, men også identifiserende bakgrunnsopplysninger må utelates, som for eksempel alder, kjønn, tid, etnisitet og eventuelle spesielle hendelser. Vi forutsetter også at dere er forsiktig ved å bruke eksempler under intervjuene. Studenten og lærerne har et felles ansvar for det ikke kommer frem taushetsbelagte opplysninger under intervjuet. Personvernombudet legger med dette til grunn at student ikke innhenter personopplysninger om noen av barna eller foreldre, og at taushetsplikten er opprettholdt.

TREDJEPERSONSOPPLYSNINGER

Under intervju med mødrene behandles det enkelte opplysninger om tredjeperson. Tredjepersoner kan for eksempel være ansatte i barnehagen, eller familiemedlemmer. Om personer som ikke deltar direkte i prosjektet, og som ikke informeres om prosjektet, skal det kun registreres opplysninger som er nødvendig for formålet med prosjektet. Dersom opplysningene ikke er sensitive og av mindre omfang kan forsker fritas fra plikten til å informere tredjepersoner.

INFORMASJONSSIKKERHET

Personvernombudet legger til grunn at student/forsker etterfølger VID vitenskapelig høgskole sine interne rutiner for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal lagres på mobile enheter, bør opplysningene

krypteres tilstrekkelig.

PROSJEKTSLUTT OG ANONYMISERING

Forventet prosjektslutt er 08.12.2018. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)
- slette digitale lydopptak

7.7 Vedlegg 7 – Ny godkjenning NSD

Prosjekttittel

Foreldresamarbeid mellom minoritetsmødre og barnehagelærere - et symbolsk interaksjonistisk perspektiv

Referansenummer

263317

Registrert

22.03.2020 av Karen Elisabeth Bjelland - karenbjelland@gmail.com

Behandlingsansvarlig institusjon

VID vitenskapelige høyskole / Fakultet for teologi, diakoni og ledelsesfag / Fakultet for teologi, diakoni og ledelsesfag Stavanger

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Gunhild Odden, Gunhild.oddn@sik.no, tlf: 51516278

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Karen Elisabeth Bjelland, Karenbjelland@gmail.com, tlf: 95903946

Prosjektperiode

11.09.2017 - 11.05.2020

Status

08.04.2020 - Vurdert

Vurdering (1)

08.04.2020 - Vurdert

BAKGRUNN Behandlingen av personopplysninger ble opprinnelig meldt inn til NSD 11.09.2017 (NSD sin ref: 55843) og vurdert under personopplysningsloven som var gjeldende på det tidspunktet. 22.03.2020 meldte prosjektleder inn en endring av prosjektet, som bestod i utsettelse av prosjektet frem til 11.05.2020. Det er vår vurdering at behandlingen/hele prosjektet vil være i samsvar med den gjeldende personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet 08.04.2020 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD.

Behandlingen kan fortsette. MELD VESENTLIGE ENDRINGER Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET Prosjektet vil behandle særlige kategorier av personopplysninger om etnisitet og alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 11.05.2020.

LOVLIG GRUNNLAG Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og art. 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a, jf. art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om: - lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen - formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål - dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet - lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20). NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). OneDrive er databehandler i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet/. Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Gry Henriksen Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17